Ἔτος Β'. | Εκδίδεται τῇ 1/13 καὶ 15/27. ἑκάστου μηνός. | Ἐν ΛΕΙΨΙΑι τῇ 15|27 Απριλίου 1883 | Τιμὴ ἐτησία προπληρωμένη εἰς χρυσόν. Φράγκ. 40. Μάρκ. 32. Ῥούβλ. 16. | Ἀρ. 48.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Η Ἐρκύνα καὶ τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου. — Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας. — Βίκτωρος Οὐγκὼ Τορκουεμάδας (ἀπόσπασμα). — Ἡ ἀρχαία Ταράγρα. — Ἐπεισόδιον τοῦ γαλλο-πρωσσικοῦ πολέμου. — Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν Χίῳ. — Ὁ Ῥαφαὴλ Σάντης. — Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος (συνέχεια). — Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Crevaux. — Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις. — Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις. — Διάφορα. — Γραμματοκιβώτιον τοῦ Ἑσπέρου. — Αἰνίγματα καὶ λύσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Η Ἐρκύνα καὶ τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου. — Αρχαῖα ἀγαλματία τῆς Ταράγρας (εἰκόνες τέσσαρες). - Οἱ δύο ἄγγελοι τοῦ Ῥαφαήλ. — Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Ῥαφαήλ. — Ὁ ἅγιος Παῦλος διδάσκων ἐν Ἀθήναις (εἰκὼν Ῥαφαήλ). — Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Crevaux.

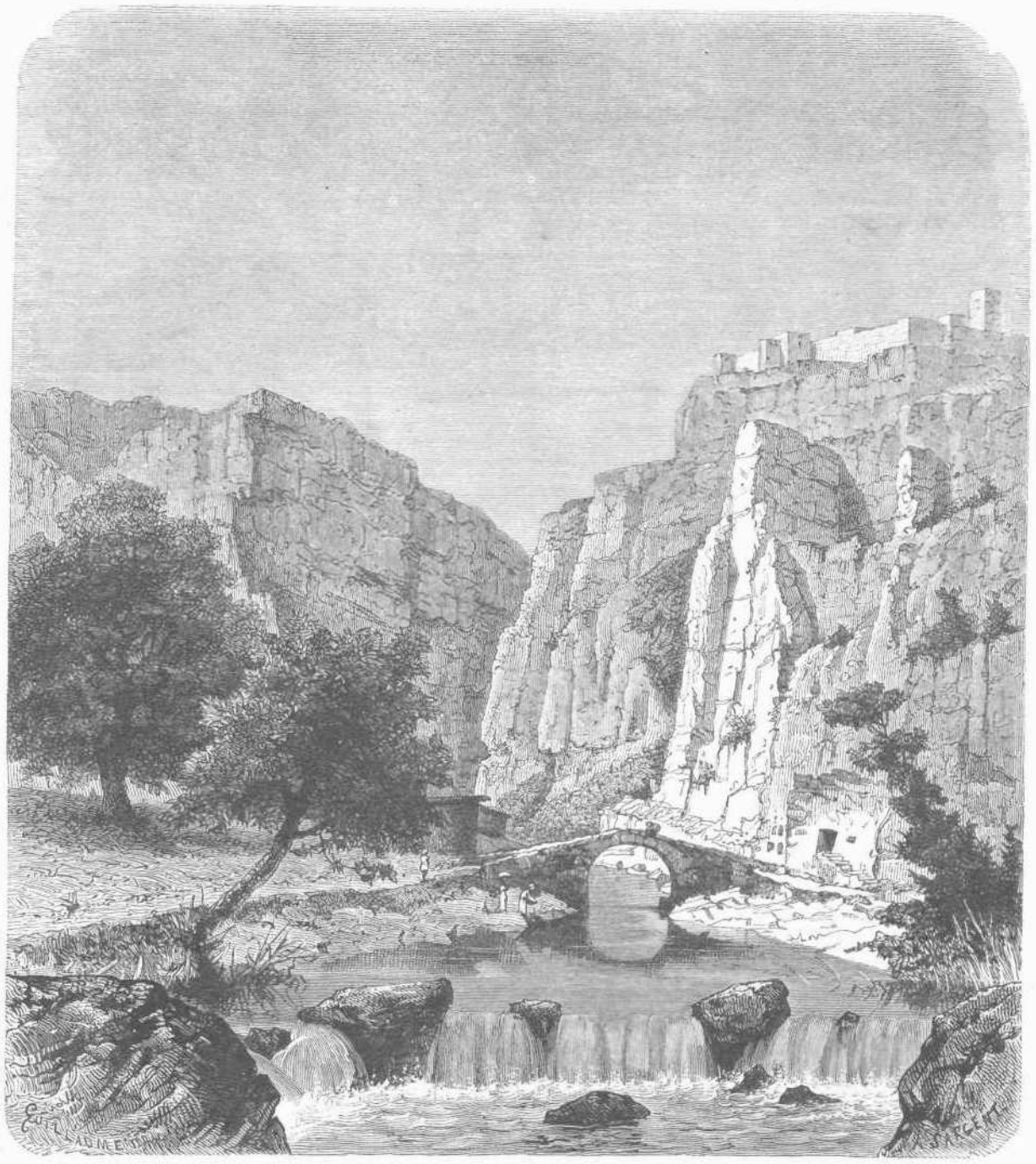

Η ΕΡΚΥΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΤΡΟΦΩΝΙΟΥ.

Η ΕΡΚΥΝΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΡΟΝ ΤΟΥ ΤΡΟΦΩΝΙΟΥ.

(Μετὰ εἰκόνος, ὅρα σελ. 369.)

Οὐδεὶς ἐπισκεπτόμενος τὴν Λεβαδείαν δὲν πρέπει ν' ἀμελήσῃ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὸ πράγματι ἀξιοθέατον ἄντρον τοῦ Τροφωνίου, τὸ ἀρχαῖον καὶ φοβερὸν μαντεῖον, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς μικρὰν μόνον ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν. Ἀνερχόμενοι τὸ ῥεῦμα τῆς Ἐρκύνης μέχρι τῶν πηγῶν αὐτῆς εἰς τὰς βραχώδεις καὶ ἀποτόμους τοῦ Ἑλικῶνος ὑπωρείας, εὑρισκόμεθα αἴφνης ἐνώπιον πανοράματος καταπληκτικοῦ, ἑνὸς τῶν ὡραιοτέρων πανοραμάτων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει ἡ τόσον πλουσία εἰς ῥωμαντικὰς θέσεις Στερεὰ Ἑλλάς.

Ἡ Ἐρκύνα, χείμαρρος εὐρὺς καὶ ἀφρώδες, ῥέει κάτωθεν μικρᾶς τουρκικῆς γεφύρας· ἀριστερᾷ πλάτανοι εὐθαλεῖς καὶ εὐμεγέθεις ἐπισκιάζουσι κρήνην λελαξευμένην ἐντὸς τῶν βράχων, δεξιᾷ δὲ χχυρώματα χρόνων ἐνετικῶν στέφουσι τὸ ὑπερκείμενον ὄρος· εἰς τὸ βάθος συσφηνοῦται ἀγρία καὶ σκοτεινὴ στενωπὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀποτόμων τοῦ ὄρους τειχωμάτων. Εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῶν ἀρχαίων ὀχυρωμάτων ἀνοίγεται συγκοινωνία πρὸς τὸ κάτωθεν αὐτῶν εὑρισκόμενον ἄντρον τοῦ Τροφωνίου. Πολλάκις ἐγένοντο παρὰ διαφόρων ἀπόπειραι, ὅπως εἰσδύσωσιν εἰς τὸ σκοτεινὸν τοῦτο σπήλαιον, ἀλλ' ἑκάστοτε ἄνευ ἀποτελέσματος. Λέγεται ὅτι καὶ ὁ ἀτρόμητος ὁπλαρχηγὸς Ὀδυσσεὺς ὁ Ἀνδρούτσου θελήσας νὰ εἰσχωρήσῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ ἐλλείψει ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος.

Περιερχόμενοι τὸ μέρος βλέπομεν ἕλος εὐρύ, τροφοδοτούμενον ὑπὸ πολλῶν πηγῶν· εἶναι τοῦτο ἡ ἀρχαία πηγὴ τῆς Μνημοσύνης, ἧς τὰ ὕδατα εἶναι θειοῦχα· πλησίον αὐτῆς εἶναι καὶ ἄλλη πηγὴ σχεδὸν ξηρά, ἀποσταλάζουσα ἐκ μέλανος βράχου· εἶναι αὕτη ἡ ἀρχαία πηγὴ τῆς Λήθης. Ἐνταῦθα ἐπενοήθη εἰς τῶν χαριεστάτων μύθων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἡ Περσεφόνη, παιδίον ἔτι καὶ ἡ μικρὰ νύμφη Ἔρκυννα ἔπαιζον ποτὲ μετὰ χηνός, ἥτις διωκομένη εἰσέδυσεν ὑπὸ βράχον· ἡ Περσεφόνη ἀναζητεῖ τὸ πτηνόν, καὶ τέλος τὸ εὑρίσκει· ἀλλ' ἐν ταῖς χερσὶ τῶν παίδων ἡ χὴν αἴφνης διαλύεται καὶ μεταμορφοῦται εἰς ποταμόν, ὅστις κελαρύζων χύνεται πρὸς τὴν πεδιάδα, πρὸς μεγάλην τῶν κορῶν χαρὰν καὶ τέρψιν. Ὁ Παυσανίας διηγεῖται ὅτι εἶδεν ἔτι τὸ ἄγαλμα τῆς μικρᾶς νύμφης κρατούσης ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς τὴν μικρὰν χῆνα.

Ἐν μέσῳ λαβυρίνθου πετρῶν καὶ ἐπὶ εὐρείας τοῦ βράχου προσόψεως κεῖται ἡ εἴσοδος τοῦ ἄντρου τοῦ Τροφωνίου, ἔχουσα πλάτος μόλις τεσσάρων ποδῶν. Ἐν τῷ βάθει δὲ τοῦ ἄντρου τούτου εὑρίσκετο τὸ ἀρχαῖον, φρικῶδες μαντεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τρέμοντες προσήρχοντο οἱ ἄνθρωποι. Μετὰ τὰς νενομισμένας πολυημέρους καθάρσεις, καθ' ἃς θυσίαι προσεφέροντο τῷ Τροφωνίῳ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀλαλκομένει, οἱ ἱερεῖς ἐνέδυον τὸν προσερχόμενον καὶ θέλοντα νὰ ἐρωτήσῃ τὸν χρησμὸν μὲ ἐνδύματα λινά, τῷ ἔθετον εἰς τὰς χεῖρας πλακοῦντας ἐκ μέλιτος, καὶ ὡδήγουν αὐτὸν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου, ἐν τῷ βάθει τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο στενὸν καὶ σκοτεινὸν ῥῆγμα. Διὰ τοῦ ῥήγματος τούτου ὁ αἰτῶν ἐπέρα τοὺς πόδας του καὶ ἠσθάνετο αἴφνης ἑαυτὸν παρασυρόμενον ὡς δι' ἀκρατήτου δυνάμεως· ὄψεις καὶ ζῶα φανταστικὰ περιεκύκλουν αὐτὸν καὶ ἠπείλουν, καὶ φωναὶ ἄγριαι ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους. Ἐν μέσῳ τῆς φρικώδους ταύτης σκηνῆς τὸ μαντεῖον ὡμίλει· μεθ' ὃ ὁ αἰτῶν ἐσύρετο πάλιν πρὸς τὴν εἴσοδον καὶ ἐρρίπτετο ἔξω λιπόθυμος ἐκ τοῦ φόβου καὶ σχεδὸν ἠμιθανής.

Τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου περιορίζεται ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρους ὑπὸ τείχους ἀποτόμου, πλήρους ὀπῶν καὶ σπηλαίων. Ἓν τῶν σπηλαίων τούτων μετεβλήθη εἰς ναΐδιον, ἐν ᾧ ἅπαξ τοῦ ἔτους, τὸ Σάββατον τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, τελεῖται λειτουργία. Ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ εὗρον ἐν καιρῷ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως ἄσυλον καὶ σωτηρίαν πολλαὶ οἰκογένειαι τῆς Λεβαδείας. Χάριν δὲ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν σωτηρίαν ταύτην διατηρεῖται ὁ μικρὸς ναὸς μέχρι σήμερον ἐν ἀρίστῃ καταστάσει.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΥΠΟ ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΕΓΕΑ.

(Βιβλιοκρισία γραφεῖσα διὰ τὸν Ἕσπερον ὑπὸ τοῦ καθηγ. Α. Βολτζ, καὶ μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

Περὶ τὰ τέλη τοῦ λήξαντος ἔτους ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ βιβλίον πλεῖστου λόγου ἄξιον, ἡ "Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας" ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, συγγραφεῖσα ὑπὸ λογίου ἀνδρός, τοῦ Ἐδουάρδου Ἔγγελ ἐν Βερολίνῳ. Τὸ βιβλίον εἰς σχῆμα μεγάλου 8ᵒᵛ καὶ ἐκ σελίδων 544 συγκείμενον τιμᾶται μαρκῶν 9.

Δικαίως δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸ σύγγραμμα τοῦτο μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του, καθότι τόσον ἐπαγωγὸν εἶναι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ὥστε καὶ ἄκων παρακινεῖται τις νὰ διέλθῃ αὐτό. Ἤδη περὶ αὐτοῦ ἱκανὸς ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς κύκλοις· ἀλλ' εἴτε διότι αἱ κρίσεις ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θραχεῖαι εἴτε διότι ἐδημοσιεύθησαν μικρὸν πρὸ τῶν Χριστουγέννων, ὅτε ἡ ἀγορὰ βρύθει νέων συγγραμμάτων παντὸς σχήματος καὶ εἴδους, διῆλθε κᾶπως ἀπαρατήρητον, καὶ καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐπανέλθωμεν ἐνταῦθα εἰς αὐτό, διότι πράγματι σπουδαίαν ἐν τῇ γερμανικῇ φιλολογίᾳ πληροῖ ἔλλειψιν. Ἐν πεποιθήσει δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι βιβλίον τοιοῦτο δὲν ἐγράφη μέχρι τοῦδε. Ἡ ὕλη εἶναι ἄφθονος, ἡ κατάταξις ἀρίστη, ἡ ἔκθεσις καθαρά, αἱ κρίσεις ἀμερόληπτοι καὶ ἐν γένει ἡ ὅλη διάταξις ἐπιστημονικὴ καὶ πρωτότυπος. Ὁ συγγραφεὺς ἔχει πληροστάτην γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου, περὶ οὗ πραγματεύεται· ἐξουσιάζει αὐτὸ ἐντελῶς· ἑκάστη σελὶς ἀποπνέει τὴν εἰλικρίνειαν καὶ ἀμεροληψίαν αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι συνεπτυγμένη καὶ εὔληπτος, καὶ ἀπορεῖ τις πῶς κατωρθώθη νὰ λέγωνται τοσαῦτα ἐν χώρῳ σχετικῶς μικρῷ. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ἀναγνώστου τυφλὴν συγκατάθεσιν εἰς τὰς ἐκφερομένας γνώμας, αἱ δὲ γνῶμαι καὶ αἱ κρίσεις στηρίζονται ἐπὶ παραδειγμάτων, λίαν ἐπιμελῶς ἐκλελεγμένων.

Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς πέντε μεγάλα τμήματα χρονολογικῶς διατεταγμένα (Αἰῶν θ'.—ιε'. ιστ'. ιζ'. ιη'. καὶ ιθ'.). Τὰ δὲ κεφάλαια εἰσὶ 37 τὸν ἀριθμόν. Ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ (Καταγωγὴ καὶ χαρακτὴρ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης) ἀπαντῶμεν σειρὰν ὅλην σπουδαιοτάτων παρατηρήσεων περὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως αὐτῆς. Ἄρχεται τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀπὸ τῶν "ὅρκων τοῦ Στρασβούργου" (842 μ. Χρ.), ἀναφέρει τοὺς ὕμνους τῆς Ἁγίας Εὐλαλίας, διέρχεται διὰ τῆς κλασικῆς περιόδου καὶ καταλήγει εἰς τὰς εὐγλώττους ἀγορεύσεις τῶν πολιτικῶν ῥητόρων καὶ τοῦ Λέοντος Γαμβέττα. Ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ἔχομεν λαμπρὰν ἀνάλυσιν τοῦ "ἀρχαίου ἔπους τοῦ Ῥολάνδου" (Chanson de Roland)· ἐν τῷ τρίτῳ τὴν περιγραφὴν τῆς προβεγκιαλικῆς λεγομένης ποιήσεως. Τὸ τέταρτον κεφάλαιον ἐκθέτει ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν γαλλικὴν λυρικὴν ποίησιν καὶ τὸ ὡραῖον ἆσμα "Ἠλώσσα ἔρωτος, γλυκεῖά μου κόρη" (Langues d'amour, ma doulce fillette). Ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀρχαίων fabliaux καὶ τοῦ χαριεστάτου ποιήματος Aucassin et Nicolette, τοῦ πλήρους πάθους καὶ ἀφελείας. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο εὕρομεν (τὸ ὁμολογοῦμεν) ὑπὲρ τὸ δέον συνεπτυγμένον καὶ προϋποθέτον παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ πολλὰς γνώσεις τῆς ἀρχαίας γαλλικῆς φιλολογίας. Λίαν ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἐν τῷ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ἡ ἔκθεσις περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀρχαίου γαλλικοῦ δράματος· παρατίθενται ἐνταῦθα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν "Μυστηρίων" (Mystères) καὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς κωμῳδίας "Le jeu Adan". Ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ εὑρίσκομεν ἀνάλυσιν τοῦ "μυθιστορήματος τοῦ ῥόδου" (Roman de la rose). Καὶ οὕτω διέρχεται ὁ συγγραφεὺς τὰς διαφόρους περιόδους τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, τὴν περίοδον τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, τὴν κλασικὴν λεγομένην περίοδον (ἀπὸ Μαλέρβη μέχρι Μολιέρου), καὶ κατέρχεται μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων. Τὸν 19ον αἰῶνα πραγματεύεται ἐν ἐκτάσει, περιλαμβάνων αὐτὸν εἰς δέκα ὅλα κεφάλαια. Τοῦτο εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ ὅλου βιβλίου.

Δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ διατριβῇ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας, παραθέτομεν ὅμως ἐν τέλει τὴν ἐξῆς ἀξίαν σημειώσεως περικοπὴν τοῦ συγγραφέως· "Ἐμέμφθησάν τινες, λέγει ὁ Ἔγγελ ἐν σελ. 537, τῆς γαλλικῆς φιλολογίας τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅτι συγκρινομένη πρὸς τὰς προηγουμένας περιόδους εὑρίσκεται ἐν παρακμῇ. Οὐδὲν ἀδικώτερον τῆς μομφῆς ταύτης. Ὁ 19ος αἰὼν εἶναι ὁ παραχὼν τῇ Γαλλίᾳ τοὺς δύο μεγαλειτέρους αὐτῆς λυρικοὺς ποιητάς, τὸν Ἀλφρέδον de Musset καὶ τὸν Βίκτωρα Hugo· ὁ 19ος αἰὼν εἶναι ὁ ἀνυψώσας τὸ γαλλικὸν μυθιστόρημα εἰς περιοπήν, οἷαν οὔτε ἐν τῷ 17ῳ οὔτε ἐν τῷ 18ῳ αἰῶνι εἶχεν. Τὰ ὀνόματα George Sand, Balzac, Flaubert, Dumas μαρτυροῦσι τοῦτο.. Ἐν τῇ δραματικῇ ποιήσει ἡ τραγῳδία φαίνεται μὲν παρακμάσασα, ἀλλὰ διὰ τῆς κωμῳδίας ἡ Γαλλία ἐξουσιάζει σήμερον ὅλα τὰ θέατρα τῆς Εὐρώπης. Ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς συγγραφαῖς, καὶ κυρίως ἐν ταῖς ἱστορικαῖς, ἡ Γαλλία ἐτέλεσε κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα τοὺς λαμπροτέρους αὐτῆς ὑριάμβους. Διὰ τῆς ἀναμίξεως τῆς πολιτικῆς ἐπῆλθε μὲν χαλάρωσίς τις ἐν τισι τῆς φιλολογίας κλάδοις, τοῖς ἀπαιτοῦσι τελείαν ἀφοσίωσιν τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ ἔργον του, ὡς λ. χ. ἐν τῇ λυρικῇ ποιήσει· ἀλλ' αὐτὸ τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι ἀποκλειστικῶς γαλλικόν, ἀναφαίνεται ἐν ὅλαις ταῖς χώραις τῆς πολιτικῶς διαταραττομένης Εὐρώπης. Εὐξώμεθα ὅπως χρόνοι εἰρήνης καὶ ἡσυχίας παράσχωσι τῇ Εὐρώπῃ νέαν ἀκμὴν εἰς τὴν φιλολογίαν ἐν γένει καὶ εἰς τὴν ποίησιν ἰδιαιτέρως.

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

ΤΟΡΚΟΥΕΜΑΔΑΣ.

Μετάφρασις Π. Κ. Ἀποστολίδου.

Ἀξιότιμε Κύριε,

Ἀποστέλλω Ὑμῖν ἀπόσπασμα μεταφράσεώς μου τοῦ δαιμονίου ἔργου τοῦ Οὐγκὼ "Τορκουεμάδα". Τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δραματικοῦ τούτου ἔργου τοῦ ποιητοῦ γνωστὰ ἤδη Ὑμῖν τυγχάνουσιν· ἀναφέρω μόνον ἐνταῦθα ὅτι προὐτίμησα διὰ τὸν "Ἕσπερον" τὴν δ'. σκηνὴν τοῦ δ'. μέρους, ἐν ᾗ ὁ Τορκουεμάδας ἀναγνωρίζων τοὺς ποτε σώσαντας αὐτὸν ἐκ δεδοίου θανάτου, ὅτε ἦν ἐν τῷ μνημείῳ ζῶν ἐγκεκλεισμένος, ἀναγνωρίζων, λέγω, τοὺς θεομώτας ἤδη Σάγχον καὶ Ῥόζαν, ὑπισχνεῖται αὐτοῖς, ὅτι, ἀποδίδων τὴν εὐεργεσίαν, θὰ σώσῃ αὐτοὺς, ἕτοιμος καὶ κατὰ τοῦ ἄνακτος αὐτοῦ νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ. Ἀλλὰ μαθάνων ὅτι πρὸς σωτηρίαν του μεταχειρίσθησαν σιδηροῦν σταυρὸν, ὃν ἐκ μνημάτος τινος ἀπέσπασαν· "Ἱερουσαλὴμ!" φωνεῖ καθ' ἑαυτὸν, φαντάζεται τὸν Θεὸν ἐξωργισμένον κατὰ τῶν σωτήρων του καὶ ἀποφασίζει νὰ σώσῃ αὐτοὺς δι' ἄλλου μέσου, διὰ . . . τοῦ θανάτου. "Ἔστε ἥσυχοι, φωνεῖ, ἐγώ, ἐγὼ θὰ σᾶς σώσω," καὶ ἀναγωρεῖ, ἵνα μεταπείσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πυράν. Αὕτη περίπου ἡ σκηνὴ, ἧς τὴν μετάφρασιν ἀποστέλλω Ὑμῖν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ περὶ τῆς μεταφράσεως, τῆς γλώσσης, τοῦ μέτρου κ.τ.τ. οὐ τοῦ παρόντος νὰ ἐκφράσω τὰς ἀρχάς μου· ἄλλοι κρινόντων.

Ἐν Πειραιεῖ κατὰ Ἀπρίλιον 1883.

Π. Κ. Ἀποστολίδης.

ΤΟΡΚΟΥΕΜΑΔΑ.

ΜΕΡΟΣ Δ'. ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΣΑΓΧΟΣ. — ΡΟΖΑ. — ΤΟΡΚΟΥΕΜΑΔΑΣ.

Τορκουεμάδας.

Ἀναγνωρίζω νῦν ὑμᾶς.

Ῥόζα

(ἐκπληκτος ὡσεὶ συνάγουσα τὰς ἀναμνήσεις της).

Ὁ γέρων οὗτος!

Τορκουεμάδας.

Εἶμαι

Ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἔπληξαν τὰ Σόδομα ἐγώ,
Καὶ ὃν περ κατεδίκασαν τὰ Γόμορρα! Παιδία
Ἄγνωστα σεῖς, βοήθειαν παρέσχετ' εἰς ἐμέ . . .
Ἐν τάφῳ ἦμην καὶ ὑμεῖς μ' ἐσώσατε ἐλθόντα —
Περιστερὰ καὶ ἀετός — τοῦ τάφου μ' ἐξηγάγετε,
Καὶ εἰς ὑμᾶς τὸ χρεωστῶ, τὸν ἥλιον ἂν βλέπω.
Ἀ! σεῖς τότε μ' ἐσώσατε καὶ ἤλθεν ἤδη τώρα
Ἡ ἰδική μου ἡ σειρά!

Ῥόζα.

Ὁ γέρων εἶν' ἐκεῖνος!

Τορκουεμάδας.

Ἐκ τῶν σαγίνων ῥάσων σας ἀμφότεροι νῦν βλέπω
Ὅτι ἀφιερώσατε αὐτοὺς εἰς τὴν Παρθένον.
Ἐπανευρίσκω νῦν ὑμᾶς τὸ πρῶτον ὡς σᾶς εἶδον.
Δὲν ἦμην πλέον τότε ζῶν, νεκρὸς δὲν ἦμην ἔτι,
Ἐξ Οὐρανοῦ δὲ μ' ἤλθετε ὡς ξυνωρὶς ἀγγέλων.
Μ' ἐσώσατε! καὶ ὁ Θεὸς ἐπαναφέρει ἤδη
Εἰς τὴν ὁδόν σας νῦν ἐμὲ δι' ἀνελπίστων δρόμων,
Μὲ κράζει' εἰς βοήθειαν καὶ χεῖρα σᾶς προσφέρω.
Τὸν ἅγιον Δομίνικον ὁ Κύριος εἰς Πέτρον
Ἀπέστειλε τὸν δεύτερον, ἵνα ἐπαγρυπνῇ,
Ἐμὲ δὲ εἰς τὸν ἄδικον ἄρχοντα Φερδινάνδον.
Διῆλθον κ' ἤκουσα ὑμᾶς, μ' ἐφάνητ' ἐν κινδύνῳ...
Αἰχμάλωτ' εἴσθε; Ἀρωγὴν χρειάζεσθε ὁποίαν;
Καθῆκόν τι, ὡς φαίνεται, ἵνα ἐπιτελέσω,
Ὁ Ὕψιστος τὴν εἴσοδον ὑπόπτου ἀνακτόρου,
Τούτου, μοὶ δίδει, σκοτεινοῦ σπηλαίου, καὶ ἐνταῦθα
Σᾶς εὗρον δυσχεραίνοντας· πλὴν δὲν μ' ἐκπλήττει τοῦτο,
Ἀφ' οὗ ὑμᾶς τε καὶ ἐμὲ ὅθμα πρὸς ὅθμα φέρει
Ὁ Κύριος. Ἐν μνήματι ἦμην καὶ ἤλθετέ μοι·
Αἰχμάλωτοι νῦν τρέμετε ὑμεῖς ἐν τῇ σκοτίᾳ,
Κ' ἤλθον ἐγώ! Ἄνευ ἐμοῦ θ' ἀπώλλυσθε βεβαίως,
Θὰ ἦμην δὲ ἀπωλολὼς ἄνευ ὑμῶν ἐπίσης.
Ὑπήρξατε ἀπρόοπτοι! Ἀπροσδοκήτως ἤλθον!
Πῶς εἶσθ' ἐδῶ, λοιπόν, κ' ἐγὼ ἐνταῦθα πῶς εὑρέθην;
Τὸ θαυματούργημα ἐγὼ ὑπῆρξα, σεῖς τὸ θαῦμα.
Κύριος οἶδε τί ποιεῖ!

Σάγχος (τῇ Ῥόζῃ).

Ὁ γέρων εἶν' ἐκεῖνος!

Τορκουεμάδας.

Μὴ πλέον ἐνδοιάζετε! Εἰμὶ ἐγὼ ἐνταῦθα·
Παγίδα ὅμως διορῶ. Καλόγηρος, μονώτης,
Τὸν ἄνθρωπον ἐγνώρισα. Σᾶς ἀγαπῶ καὶ θέλω
Κατὰ τοῦ ἄνακτος αὐτοῦ νὰ σᾶς ὑπερασπίσω.

Σάγχος.

Εἶσαι λοιπὸν τοῦ ἄνακτος πλησίον;

Τορκουεμάδας.

Ὑπεράνω!

Σάγχος.

Τίς εἶσαι;

Τορκουεμάδας.

Ἀπ' ἐμοῦ οὐδέν, δι' Ἰησοῦ τὰ πάντα.

Σάγχος.

Τὸ ὄνομά σου;

Τορκουεμάδας.

Τοῦνομα Ἀπολύτρωσις καλοῦμαι.
Εἰμὶ ἐγὼ ὁ διαφανὸς ὑπὸ τὴν γῆν μας βλέπων
Τὴν κόλασιν τὴν τρομερὰν! καὶ παρακολουθοῦσι
Τὰ ὄμματά μου συνεχῶς τοὺς δαίμονας ἐκπλήκτους,
Ἀγρίους. Ὑποκάτω δὲ τὸ βάραθρον ἐκεῖνο
Παρατηρῶ τὸ φοβερόν, τὴν ἀπαισίαν φλόγα,
Κρατῶ δ' ἐγὼ τὴν σβέσουσαν τὸ πῦρ αὐτὸ ὑδρίαν.
Ἀλλὰ καὶ σεῖς εἰπέτε μοι τὸ ὄνομά σας ἤδη.

Σάγχος.

Σάγχος, τοῦ Βούργου εἶμ' ἐγὼ ἰνφάντης.

Ῥόζα.

Ἐγώ, Ῥόζα

Ἡγεμονόπαις τοῦ Ὀρδέζ.

Σάγχος.

Μελλόνυμφοι ἐσμέν.

Τορκουεμάδας.

Τοῦ νεομύστου τὴν εὐχὴν, νομίζω, ὑμεῖς μόνην
Ἐκάματε, ἀφ' ἧς μιᾷ ἀπαλλάττεσθε ἀδείᾳ
Τοῦ Πάπα. Πλὴν πῶς ἄραγε εὑρέθητε ἐνταῦθα;

Σάγχος.

Ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν μονὴν μ' ἔθηκε διὰ βίας.
Ὡσαύτως ταύτην. Ἡμεῖς δ' ἐφύγομεν λαθραίως.

Τορκουεμάδας.

Πρόστιμον θὰ πληρώσητε. Πλειότερον ὁ ἄναξ
Θὰ δώσῃ· τὸ ἀμάρτημα ἐκείνου μεῖζον εἶνε.
Μονὴ Κυρίου φυλακὴ νὰ γείνῃ βασιλέως
Εἶν' ἱερόσυλον! καὶ δὲν εἰσέρχετ' ἐκουσίως
Εἰς μοναστήριον οὐδεὶς. Ἐλεύθερ' εἶσθε. Ῥόζα
Ἔλπιζε! Σάγχε, ἔλπιζε! Τί θέλετε ἀκόμη;

Σάγχος.

Νὰ νυμφευθῶμεν, πάτερ μου.

Τορκουεμάδας.

Ἐγὼ θὰ σᾶς νυμφεύσω.

Ῥόζα.

Ὦ δέσποτά μου!

(Θέλει νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς πόδας του. Ὁ Τορκ. τὴν ἀναχαιτίζει νεύματι)

Τορκουεμάδας.

Τοῖς νεκροῖς Παράδεισον! τοῖς ζῶσιν
Εὐδαιμονίαν! Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἐγὼ νομίζω,
Ἤρεμος δὲ καὶ ταπεινὸς κρατῶ ἐπὶ τὰς χεῖρας
Δαυλὸν ἐντεῦθεν, στέφανον ἑτέρωθεν τῆς νίκης.
Εὐδαιμονεῖτε!

Σάγχος.

Ὦ! χαρά! Πλησίον σου ὑπάρχων
Ὦ, ἀγνοῶ πῶς οὐδ' αὐτὸν τὸν ἄνακτα φοβοῦμαι.
Ἂν ἐροβούμην δέ τινα, θὰ ἦσο σὺ ἐκεῖνος.
Παράδοξός τις πρόνοια ὑπὲρ τὰς κεφαλάς μας
Ἔσο, καὶ σὲ αἰσθάνομαι μέγαν καὶ δειμαλέον.

Τορκουεμάδας.

Ῥόζα, ὡς εἶδεν ἡ Ῥαχὴλ καὶ ἐνυμφεύθη τότε
Τὸν Ἰακώβ, οὕτω καὶ σὺ θὰ νυμφευθῇς τὸν Σάγχον.
Ἡ θεία χάρις δὲ εὐθὺς θέλει διασκεδάσει
Τὰ σχέδια τοῦ ἄνακτος, ἅτινα καὶ μαντεύω.
Ναί, θὰ σωθῆτ' ἀμφότεροι ὑπ' ἐμοῦ. Ἐμοὶ θαρρεῖτε!

Ῥόζα.

Ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἂν ἦς', εὐχαριστῶ σοι!
Πάτερ, ἔσο εὐλογητός. Ἁγία ἦν ἡ ὥρα,
Καθ' ἣν ἐπέτρεψ' ὁ Θεός, ὦ δίκαιε καὶ θεῖε
Γέρον, τὴν ἐκ τοῦ μνήματος ν' ἀκούσωμεν φωνήν σου.

Σάγχος.

Τὸ ἐνθυμοῦμ' ὡς σήμερον. Ὡραία ἦν ἡμέρα
Τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἐγὼ ἔδρεπον ῥόδα. Αὕτη
Τῶν χρυσαλίδων ἔτρεχε κατόπιν, καὶ οἱ λόγοι
Ἡμῶν μὲ τὰς ἡλικιάς ἐμίγνοντο ἀκτίνας·
Ἤλθ' ἡ ἑσπέρα . . . παρευθὺς φωνήν τινα ἀκούω.
Ὁμοίαν πρὸς ἐπίκλησιν ψυχορραγοῦντος. Βλέπω
Λίθον, ἀκούω . . .

Ῥόζα.

Καὶ φωνεῖς· Ἄνθρωπος εἰς τὸ χῶμα!
Σώσωμεν τοῦτον! Ἀλλὰ φεῦ! βαρὺς ὁ λίθος ἦτο.

Σάγχος.

Ῥόζα, σταυρός τις σιδηροῦς ἦτο ἐκεῖ πλησίον . . .

Ῥόζα.

Καὶ τὸν ἀπέσπασες.

(Κίνημα φρίκης τοῦ Τορκουεμάδα.)

Σάγχος.

Ναί, ναί, καλὸς μοχλὸς βεβαίως
Ἦτ' ὁ σταυρός· συνέλαβον ἐκεῖνον μὲ τὰς χεῖρας
Καί, χάρις τούτῳ τῷ σταυρῷ, ἠνέῳξα τὸν τάφον
Καὶ ἐκ τοῦ μνήματός σου ζῶν ἐξῆλθες.

Τορκουεμάδας (καθ' ἑαυτόν).

Οὐρανέ μου
Θεέ μου, ἐκολάσθησαν!

Σάγχος.

Οὕτω λοιπὸν κ' οἱ δύο
Τὸν τάφον ἠνεῴξαμεν, ἐγὼ μὲν ἀνεγείρων
Τὸν λίθον, ἐπὶ τοῦ μοχλοῦ προσκλίνουσα ἐκείνη
Καὶ συμπιέζουσα αὐτόν.

Τορκουεμάδας (καθ' ἑαυτόν).

Σταυρὸς ἀποσπασθείς!
Μεγίστη ἱεροσύλησις! Τὸ πῦρ τῆς αἰωνίου
Κολάσεως ἀνοίγεται πρὸ τῶν ποδῶν των. Πᾶσα
Ἐλπὶς τοὺς ἐγκατέλιπε! Ὦ ὕψιστε Θεέ μου!
Ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκ τῆς σκιᾶς τοῦ Γολγοθᾶ μακράν!
Δυστυχισμένοι! Τὸν Θεὸν ἀντίπαλον νῦν ἔχουν,
Οὐχὶ τὸν ἄνακτα.

(Τῷ Σάγχῳ καὶ τῇ Ῥόζῃ).

Λοιπὸν εἰσθ' ὄντως πεπεισμένοι
Ὅτι ὁ σιδηροῦς μοχλὸς αὐτὸς σταυρός τις ἦτο;

Σάγχος.

Βεβαίως· κάτω παλαιῶν τοίχων καὶ ξηρῶν χόρτων
Ἦτο καὶ τὸν συνέλαβον.

Τορκουεμάδας.

Σταυρὸς ἀπεσπασμένος!
Σταυρός! — Ὦ! ἀδιάφορον. — Σώσωμεν τούτους ἄλλως.

(Ποιεῖ διὰ τῆς χειρὸς σημεῖον χαιρετισμοῦ).

Ἀμέσως.

Σάγχος.

Εἰς τὴν φοβερὰν αὐτὴν στιγμὴν ἐνταῦθα
Φίλον τινὰ δὲν ἔχομεν, στερούμεθα ἀσύλου.
Ἡ σωτηρία ἡμῶν σύ, σὺ εἶσαι, δέσποτά μου!

Τορκουεμάδας.

Ἥσυχοι ἔστε. Ναί! Ἐγώ, ἐγὼ θέλω σᾶς σώσει.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΤΑΝΑΓΡΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΕΝΤΑ ΠΗΛΙΝΑ ΑΓΑΛΜΑΤΙΑ.

(Μετὰ εἰκόνων, ὅρα σελ. 373.)

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ ἐν τῇ εὐφόρῳ πεδιάδι τῆς Βοιωτίας σώζονται ἐπὶ ταπεινοῦ λοφίσκου τὰ ἐρείπια ἀρχαιοτάτης καὶ περιβλέπτου πόλεως, τῆς Τα-

νάγρας. Ἡ μυθικὴ τῆς χώρας παράδοσις, περὶ ἧς ἰδίως λόγον ποιοῦσιν ὁ Παυσανίας (9, 20, 1) καὶ ὁ Στράβων (§ 404), ἀναφέρει, ὅτι τὸ πάλαι ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο Γραῖα καὶ Ποιμενδρίς, κληθεῖσα κατόπιν Τανάγρα ἐκ Τανάγρας τῆς τοῦ Αἰόλου ἢ καὶ τοῦ Ἀσωποῦ θυγατρός. Ἐνταῦθα ἐγεννήθη κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Ἑρμῆς, ὁ τῶν Γεφυραίων Καδμίων θεός, εἶχε δὲ ἱερὸν καὶ ὁ Ἄτλας, ὁ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀσίας ἰδίως λατρευόμενος θεός· ἐνταῦθα εὑρίσκετο καὶ ὁ τάφος τοῦ Ὠρίωνος, τοῦ γίγαντος, ὅστις μετὰ θάνατον μετεμορφώθη εἰς ἀστέρα· ἐνταῦθα τέλος ἦσαν καὶ ναοὶ τῆς Θέμιδος, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἡ Τανάγρα ἦτο τὸ πάλαι ἡ ἐπισημοτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς ἀνατολικῆς Βοιωτίας πόλις, ἡ δὲ χώρα αὐτῆς ἐξετείνετο ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Ἀττικῆς μέχρι τοῦ Εὐρίπου. Οἱ κάτοικοι ἦσαν γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοί, ἄνθρωποι πλούσιοι καὶ εὐδαίμονες. Ὀλίγα μόνον γινώσκομεν περὶ τῆς ἐσωτερικῆς τῆς πόλεως καταστάσεως, καὶ τὰ ὀλίγα διασωθέντα μέχρις ἡμῶν ἐρείπια τῶν ἱερῶν καὶ τῶν τὸν λόφον περιβαλλόντων τειχῶν, ἐκτεινομένων εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων περίπου τῆς ὥρας, ὑπενθυμίζουσιν ἡμῖν τὸ ἀρχαῖον τῆς πόλεως μεγαλεῖον. Οἱ κατακτήσαντες τὴν χώραν Ῥωμαῖοι ἐδώρησαν αὐτῇ τὴν αὐτονομίαν, ὥστε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας μόνον ἡ Τανάγρα καὶ αἱ Θεσπιαὶ εἶχον διατηρήσει ἐν Βοιωτίᾳ τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν σπουδαιότητα.

Αἱ μυθικαὶ τῆς Τανάγρας παραδόσεις καὶ αἱ λατρεῖαι τῶν θεοτήτων αὐτῆς καθαρῶς ἐμφαίνουσιν ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι αὐτῆς κάτοικοι ἦσαν ἄποικοι, ἐλθόντες ἐκ τῶν παραλιῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἰδίως τῆς Φοινίκης, οἵτινες μετεκόμισαν εἰς τὴν χώραν οὐ μόνον τὰς παραδόσεις καὶ λατρείας τῆς πατρίδος των ἀλλὰ καὶ τὰ προϊόντα τῆς διομηχανίας των. Κάδμοι Γεφυραῖοι ἦσαν οἱ τὴν λατρείαν τοῦ Ἑρμοῦ ἐνταῦθα εἰσαγαγόντες, ἀπόγονοι τῶν τολμηρῶν ἐκείνων ναυτίλων, οἵτινες ἐκ τῶν παραλιῶν τῆς Φοινίκης ὁρμώμενοι ἐπεσκέπτοντο εἰς ἀρχαιοτάτους ἤδη χρόνους τὰς νήσους καὶ παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἔνθα καὶ ἵδρυσαν πλουσίας ἀποικίας διαδίδοντες τὰς γνώσεις καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὰς τέως ἀγρίας ταύτας χώρας. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ, ἐν Ἀταλάντῃ καὶ ἐν Θήβαις ὑπῆρχον ἀρχαιόταται ἀποικίαι τῶν ἐπιχειρηματιῶν τούτων Φοινίκων. Τρεῖς ἦσαν κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων αἱ ἐποχαὶ τῆς ἀποικήσεως τῶν Φοινίκων εἰς ξένας χώρας. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ ἔτη 2000—1600 Πρ. Χρ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην Φοίνικες ναῦται ἐκ τῶν παραλιῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὁρμώμενοι περιέπλεον τὰς πλησιοχώρους βορείους ἀκτὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἔνθα ἵδρυσαν πλουσίας καὶ μεγάλας ἀποικίας. Μετὰ τὰ 1600 Πρ. Χρ. οἱ Φοίνικες ἐξετάνθησαν καὶ ἐπὶ τῶν νήσων τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐγένοντο κύριοι τῆς θαλάσσης. Ἡ δευτέρα αὕτη ἐποχὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς Σιδῶνος, τῆς ἀκμαζούσης περὶ τὰ 1500 Πρ. Χρ. Ἡ τρίτη τέλος ἐποχὴ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1200 ἔτους Πρ. Χρ. καὶ περιλαμβάνει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῆς δευτέρας μεγάλης πόλεως τῆς Φοινίκης, τῆς Τύρου.

Εἰς τὴν δευτέραν ἐποχὴν τῶν φοινικικῶν ἀποικήσεων, περὶ τὰ μέσα τῆς δευτέρας Πρ. Χρ. χιλιετηρίδος, κατατάσσονται καὶ αἱ ἀποικήσεις τῶν Φοινίκων εἰς τὰς παραλίας τῆς Βοιωτίας, ὡς καὶ ἡ ἀποίκησις τῶν Θηβῶν, τῆς χώρας τοῦ Κάδμου τοῦ Σιδωνίου. Ὅτι οἱ τολμηροὶ Φοίνικες εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐπεσκέφθησαν τὰς νήσους καὶ τὰς παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος δηλοῦται οὐ μόνον παρὰ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πολλῶν ὀνομάτων νήσων καὶ πόλεων φοινικικῆς καταγωγῆς, καὶ ἐκ τῶν περιεργοτάτων λειψάνων τῆς ἀρχαίας τέχνης, καὶ ἰδίως ἐκ τῶν πολυτίμων σκευῶν τῶν εὑρεθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ SCHLIEMANN ἐν Τροίᾳ καὶ Μυκήναις, ὡς καὶ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ἀρχαίων τάφων παρὰ τὸ χωρίον Σπάτα τῆς Ἀττικῆς. Αἱ ἀνακαλύψεις αὗται φανεροῦνται ἡμῖν ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῶν κοσμημάτων τῶν σκευῶν οὐχὶ ὡς προϊόντα καθαρᾶς ἑλληνικῆς τέχνης, ἀλλ' ὑπενθυμίζουσιν ἡμῖν τὰ σκεύη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν εἰς τοὺς τάφους τῆς Φοινίκης καὶ τῆς πλησιοχώρου Κύπρου, ἥτις ὡς γνωστὸν εἰς ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς πορείας τῶν Φοινίκων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἡ τοῦ Ἄτλαντος ἐν Τανάγρᾳ λατρεία ὑπενθυμίζει τὰς εὐφόρους ἐκείνας τοῦ Εὐφράτου πεδιάδας, ἔνθα ὑπῆρχον εἰς παναρχαίους χρόνους τὰ πλούσια καὶ ἐκτεταμένα βασίλεια τῆς Βαβυλῶνος καὶ τῆς Ἀσσυρίας, ἐξ ὧν διεχύθη ἡ λάμψις τοῦ πολιτισμοῦ ἡ φωτίσασα τὴν δύσιν. Ὁ Ἄτλας, ὁ τῆς ἀρχαιότητος μέγας προφήτης, ὁ τὰ ἐπουράνια γινώσκων καὶ ἐκ τῆς πορείας τῶν ἀστέρων τὰ μέλλοντα μαντεύων, ἦτο ἀναμφιβόλως θεότης τοῦ ἀρχαίων ἐκείνων λαῶν τῆς εὐφόρου τοῦ Εὐφράτου πεδιάδος, οἵτινες γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Χαλδαίων ἦσαν οἱ πρῶτοι τῆς ὑφηλίου ἀστρονόμοι, οἱ μελετῶντες τῶν ἀστέρων τὴν πορείαν καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ μέλλον προλέγοντες. Χαλδαῖοι ἦσαν οἱ τὴν χρονολογίαν τοῦ ἔτους ῥυθμίσαντες, οἱ τὸ ἔτος εἰς μῆνας καὶ ἑβδομάδας διαιρέσαντες. Αἱ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Βαβυλωνίων καὶ τῶν Χαλδαίων δοξασίαι, ὡς καὶ αἱ τέχναι καὶ δοξασίαι αὐτῶν, περιῆλθον προϊόντος τοῦ χρόνου μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Φοινίκης, ὅθεν οἱ τῆς χώρας ἐκείνης κάτοικοι μετέφερον αὐτὰς διὰ τολμηρῶν θαλασσίων ἐκδρομῶν εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς δύσεως χώρας.

Καὶ ὁ γίγας Ὠρίων, ὁ ἐν Τανάγρᾳ λατρευόμενος, ἀνῆκεν εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀρχαίων τοῦ ἀστερισμοῦ θεοτήτων, καὶ πιθανώτατον εἶναι ὅτι καὶ αὐτοῦ ἡ λατρεία εἶχε τὸ πάλαι τὴν κοιτίδα της εἰς τὰς χώρας τοῦ Εὐφράτου. Τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς Θέμιδος καὶ τῆς Ἀφροδίτης, αἵτινες εἶχον ναοὺς ἐν Τανάγρᾳ, διότι ἡ Ἀφροδίτη ἰδίως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἐν Βαβυλῶνι λατρευομένη θεὰ τῆς φύσεως, ἧς τὴν λατρείαν ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς μικρᾶς Ἀσίας μετέφερον οἱ Φοίνικες διὰ τῆς Κύπρου καὶ τῶν Κυθήρων εἰς τὴν Ἑλλάδα (ὁρα Παυσανίαν 1, 14, 7).

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει ἡμῖν (IV, 72) ἀξιοσημείωτον μυθικὴν παράδοσιν, ἐξ ἧς καθαρῶς καταφαίνεται ὅτι ἡ τοῦ Ἀσωποῦ πεδιὰς ἐν Βοιωτίᾳ, ἔνθα ἔκειτο ἡ Τανάγρα, ἦτο τὸ πάλαι ἡ χώρα, δι' ἧς διῆλθον οἱ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διευθυνόμενοι ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι ἄποικοι. Κατὰ τὸν Διόδωρον ὁ Ἀσωπὸς ἔσχεν ἐκ τῆς Μεσώπης δώδεκα θυγατέρας, τὰς ἑξῆς· τὴν Σινώπην, Χαλκίδα, Τανάγραν, Θήβην, Θεσπιάδα, Ἀσωπίδα, Κλεονάδα, Σαλαμῖνα, Αἴγιναν, Πειρήνην, Οἰνίαν καὶ Κέρκυραν. Ἐκ τῆς Σινώπης λοιπόν, τῆς ἐσχάτης τῶν Μιλησίων ἀποικίας εἰς τὰ ἐνδότατα τοῦ Εὐξείνου Πόντου διήρχετο ἡ διάβασις διὰ τοῦ Εὐρίπου, τῆς Χαλκίδος, Τανάγρας, Θηβῶν, Θεσπιῶν, Ἀσωπίδος, Οἰνίας εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μέχρι Κερκύρας, τῆς ἀπωτάτης Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐν τῷ ἀδριατικῷ κόλπῳ, ὅθεν ἐγένετο ἡ μετάβασις εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Ἡ βοιωτικὴ λοιπὸν πεδιὰς ἦτο ἡ χώρα, ἥτις ἐκ τῶν πρωτίστων ἐφιλοξένει τοὺς ἐξ ἀνατολῶν ἐρχομένους λαοὺς καὶ παρ' αὐτῶν ἐδιδάσκετο τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Τοὺς αἰῶνας τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος διεδέχθησαν αἰῶνες ταπεινώσεως καὶ σκότους. Ὅπου ἔκειντο τὸ πάλαι πόλεις λαμπραὶ καὶ πλούσιαι ἐρήμωσις ἐπεκράτει ἀγρία, ἔνθεν δὲ κἀκεῖθεν ἐρείπια διεσπαρμένα ἀνεκάλουν τῷ διαβάτῃ τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον. Καὶ τῆς Τανάγρας τὰ ὀλίγα διασωθέντα λείψανα ἔμειναν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν σχεδὸν ἄγνωστα καὶ παρημελημένα καὶ ὀλίγιστοι μόνον τῶν περιηγητῶν ἐπισκεφθέντες αὐτὰ ἐποιοῦντο μνείαν αὐτῶν. Ἐπέπρωτο εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν τυχαῖαι ἀνακαλύψεις ἀρχαίων τάφων νὰ ἑλκύσωσιν ἐκ νέου τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς Τανάγρας. Δυστυχῶς ὅμως τὰ ἐντὸς τῶν ἀρχαίων τάφων ἐν Τανάγρᾳ εὑρεθέντα πήλινα ἀγαλμάτια ἀρίστης τέχνης καὶ σπανίας διατηρήσεως ἐκέντησαν τὸν ζῆλον τῶν ἀρχαιοκαπήλων, οἵτινες ἤρξαντο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873 ἤδη αἰσχρῶς ἐμπορευόμενοι αὐτά. Ἡ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία, ἡ ἀείποτε λίαν ἀξιεπαίνως μεριμνῶσα περὶ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας ἡμῶν τέχνης, ἔσπευσε ν' ἀποστείλῃ εἰς Τανάγραν τὸν ἔφορον κ. Σταματάκην, καὶ οὕτως ἐν μέρει ἀνεστάλη ἡ δέδηλος ἱεροσυλία τῶν ἀρχαίων τάφων καὶ ἐγένοντο τακτικαὶ ἀνασκαφαὶ δαπάνῃ τῆς Ἑταιρίας, δι' ὧν ἐπλουτίσθησαν οὐσιωδῶς αἱ πλούσιαι αὐτῆς συλλογαὶ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἐπιστήμης καὶ δόξαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἐν τοῖς τάφοις τῆς Τανάγρας ἀνευρεθέντα πήλινα ἀγαλμάτια εἰσὶ πάμπολλα τὸν ἀριθμόν, ἀρίστης τέχνης καὶ διατηρήσεως, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν παρατεθειμένων εἰκόνων· σώζουσι δὲ καὶ ἴχνη ζωηρὰ τοῦ ἀρχαίου χρωματισμοῦ καὶ μαρτυροῦσιν ἀριδήλως περὶ τῆς πολυχρωμίας τῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, ὅπερ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν οἱ ἀρχαιολόγοι ἐδίσταζον νὰ παραδεχθῶσι. Τὰ πήλινα ταῦτα ἔργα θεωροῦνται γενικῶς ὡς ἔργα τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅτε ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ τέχνη, καίτοι ὑπερβᾶσα ἤδη τὴν ἀκμήν της δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποβάλει τὴν ἀρχαίαν της χάριν καὶ ἐντέλειαν. Τὰ ἀγαλμάτια εἶναι τόσον χαρίεντα καὶ ἐπιμελῶς εἰργασμένα, ὥστε δικαίως ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τῶν λογίων καὶ τῶν καλλιτεχνῶν ἀλλὰ καὶ τῶν πολλῶν. Τὰ δημόσια τῆς Εὐρώπης μουσεῖα καὶ πλούσιοι καὶ φιλόμουσοι ἄνδρες ἀμιλλῶνται νὰ πλουτίσωσι τὰς συλλογάς των διὰ τῶν κομψῶν τούτων ἀπομιμήσεων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ μυθώδεις ἀληθῶς εἶναι αἱ τιμαὶ αἱ πληρωθεῖσαι διά τινα ἐξέχοντα ἀντίτυπα. Ἡ μεγάλη δὲ αὐτῶν ζήτησις παρεκίνησε καλλιτέχνην ἐν Βερολίνῳ, τὸν κ. GURLITT, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατασκευὴν πανομοιοτύπων αὐτῶν, ἅτινα λίαν ἐπιτυχῶς κατεσκευασμένα πωλῶνται σήμερον εἰς μεγάλα ποσά. Τὰ παριστανόμενα πρόσωπα δὲν εἶναι εἰκόνες θεῶν· εἶναι παραστάσεις ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ τῶν Ἑλλήνων βίου· γυναῖκες καθήμεναι, γυναῖκες ὀρθαί, ἢ κοσμοῦσαι ἑαυτὰς διὰ πολυτίμων σκευῶν· ἄνδρες καὶ παῖδες εἰς διαφόρους τοῦ καθημερινοῦ βίου ἐργασίας. Δύσκολον δὲν εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις ὁποία ἡ χρῆσις τῶν ἀγαλματίων τούτων· ἦσαν κοσμήματα τῶν οἰκιῶν καὶ ὡς τοιαῦτα, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, ἐτίθεντο ἐντὸς τοῦ τάφου προσφιλοῦς νεκροῦ, ὡς ἀναμνήσεις τῶν προσφιλῶν ἐκείνων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν βίον του εἶχε καθ' ἑκάστην πρὸ ὀφθαλμῶν.

Π. Περβάνογλος.

ΚΟΡΑΙ ΕΚ ΤΑΝΑΓΡΑΣ. (Διακόσμησις κεφαλῆς.)

ΚΥΡΙΑ ΕΚ ΤΑΝΑΓΡΑΣ.
(Μετὰ χιτῶνος, μανδύου καὶ πίλου.)

ΚΟΡΕΥΣ ΕΚ ΤΑΝΑΓΡΑΣ.

ΚΟΡΗ ΕΚ ΤΑΝΑΓΡΑΣ.
(Ἐν χιτῶνι.)

ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΑΛΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ
ΤΟΥ ΓΑΛΛΟ-ΠΡΩΣΣΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Βάλτερ Σνάφς εἰσῆλθε μετὰ τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν ἐθεώρει ἑαυτὸν τὸν δυστυχέστερον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Βάλτερ Σνάφς ἦτο παχύς, ἐβάδιζε μετὰ δυσκολίας, ἤσθμαινεν ἀδιακόπως καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ἦσαν δυσκίνητοι. Ἦτο ἄνθρωπος εἰρηνικὸς καὶ εὐπροσήγορος, οὐδόλως πολυπράγμων ἢ αἱμοχαρής· ἦτο πατὴρ τεσσάρων τέκνων, τὰ ὁποῖα περιπαθῶς ἠγάπα καὶ εἶχε σύζυγον γυναῖκα νέαν καὶ ξανθήν, ἣν ἐλάτρευεν· ἠγάπα νὰ ἐγείρηται ἀργὰ τῆς κλίνης καὶ νὰ κατακλίνηται ἐνωρίς, νὰ τρώγῃ βραδέως καὶ ἀνέτως καὶ τὸ ἑσπέρας νὰ πίνῃ ἐν τῷ ζυθοπωλείῳ τὸν ζῦθόν του ἐν κύκλῳ φιλικῷ. Ἐσυλλογίζετο ὁ Σνάφς ὅτι πᾶσα τέρψις καὶ ἡδονὴ ἐν τῷ βίῳ παύει μὲ τὸν βίον αὐτὸν καὶ ἠσθάνετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἔμφυτον καὶ ἀδιάλλακτον μῖσος πρὸς τὰ τουφέκια, πρὸς τὰ κανόνια, πρὸς τὰ πολύκροτα καὶ τὰ ξίφη, κυρίως δὲ πρὸς τὰς ξιφολόγχας, διότι οὐδέποτε κατώρθου νὰ μεταχειρίζηται τὸ ἀμυντικὸν τοῦτο ὅπλον ἀρκούντως ἐπιτηδείως, ὅπως προφυλάττῃ τὴν ἐξωγκωμένην αὐτοῦ κοιλίαν. Καὶ νῦν ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ ὅτε τὸ ἑσπέρας κατεκλίνετο τετυλιγμένος εἰς τὸν μανδύαν του πλησίον τῶν ῥεγχομένων συστρατιωτῶν του, ἐσυλλογίζετο ἐπὶ μακρὸν τὰ φίλτατά του, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐγκαταλείψει καὶ τοὺς κιν-

δύνους, οὗς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν αὐτὸς διέτρεχεν. "Ἂν φονευθῶ, τί θὰ γείνουν τὰ τέκνα μου; ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ἀναστενάζων. Ποῖος θὰ τὰ θρέψῃ; Ποῖος θὰ τὰ ἀναθρέψῃ; Δὲν εἶμαι πλούσιος. Τί θὰ γείνουν;" Καὶ συλλογιζόμενος τοῦτο ἔκλαιε πολλάκις. Ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης οἱ πόδες του ἔτρεμον εἰς τρόπον, ὥστε θὰ ἔπιπτε κατὰ γῆς ἐὰν δὲν ἐφοβεῖτο μὴ ὁλόκληρος ὁ στρατὸς διέλθῃ ἐπὶ τοῦ σώματός του· ὅτε δὲ αἱ σφαῖραι ἐσύριζον πέριξ αὐτοῦ, αἱ τρίχες του ὠρθοῦντο ὅλαι.

Ἀπὸ πολλῶν ἤδη μηνῶν ἔζη ἐν μέσῳ ἀνησυχίας καὶ φόβου. Τὸ σύνταγμά του ὤδευε πρὸς τὴν Νορμανδίαν, καὶ ἡμέραν ἐνὰ διετάχθη αὐτὸς μετὰ μικροῦ ἀποσπάσματος νὰ ἐκτελέσῃ ἁπλῆν κατόπτευσιν. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἥσυχα· ἐχθρὸς δὲν ἐφαίνετο οὐδαμοῦ. Τὸ μικρὸν ἀπόσπασμα κατήρχετο κοιλάδα τινά, ὅτε αἴφνης ἠκούσθησαν πυροβολισμοί, καὶ στίφος ἐλευθέρων σκοπευτῶν ὁρμῆσαν ἐκ μικροῦ τινος παρακειμένου δάσους ἐπετέθη κατὰ τῶν Πρώσσων διὰ τῆς λόγχης. Ὁ Βάλτερ Σνάφς ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ ὡς ἀποκεκλιθωμένος, ὥστε οὐδὲ διενοήθη νὰ φύγῃ. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως σφοδρὸς πόνος φυγῆς τὸν κατέλαβεν· ἀλλ' ἐσυλλογίσθη ὅτι αὐτὸς θὰ ἔτρεχεν ὡς χελώνη ἀπέναντι τῶν ἐλαφρῶν καὶ ἰσχυρῶν Γάλλων, καὶ ἀπελπισία δεινὴ κατέλαβεν αὐτόν. Ἰδὼν δὲ εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ὑημάτων εὐρὺν λάκκον πλήρη θάμνων καὶ φύλλων, ἐπήδησεν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ ἐκρύβη ἐντὸς παχυτάτου στρώματος ἀγρίων χόρτων καὶ πυκνοῦ φυλλώματος. Ἀπὸ τῆς κρύπτης του ταύτης ἤκουσεν ἐπί τινα ἀκόμη καιρὸν τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ τὰς φωνάς· εἶτα ἐπῆλθεν ἄκρα σιωπή. Αἴφνης ἐκινήθη τι πλησίον του· ὁ Σνάφς ἐτρόμαξεν· ἦτο μικρὸν πτηνόν, τὸ ὁποῖον καθῆσαν ἐπὶ τῶν κλάδων ἐκίνει τὰ ξηρὰ φύλλα. Ἐπὶ ὥραν ὅλην ἡ καρδία τοῦ Σνάφς ἔπαλλεν ἐκ τοῦ τρόμου. Ἡ νὺξ ἐπήρχετο ἐν τοσούτῳ, ἡ νὺξ μὲ τὰ σκότη της, καὶ ὁ στρατιώτης ἐσυλλογίζετο· "Τί θὰ γείνω; Τί νὰ κάμω; Νὰ ἐξέλθω πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ συντάγματός μου; Ἀλλὰ πῶς; Καὶ οἱ κίνδυνοι; "Δὲν εἶχεν ἀρκετὸν θάρρος. Ἀλλ' ἠδύνατο νὰ μένῃ ἐκεῖ κεκρυμμένος μέχρι τέλους τῶν ἐχθροπραξιῶν; Ὄχι βέβαια. Ἂν δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ φύγῃ, ἡ ἐλέυις αὕτη δὲν τῷ ἐφαίνετο τόσον κακή. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ φύγῃ! Καὶ νὰ εὑρίσκεται ὠπλισμένος καὶ ἐν στολῇ ἐν μέσῳ χώρας ἐχθρικῆς!

Αἴφνης τῷ ἐπῆλθε φαεινὴ ἰδέα. "Ἂν ἤμην αἰχμάλωτος!" Καὶ ἡ καρδία του ἠσθάνθη πόθον ἀκράτητον πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν, ἥτις δι' αὐτὸν ἦτο ἡ μόνη σωτηρία. Αἰχμάλωτος θὰ ἀνεπαύετο, θὰ ἐτρέφετο, θὰ ἦτο προπεφυλαγμένος ἀπὸ τὰς σφαῖρας καὶ ἀπὸ τὰς λόγχας, ἐντὸς καλῆς φυλακῆς, καλῶς πεφρουρημένης. Καὶ ἠγέρθη, ὅπως παραδοθῇ αἰχμάλωτος.

Ἀλλὰ συλλογισμοὶ δυσάρεστοι καὶ νέοι φόβοι τῷ ἐπῆλθον. Ποῦ νὰ ὑπάγῃ; Πρὸς ποῖον μέρος; Πόσους κινδύνους θὰ διέτρεχεν; Ἂν ἀπαντήσῃ καθ' ὁδὸν χωρικούς, οὗτοι βλέποντες αὐτὸν μόνον φορροῦντα τὸ κράνος, θὰ τὸν φονεύσωσιν ὡς σύλον λυσσώδη, θὰ τὸν φονεύσωσι μὲ τὰς ἀξίνας των, μὲ τὰ δρέπανά των, μὲ τὰ πτυάριά των. Ἂν ἀπαντήσῃ ἐλευθέρους σκοπευτάς, ἄνδρας ἄνευ πειθαρχίας, αἱμοβόρους, οὗτοι θὰ τὸν τουφεκίσωσιν ἐν τῷ ἅμα μόνον καὶ μόνον πρὸς διασκέδασιν. Ἂν τέλος ἀπαντήσῃ τὸν ταχτικὸν γαλλικὸν στρατόν, θὰ ἐκληφθῇ ὡς κατάσκοπος, καὶ ἤδη ἠσθάνετο τὰς σφαῖρας διατρυπώσας τὰς σάρκας του καὶ ἔβλεπεν ἐνώπιόν του τὰ χαίνοντα στόμια τῶν τηλεβόλων. Ἐκάθισε πάλιν ἀπηλπισμένος. Ἡ θέσις του τῷ ἐφαίνετο δεινοτάτη, ἀδιέξοδος.

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε μαύρη καὶ σκοτεινή· μετὰ ὥρας ἀτελευτήτους ὁ Βάλτερ Σνάφς εἶδε διὰ μέσου τῶν καλυπτόντων αὐτὸν κλάδων καὶ φύλλων λαμπούσας τὰς πρώτας ἀκτῖνας τῆς ἀναγεννωμένης ἡμέρας. Μεγάλην τότε ἠσθάνθη ἀνακούφισιν καὶ ἐκοιμήθη. Ὅταν ἐξύπνησεν, ὁ ἥλιος ἦτο ἤδη ὑψηλός· τὰ πάντα ἦσαν ἥσυχα· ἐν τοῖς ἀγροῖς οὐδὲν ἐκινεῖτο. Ἐτόλμησε τότε νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ ἐξάξῃ τὴν κεφαλήν του διὰ τῆς ὀπῆς· μακρόθεν πρὸς τὰ δεξιὰ ἐφαίνετο μικρὸν χωρίον ἤρεμον καὶ ἥσυχον, πρὸς τ' ἀριστερὰ δὲ ἐν μέσῳ πυκνοφύλλων δένδρων ἔκειτο μεγάλη ἔπαυλις, ἰδιοκτησία ἐβείας πλουσίου τινὸς κτηματίου. Οὕτως ἔμεινεν ὁ Σνάφς μέχρι τῆς ἑσπέρας, οὐδὲν ἄλλο βλέπων ἢ κόρακας πετῶντας καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀκούων ἢ τὰ βαθύτατα τοῦ στομάχου του παράπονα. Πάλιν ἐπῆλθεν ἡ νύξ, ἡ μαύρη καὶ φρικώδης. Ὁ δυστυχὴς ἐκοιμήθη καὶ ὁ ὕπνος του ἐταράττετο ὑπὸ ἐφιάλτου τρομεροῦ. Τέλος ἐχάραξεν. Ὁ Σνάφς ἦτο σχεδὸν παράφρων ἐκ τῆς πείνης· ἠσθάνετο τοὺς πόδας του ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀσθενεστέρους καὶ μετὰ φρίκης ἐσυλλογίζετο ὅτι μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἦτο πλέον εἰς θέσιν νὰ βαδίσῃ, καὶ ὅτι ἦτο καταδεδικασμένος ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης ἐν τῇ κρύπτῃ του.

Ἠγέρθη τότε μὲ ἀπόφασιν νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὸ χωρίον· ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶδε τρεῖς χωρικοὺς διαβαίνοντας, καὶ πάλιν ἐκρύβη. Τέλος ὅμως ἅμα ἐκ νέου τὰ σκότη τῆς ἑσπέρας ἐπεχύθησαν ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἐξῆλθε τῆς ὀπῆς του καὶ μὲ τρέμοντας πόδας καὶ μὲ πάλλουσαν καρδίαν ἐπορεύθη πρὸς τὴν ἔπαυλιν προτιμῶν νὰ προσέλθῃ εἰς οἰκίαν μεμονωμένην ἢ εἰς χωρίον, τὸ ὁποῖον ἐφαντάζετο πλῆρες τίγρεων αἱμοδόρων.

Τὰ παράθυρα τοῦ ἰσογείου πατώματος τῆς ἐπαύλεως ἦσαν φωτισμένα· ἐν τῶν παραθύρων ἦτο ἀνοικτόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξήρχετο ὀσμὴ τερπνοτάτη ψητοῦ κρέατος, ἥτις εἰσέδυσεν οὐ μόνον εἰς τὴν ῥῖνα ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν σπλάγχνων τοῦ πεινῶντος στρατιώτου. Χωρὶς νὰ σκεφθῇ περαιτέρω ἐπαρουσιάσθη αἴφνης εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον, Ἐν εὐροτάτῳ μεγειρείῳ παρὰ μεγάλην τράπεζαν ἐκάθηντο ὀκτὼ ὑπηρέται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ ἔτρωγον. Μία τῶν ὑπηρετριῶν ἰδοῦσα πρὸς τὸ παράθυρον ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος. Ὅλοι ἔστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸ παράθυρον καὶ εἶδον τὸν ἐχθρόν.

— Θεὲ καὶ Κύριε! ἀνεφώνησαν. Οἱ ἐχθροὶ ἔρχονται!

Καὶ ὅλοι ἔφυγον μετὰ ἀγρίων φωνῶν· ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ μαγειρεῖον ἐκενώθη — καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐκπεπληγμένου Σνάφς ἔκειτο ἡ τράπεζα γέμουσα φαγητῶν. Ὁ Σνάφς μετὰ μικρὸν διισταμὸν ἀνέβη εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐπήδησεν εἰς τὸ δωμάτιον· ἀλλ' ὁ φόβος παρέλυεν ἀκόμη τὰς δυνάμεις του. Ἵστατο καὶ ἠκροᾶτο. Ὅλη ἡ οἰκία ἐφαίνετο διατελοῦσα ἐν ἀναστατώσει· εἰς τὸ ἄνω πάτωμα θύραι ἐκλείοντο παταγωδῶς, βήματα ταχέα ἠκούοντο, καὶ κρότοι ὑπόκωφοι ὡς ἀνθρώπων πηδώντων ἐκ τῶν παραθύρων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Κατόπιν ἄκρα σιωπή. Ὁ Βάλτερ Σνάφς ἐκάθησε τότε παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἤρξατο τρώγων καὶ πίνων μὲ τὴν ἀδηφάγον ἐκείνην ὁρμήν, ἣν ἔχει ἄνθρωπος πεινῶν καὶ φοβούμενος μὴ τὸν διακόψωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκορέσθη ἐστήλωσε τοὺς βραχίονάς του ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐστήριξε τὴν ἐσβαρυμένην αὐτοῦ κεφαλὴν ἐπὶ τῶν χειρῶν του καὶ παρεδόθη βαθμηδὸν εἰς τὴν νάρκην τοῦ κόρου. —

Αἱ ἀκτῖνες τῆς νέας σελήνης ἐφώτιζον ἀμυδρῶς τὸν ὁρίζοντα· ἦτο ἡ ὥρα ἐκείνη ἡ ψυχρά, ἥτις προηγεῖται τῆς ἡμέρας. Σκιαὶ ἀνθρώπων ἔτρεχον διὰ μέσου τῆς πυκνῆς τοῦ κήπου φυτείας. Αἴφνης ἠκούσθησαν βροντώδεις φωναί.

— Ἐμπρός, παιδιά! Εἰς τὴν ἔφοδον!

Αἱ θύραι ἠνεῴχθησαν μετὰ πατάγου, αἱ ὅβελοι τῶν παραθύρων ἐθραύσθησαν καὶ ἄνθρωποι πολλοὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔπαυλιν. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ πεντήκοντα ὠπλισμένοι στρατιῶται εἰσώρμησαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἔνθα ἡσύχως ἐκοιμᾶτο ὁ Σνάφς. Πεντήκοντα τουφέκια διηυθύνθησαν πρὸς τὸ στῆθός του· αὐτὸς δὲ μόλις ἐξυπνήσας προσέβλεπεν ἄνευδος καὶ παράφρων σχεδὸν ἐκ τοῦ φόβου.

Αἴφνης εἷς τῶν στρατιωτικῶν, χρυσοκέντητον φορῶν στολήν, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς ἐπιτακτικῆς·

— Παραδόσου! Εἶσαι αἰχμάλωτός μου!

Ὁ Πρῶσσος ἤκουσε μόνον τὴν λέξιν "αἰχμάλωτος".

— Ja! Ja! (Ναί, ναί), ἀπήντησεν.

Ἀσθμαίνοντες καὶ συγκεκινημένοι τὸν περιεκύκλουν πάντες· αὐτὸς δὲ ἐμειδία, διότι τώρα πλέον ἦτο βέβαιος ὅτι ἦτο αἰχμάλωτος.

Ἀξιωματικὸς εἰσελθὼν εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀρχηγόν·

— Συνταγματάρχα μου, οἱ ἐχθροὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Πολλοὶ φαίνονται οἱ φονευθέντες καὶ τραυματισθέντες. Εἴμεθα κύριοι τῆς ἐπαύλεως.

Ὁ εὔσαρκος συνταγματάρχης ἀνεδόησεν, ἀπομάσσων τὸν ἱδρῶτα ἐκ τοῦ μετώπου του·

— Νίκη! Νίκη!

Καὶ ἔγραψεν ἐπὶ μικροῦ σημειωματαρίου· "Μετὰ πεισματώδη πάλην οἱ Πρῶσσοι ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπογωρήσωσι, κομίζοντες τοὺς νεκροὺς καὶ τραυματίας. Οἱ φονευθέντες ὁμολογίζονται εἰς πεντήκοντα. Εἰς χεῖράς μας περιῆλθον πολλοὶ αἰχμάλωτοι."

— Τί προστάζεις, συνταγματάρχα; ἠρώτησεν ὁ νεώτερος ἀξιωματικός.

— Πρέπει ν' ἀποσυρθῶμεν, ὅπως ἀποφύγωμεν νέαν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν, ἀπήντησεν ὁ ἀρχηγός.

Καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως ἐδόθη. Τὸ ἀπόσπασμα παρετάχθη ἐν τῇ αὐλῇ καὶ παραλαβὸν τὸν αἰχμάλωτον Βάλτερ Σνάφς σιδηροδέσμιον ἀπῆλθεν. Ἐξ ὁπλῖται μὲ τὰ πολύκροτα ἐν χερσὶν ἐφύλαττον τὸν αἰχμάλωτον.

Ὅτε ἐχάραζεν εἰσῆλθεν ἡ συνοδεία εἰς τὴν πόλιν, ἧς ἡ ἐθνοφυλακὴ εἶχεν ἐκτελέσει τὸ μέγα τοῦτο ἀνδραγάθημα. Οἱ κάτοικοι ἦσαν ὅλοι ἐπὶ ποδός. Ἅμα εἶδον τὸ κράνος τοῦ αἰχμαλώτου ἀνέπεμψαν ὅλοι ἀγρίας φωνάς. Αἱ γυναῖκες ἀνύψουν τὰς χεῖράς των πρὸς οὐρανόν· γραῖαι γυναῖκες ἔκλαιον, καὶ εἷς γέρων ῥίψας τὴν βακτηρίαν του κατὰ τοῦ Πρώσσου ἐπλήγωσε τὴν ῥῖνα ἑνὸς τῶν φρουρούντων αὐτὸν στρατιωτῶν.

Ὁ συνταγματάρχης ἐφώναζεν ἀδιακόπως·

— Προφυλάξατε τὸν αἰχμάλωτον!

Τέλος ἔφθασαν εἰς τὸ δημαρχεῖον, καὶ ἐκεῖ ὁ Σνάφς, ἐλεύθερος δεσμῶν, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακήν. Διακόσιοι ὁπλῖται, ὠπλισμένοι ὡς ἀσταποί, ἐφρούρουν τὴν φυλακήν.

Τότε ὁ Βάλτερ Σνάφς μὲ ὅλα τὰ παρενοχλοῦντα αὐτὸν συμπτώματα δυσπεψίας, ἐξαλλος ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἤρξατο πηδῶν καὶ χορεύων καὶ ᾄδων ἐντὸς τῆς φυλακῆς του, μέχρις οὗ ἔπεσεν ἀπηυδισμένος. Ἦτο αἰχμάλωτος — εἶχε σωθῆ!

Οὕτως ἡ μὲν ἔπαυλις τοῦ Σαμπινιὲ ἡλώθη πάλιν μετὰ ἐξάωρον ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατοχήν, ὁ δὲ συνταγματάρχης Ῥατιέ, ἔμπορος ἐριούχων ὑφασμάτων, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐθνοφυλακῆς εἶχεν ἐκτελέσει τὸ μέγα τοῦτο ἀνδραγάθημα, ἔλαβε τὸ παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

(Ἐκ τοῦ "Γαλάτου".)

Ζωηρὰ εἶναι εἰσέτι ἡ ἐντύπωσις, ἣν ἐνεποίησεν εἰς τὸν κόσμον ἡ πρὸ διετίας φοβερὰ τῆς Χίου καταστροφή. Πάντες ἀνέγνωμεν τὰς περιγραφὰς τῶν σπαραξικαρδίων ἐκείνων σκηνῶν τῆς ἀποῤῥάδος 22 Μαρτίου 1881, ὅτε ἐν διαστήματι δευτερολέπτων τινῶν δεινὸς σεισμὸς μετέβαλε τὴν ἀνθοστεφῆ καὶ πλουσίαν ἐκείνην νῆσον εἰς σωρὸν ἐρειπίων. Εὐτυχῶς μανθάνομεν ὅτι νέα ἐκ τῶν ἐρειπίων ἀνέθαλλε ζωή, καὶ ὅτι ἡ ἐδανδρος νῆσος ἠδυνήθη νὰ ἐπουλώσῃ ἤδη τὰς βαθείας αὐτῆς πληγὰς χάριτι εἰς τὰς γενναίας εἰσφορὰς τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν καὶ ἰδίως τῶν πλουσίων αὐτῆς τέκνων, ἅτινα πάσης δράττονται εὐκαιρίας, ὅπως ἀποδείξωσι τὴν πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν πατρίδα ἀγάπην. Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀποῤῥάδος ἡμέρᾳ ἐτελέσθη καὶ ἐφέτος, τὴν 22 Μαρτίου, μνημόσυνον ἐν Χίῳ, καθ' ὃ ὁ κύριος Δημήτριος Ζυγομαλᾶς ἐξεφώνησε τὸν κάτωθι λόγον. Δίκαιον καὶ σωτήριον εἶναι οἱ ἐπιζήσαντες νὰ δεηθῶσιν ὑπὲρ τῶν παθόντων συμπολιτῶν αὐτῶν καὶ νὰ εὐχαριστήσωσι ἐν κατανύξει καὶ συντριβῇ καρδίας τὸν Ὕψιστον ἐπὶ τῇ διασώσει αὐτῶν.

Σ. τ. Δ.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΧΙΩι ΤΗι 22 ΜΑΡΤΙΟΥ 1883.

Ὑπὸ **Δημητρίου Ζυγομαλᾶ.**

"Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς"
Ἱερεμ. κ.γ'. 15.

Ἡ ἡμέρα ἡ σήμερον, ἡμέρα θλιβερὰ ἀναμιμνήσκουσα τὴν σπαραξικάρδιον πανωλεθρίαν, ἥτις ἐπέσκηψε, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἀπηνῆς καὶ ἀνοικτείρμων ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν πρὸ διετίας, ἡ ἡμέρα ἡ σήμερον, ἡμέρα ἐπέτειος τῆς φρικτῆς καὶ τρομερᾶς 22 Μαρτίου 1881, ἡ μαύρη αὕτη ἡμέρα, ποίαν σωρείαν ὀδύνης, λύπης καὶ σπαραγμῶν δὲν ἀναβιβάζει εἰς τὰς καρδίας πάντων ἡμῶν, ἀγαπητοί μοι ἀκροαταί;

Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ εἱμαρμένη ἄσπλαγχνος καὶ σκληροκάρδιος ἔθαψε σκληρῶς ὑπὸ τὰ ἐρείπια 5000 ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, πρό τινων μόλις δευτερολέπτων τόσῳ ἀμερίμνων καὶ τόσῳ εὐδαιμόνων, 10,000 ἄλλους ἠκρωτηρίασε δεινῶς καὶ πολυτρόπως, καὶ ὁλόκληρον πληθυσμὸν ἀνθοστεφοῦς καὶ ἐνδόξου νήσου ἀπωρφάνισεν ἐν μιᾷ στιγμῇ, καὶ μετέβαλε τὴν ὡραίαν νῆσόν μας ἐν τόσῳ βραχεῖ χρόνῳ εἰς Ῥαχὴλ κλαίουσαν καὶ ἐποδυρομένην τὰ ἴδια αὐτῆς τέκνα.

Φεῦ! πόσον ἀδύνατος καὶ ἀνεμώλιος εἶνε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις! Ἴδετε ποῦ μὲ παραφέρει ἡ πικρὰ ἀνάμνησις τῆς πανωλεθρίας, ἧς ἐπέτειος εἶνε ἡ σήμερον ἡμέρα! Δὲν βλέπεις, ἄνθρωπε, ἐν τῇ πανωλεθρίᾳ ἐκείνῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς Θείας Προνοίας καὶ τὴν πατρικήν της ὑπὲρ σοῦ μέριμναν, μέριμναν διηνεκῆ καὶ ἀδιάλειπτον; "Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς" ἀνέκραξεν ἐνθουσιῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Προφητῶν καὶ ἄναξ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου Δαβίδ, ὡς νὰ ἀπήντα ὁ ἴδιος εἰς ὅτι ἀνωτέρω ἐν τῷ αὐτῷ ψαλμῷ περὶ σεισμῶν λέγει· "Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν." Ἰδοὺ ἡ διαβεβαίωσις ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Προφητάνακτος περὶ τῆς Θείας Προνοίας ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀδυνάτων πλασμάτων της.

Καὶ ἀληθῶς ὑποκειμένου τοῦ λόγου περὶ ἡμῶν τῶν Χίων, περὶ τῆς ταλαίνης ἡμῶν νήσου, δὲν ἔχω λόγους, κύριοι, νὰ ἐκφράσω ὑμῖν τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς ἀϊδίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν πανάγαθον Πλάστην, ὅστις ἐν τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ ηὐδόκησε νὰ σώσῃ ἡμᾶς τοὺς ζῶντας καὶ περιλειπομένους ἀπὸ τῆς ἀνεκλαλήτου ἐκείνης στιγμῆς τῆς 22 Μαρτίου 1881. Τίς ἐξ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἔβλεπε δύοντα τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἥλιον; Τίς ἐσκέφθη ὅτι θὰ ἔβλεπε τὴν αὐγὴν τῆς ἐπιούσης; Καὶ ὅμως θείᾳ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἐζήσαμεν καὶ ὑπάρχομεν καὶ εὐδαιμονοῦμεν σχετικῶς καὶ ἐλησμονήσαμεν σχεδὸν τὴν καταστροφὴν ἐκείνην. Ναί! ἐλησμονήσαμεν τὴν καταστροφὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐνομίσαμεν ὅτι ἤγγικε τοῦ κόσμου τὸ τέλος καὶ αἱ στρατιαὶ τῶν δαιμόνων ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν γῆν, ἵνα ἐκτελέσωσι τὸ πεπρωμένον κατὰ τὴν παράδοσιν. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες τὸ γνωρίζομεν καὶ τὰ θύματα ἐκεῖνα τῆς καταστροφῆς τὸ ἐμαρτύρουν. Καὶ ὅμως, λέγω, ἤρχισε πάλιν ἡ φαιδρότης νὰ ἐπανακάθηται εἰς τὰ πρόσωπα ἡμῶν· δυστυχῶς δὲ λίαν ἐνωρὶς ἀκόμη ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐλησμονήσαμεν τὸ ῥάπισμα καὶ ἐνεδύθημεν πάλιν ἀντὶ ν' ἀπεκδυθῶμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον τῆς καταλαλιᾶς, τοῦ φθόνου, τοῦ μίσους καὶ τῆς πρὸς τὰ θεῖα ἀσεβείας καὶ ἀμνημοσύνης.

Θέλω σᾶς φέρει παραδείγματά τινα ἵνα πιστώσω ὑμῖν ἔτι καταληπτότερον τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου μου. Ἐκ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι, ἰδὼν ὁ Κύριος τὴν κακίαν καὶ μοχθηρίαν, εἰς ἣν ἐκολίοντο οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων καὶ Γομόῤῥων, ἔῤῥιψε πῦρ καὶ κατέκαυσεν αὐτά, ὅλον ἔσωσε δὲ ἐκ τῆς πανωλέθρου ἐκείνης ἐξαφανίσεως εἰμὴ τὸν δίκαιον καὶ φοβούμενον τὸν Θεὸν Λὼτ καὶ τοὺς οἴους αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας. Πάλιν δὲ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις κατεστράφη σχεδὸν ἐκ θεμελίων ὑπὸ σεισμοῦ πλέον ἢ πεντάκις, εἰς μάλιστα σεισμὸς λίαν καταστρεπτικὸς ἔγινε τὴν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐπὶ βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅστις ἐνέσπειρε φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς βασιλευούσης. Εἰς δόξαν καὶ ὄμνον τοῦ Παντοδυνάμου καὶ εἰς ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐσώθησαν ἐκ τῆς καταστροφῆς συνετάχθη τὸ κοντάκιον. "Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ῥῦσαι ἡμᾶς τῆς φοβερᾶς τοῦ σεισμοῦ ἀπειλῆς κτλ.", ὅπερ σήμερον ἔτι ᾄλλεται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁμοίως ἐκ σεισμοῦ κατεστράφησαν ἡ Σμύρνη, ἡ Βηρυττός, ἡ Ἀλεξάνδρεια, τὸ Χαλέπιον καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις. Τῷ 1755 σεισμὸς φρικώδης κατέστρεψε τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πορτογαλλίας Λισσαβῶνα· κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν, ἐκάησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ ἐπνίγησαν ὑπὸ τοῦ ἐξορμήσαντος τῆς κοίτης του ποταμοῦ 70 χιλιάδες ἀνθρωπίνων ὄντων. Διότι πρὸς τῷ φοβερῷ σεισμῷ πῦρ ἐκραγὲν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ, ἔνθα ἐτελεῖτο ἡ ἑορτὴ τῶν Ἁγίων Πάντων, ἀπετέφρωσε τὰ ἐρείπια καὶ ἐξεδίωξε τοὺς κατοίκους πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ὅπου εὗρον φρικαλέον θάνατον, διότι ὁ ποταμὸς ἐκμανεὶς ὑπὸ τῆς δονήσεως τοῦ σεισμοῦ ἐξῆλθε τῶν ὁρίων του καὶ ἔπνιξε τοὺς σωθέντας. Ἔτη τινὰ βραδύτερον ὑπέστη καὶ ἡ ἐν Σικελίᾳ Μεσσήνη δεινὴν ἐκ σεισμοῦ καταστροφήν· ἐκεῖ τὸ ἔδαφος ἠνεῴγη εἰς δύο περίπου ὀρυγιῶν πλάτος καὶ κατέπιεν ὑποζύγια, ἀνθρώπους καὶ οἰκήματα.

Παραβάλετε τώρα, φίλοι ἀκροαταί, τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὅσα ἡ ἱστορία τῶν σεισμῶν ἀναφέρει, καὶ ἀναλογίσθητε τὴν ἀποφράδα ἐκείνην τῆς 22 Μαρτίου 1881, καθ' ἣν ἐξεμάνη καθ' ἡμῶν ὁ δαίμων τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς κολάσεως· ἴδετε δὲ τὴν σημερινὴν κατάστασίν μας, καὶ, ἂν τολμᾶτε, μὴ ἀναγνωρίσητε ἐν τοῖς παθήμασιν ἡμῶν τὴν δεξιὰν τῆς Θείας Προνοίας! Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν βοήθειαι ἄπειροι καὶ τροφαὶ ἄφθονοι καὶ καλύμματα, καὶ ἐνδύματα καταφθάνουσι πανταχόθεν· θωρηκτὰ καὶ ναῦται τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν ἀνθαμιλλῶνται εὐγενῶς καὶ γενναίως τίς πρῶτος νὰ σώσῃ ἡμᾶς, νὰ ἐξαγάγῃ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐρειπίων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν καταπιπτόντων τοίχων καὶ τῶν κλονισμῶν τοῦ ἐδάφους, ἐν μέσῳ οἰμωγῶν καὶ θρήνων προβαίνουσι θαρραλέοι καὶ πεποιθότες οἱ σκαπανεῖς τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἀνατολή, ἡ Ἑλλάς, ἡ Εὐρώπη, ὁ κόσμος ὅλος συμπάσχει μεθ' ἡμῶν· κατάλογοι συνδρομῶν ἀπανταχοῦ ἀνοίγονται καὶ μετὰ ἓξ μῆνας, θείᾳ συνάρσει, ἄρχεται ἀνοικοδομουμένη ἡ πολυστένακτος Χίος, ἥτις κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς καταστροφῆς ἔκειτο κατὰ τὴν ὡραίαν φράσιν ἀνταποκριτοῦ ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, "ὡς ἁγνὴ παρθένος ἐπὶ νεκροκραββάτου ἐστεμμένη ὑπὸ ἀνθέων."

Ἦτο ἄνοιξις... Συλλογίσθητε τί θὰ ἐγίνετο ἂν παρομοία καταστροφὴ συνέβαινε πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν ἀτροπλοίων! Θὰ καταστρεφόμεθα ὅλοι ἀνεξαιρέτως. Καὶ ἤδη, ἂν τολμᾶτε, μὴ ἴδετε ἐν ὅλοις τούτοις τὸν δάκτυλον τῆς Θείας Προνοίας! Ναί, φίλοι ἀκροαταί, τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀγαθότητα αὐτοῦ βλέπομεν εἰς πάντα ταῦτα, καὶ ἐν τούτοις ἡμεῖς, φεῦ! μετὰ μεγίστης θλίψεως παρατηρῶ, ὅλως ἀγνώμονες καὶ ἀχάριστοι πρὸς τὸ ὑπέρτατον Ὄν φερόμενοι, ἐλησμονήσαμεν ὅτι ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὄντα λογικά, πεπροικισμένα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ διὰ πολλῶν προτερημάτων, ὧν στεροῦνται τὰ κατώτερα ὄντα· καὶ ἐν τούτοις ἡμεῖς οὐδόλως καλλίτεροι αὐτῶν φαινόμεθα, διότι εἰς τὸ σῶμα, εἰς τ

μεγίστου τῆς ὑφηλίου ζωγράφου, τοῦ Ῥαφαὴλ Σάντη. Ὁποίας ὑπολήψεως ἀπελάμβανεν ὁ ἔξοχος καλλιτέχνης ἐν Ῥώμῃ διατρανοῦται ἐν ταῖς ὀλίγαις λέξεσι, δι' ὧν ὁ κόμης Καστιλιόνης ἀνήγγειλε τὸν θάνατον αὐτοῦ· "Ἐγὼ εἰμὶ ὀγιής, ἀλλὰ μοι φαίνεται ὅτι δὲν ζῶ πλέον ἐν Ῥώμῃ, διότι ὁ πτωχός μου Ῥαφαὴλ δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς ζῶσιν. Ὁ Θεὸς ἀναπαύσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ." Φωνὴ ὀλίψεως ἐξεπέμφθη ἐξ ὅλων τῶν κύκλων τῆς αἰωνίας πόλεως ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ῥαφαήλ. Μετὰ βραχεῖαν νόσον ἀνηρπάγη ἐκ τοῦ κόσμου ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς δόξης καὶ τῶν θριάμβων του. Σύμπασα ἡ πόλις συνωθεῖτο περὶ τὸ φέρετρον αὐτοῦ, καὶ κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη παρηκολούθησε τὴν κηδείαν του μέχρι τοῦ Πανθέου τοῦ Ἀγρίππα ἐν ᾧ κατετέθη. Ἐκεῖ ὁ Ῥαφαὴλ ἀναπαύεται πλησίον τῆς νεάνιδος, ἥτις ἦτο ἡ μνηστή του καὶ πλησίον τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ τάφου τοῦ Ῥαφαήλ, ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου Βέμβου τελειόνει διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων· "Καθ' ἣν ἡμέραν ἐγεννήθη ἔπαυσε νὰ ὑπάρχῃ. Τῇ 6 Ἀπριλίου 1520."

Ἐν ταῖς μικραῖς ἡγεμονίαις, αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν ιε'. αἰῶνα, ἡ ἡγεμονία τοῦ Οὐρβίνου ἦτο μία τῶν ἰσχυροτέρων. Ἐν μέσῳ ὑψηλῶν ὀρέων κειμένη καὶ προπαφυλαγμένη ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν ἡ πόλις τοῦ Οὐρβίνου ὑπὸ τὴν ἔμφρονα διοίκησιν ἰσχυρῶν καὶ φιλοκάλων δυναστῶν εἶχεν ἀναπτυχθῆ καταπληκτικῶς. Εἷς τῶν ἡγεμόνων τούτων ἦτο καὶ ὁ Φριδερῖκος Μοντεφέλτρος, οὗ τινος ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐλὴ ἦτο τὸ συνεντευκτήριον τῶν ἐξοχωτέρων τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀνδρῶν. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ὠνομάσθη δικαίως τὸ φῶς τῆς Ἰταλίας. Ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ πατρὸς ἐβάδισε καὶ ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ, ὅστις ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν ἐν ἔτει 1482. Εἰς ὅτι κυρίως ὁ ἡγεμὼν Φριδερῖκος εἶχεν ἐπιστήσει τὴν προσοχήν του ἦτο ἡ ἀνέγερσις κομψῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν καὶ ἡ διακόσμησις ναῶν καὶ μονῶν· διὸ καὶ πλεῖστοι καλλιτέχναι συνέρρεον πανταχόθεν εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐκείνην πόλιν, ὅπως προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὸν φιλόμουσον καὶ γενναιόδωρον ἡγεμόνα. Μεταξὺ τῶν καλλιτεχνῶν τούτων ἦτο καὶ ὁ Ἰωάννης Σάντης, πατὴρ τεσσάρων τέκνων, ὧν τὰ τρία ἀπέθανον ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ, διατηρηθέντος ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἑνὸς μόνου. Ὁ υἱὸς οὗτος τοῦ Ἰωάννου Σάντη ἦτο ὁ Ῥαφαήλ.

ΟΙ ΑΓΓΕΛΟΙ ΤΟΥ ΡΑΦΑΗΛ.

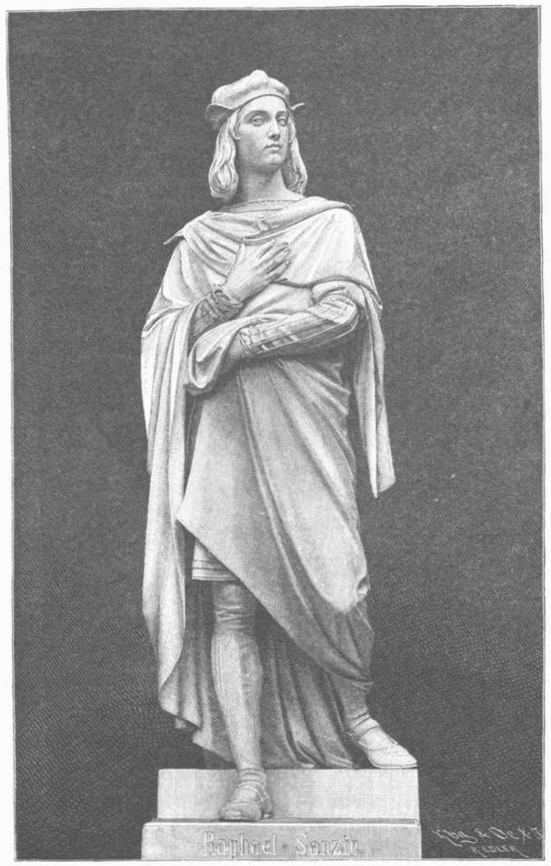

Ο ΑΝΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΡΑΦΑΗΛ.

Περὶ τῶν παιδικῶν χρόνων τοῦ Ῥαφαὴλ ἡ παράδοσις διηγεῖται πολλὰ ἐπεισόδια. Πρό τινων ἀκόμη δεκαετηρίδων ἐδείκνυον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ ἐγεννήθη, τοιχογραφίαν, ἥτις ἐλέγετο ὅτι ἦτο τὸ πρῶτον τοῦ παιδὸς δοκίμιον. Ἐν ἔτει 1491 ἀπέθανεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· ἡ πρόωρος αὕτη θλῖψις ἐπέθεσεν ἐπὶ τῆς εὐαισθήτου καρδίας τοῦ παιδὸς τὴν σφραγῖδα τοῦ πόθου πρὸς ἀγάπην, ἣν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τῷ ἀναπληρώσῃ. Ἡ παράστασις τῆς ὑψηλοτέρας καὶ ἁγνοτέρας μητρικῆς ἀγάπης οὐδένα ποτὲ τεχνίτην ἐνέπνευσε πλειότερον ἢ τὸν Ῥαφαήλ· ἡ εἰκὼν τῆς μητρός του οὐδέποτε ἐκ τῆς καρδίας του ἐξηλείφθη. Τῷ 1494 ἀπέθανε καὶ ὁ πατήρ του, καὶ ὁ Ῥαφαὴλ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐκ μητρὸς θείου του, Κιάρλα. Τὰ πρῶτα μαθήματα εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἔλαβεν ὁ παῖς παρὰ τοῦ πατρός του, ὃν συνέδραμεν εἰς ἐκτέλεσιν διαφόρων ἔργων, ἅτινα δὲν διεσώθησαν. Ὁ διδάσκαλος ὅμως, ὅστις ἔδωκε τῷ Ῥαφαὴλ τὴν κυρίαν ὤθησιν, ὑπῆρξεν ὁ διάσημος Πέτρος Βανούκης, ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Περουγίνου, ἐκ τῆς πατρίδος του Περουγίας. Τῷ 1500 εὑρίσκομεν τὸν Ῥαφαὴλ ἐν Περουγίᾳ ὡς βοηθὸν τοῦ διδασκάλου. Τὰ ἔργα τῶν ἐν ἄκρᾳ ἁρμονίᾳ συνεργαζομένων δύο τούτων ἀνδρῶν ἦσαν ὑποθέσεως θρησκευτικῆς· ἡ ἀνάληψις, ὁ γάμος τῆς Μαρίας, ἡ γέννησις, τὸ βάπτισμα καὶ ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κ. τ. τ. Ἀλλ' ἤδη ἐν τοῖς πρώτοις τούτοις ἔργοις διαφαίνεται τοῦ Ῥαφαὴλ τὸ ἐλεύθερον καὶ αὐτεξούσιον. Τοῦτο ἐνέκειτο εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου, ἥτις τὸν ὡδήγει νὰ συλλαμβάνῃ τὰ ἀντικείμενα μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς καὶ νὰ εἰσδύῃ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν. Ἴχνη τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Περουγίνου διαφαίνονται ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ὡς καὶ κατόπιν ἴχνη τῆς ἐπιρροῆς τῶν συγχρόνων του, τοῦ Λεονάρδου Βιγκίου καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου· ἀλλ' ὅμως ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαὴλ ἔχουσι ἰδιαίτερον τύπον, ὃν δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν ῥαφαήλιον· εἶναι ὁ τύπος τῆς ἠρεμίας καὶ τῆς γαλήνης, ἀπαύγασμα τῆς εἰρηνικῆς καὶ γαληνιαίας αὐτοῦ φύσεως. Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Ῥαφαήλ, ὡς καὶ περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀποπνέουσιν ἄκραν γαλήνην· "Ἡ φύσις, λέγει ὁ Βαζάρης περὶ αὐτοῦ, τὸν εἶχε προικίσει διὰ τῆς καλωσύνης ἐκείνης καὶ μετριοφροσύνης, ἥτις συνήθως δίδεται εἰς τοὺς εὐπροσηγόρους ἀνθρώπους, τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ εὐαρεστήσωσι πάντας." Ἐὰν τὰ προσόντα ταῦτα ἀνήκωσι μᾶλλον εἰς φύσιν

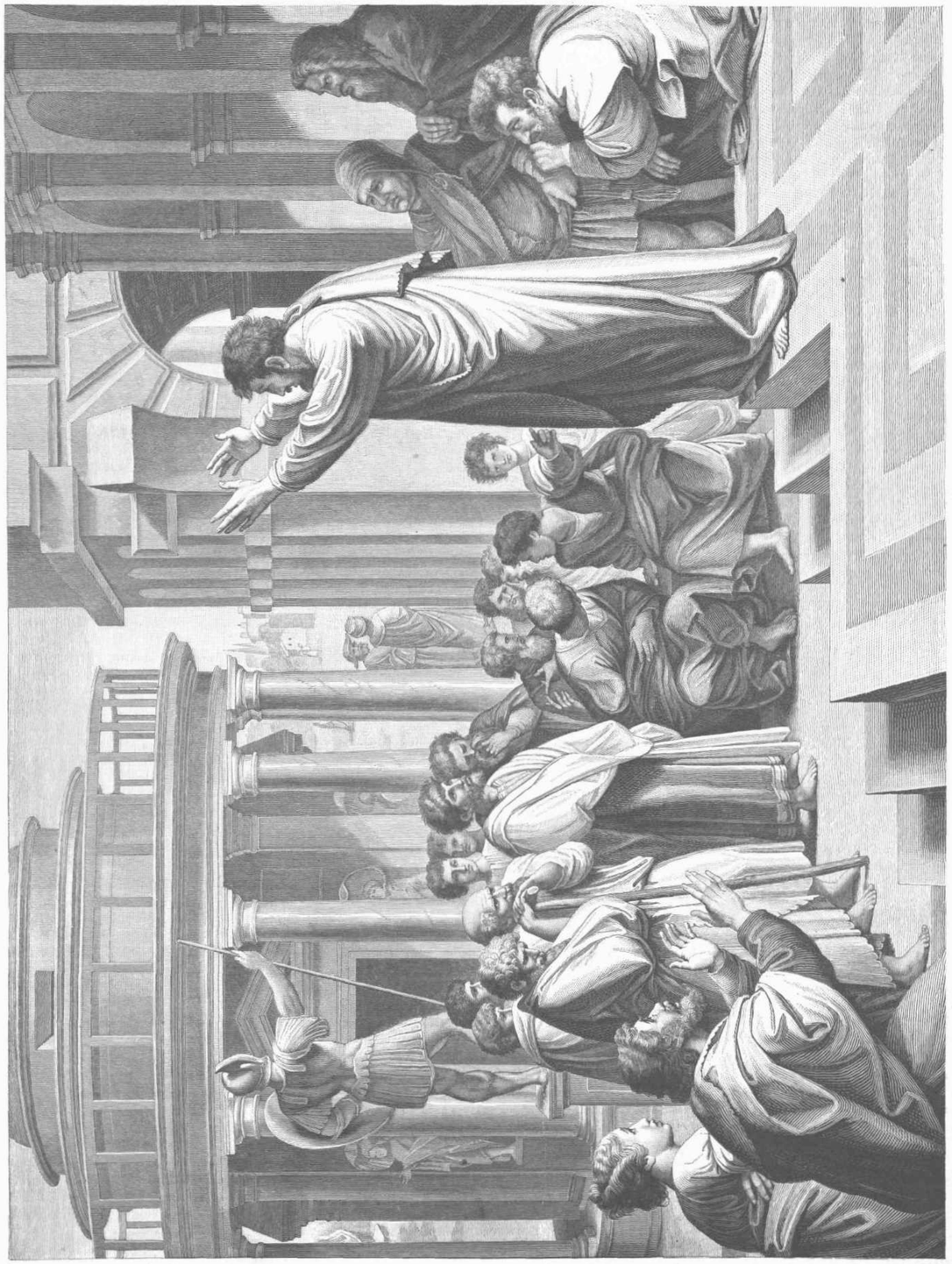

Ο ΑΓ. ΠΑΥΛΟΣ ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. (Εἰκὼν Ῥαφαήλ.)

γυναικείαν, ἃς ἀναλογισθῶμεν ἀφ' ἑτέρου πόσον ἀνδρική ἦτο ἡ ἀπαραδειγμάτιστος δραστηριότης ὁλοκλήρου τοῦ βίου του καὶ μάλιστα τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἐτῶν. Ὁποία ἐνέργεια, ὁποία σιδηρᾶ θέλησις ἀπρτεῖτο, ὅπως καταστῇ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ ζωγράφος ἔξοχος, καὶ ἀρχιτέκτων ἄριστος καὶ ἀρχαιολόγος βαθύνους καὶ ἐπιστήμων! Ἀρκεῖ νὰ ἴσταταί τις μόνον ἐνώπιον ἑνὸς οἱονδήποτε τῶν ἔργων του διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ οὐδεὶς ὑπῆρχε γυναικεῖος δισταγμός, οὐδεμία ἐκθήλυνσις.

Τῷ 1504 ὁ Ῥαφαὴλ μετέβη εἰς Φλωρεντίαν, ἔνθα ἡ καλλιτεχνικὴ ζωὴ ἐν ὅλῃ αὐτῆς ἔλαμπε τῇ ἀκμῇ. Ἦτο ἡ ἐποχή, καθ' ἣν συνηγωνίζοντο ὁ Λεονάρδος καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος. Ἐπρόκειτο νὰ διακοσμηθῶσιν οἱ τοῖχοι τοῦ νέου δημαρχείου διὰ γραφῶν· τὸν ἕνα τοίχον εἶχεν ἀναλάβει ὁ Λεονάρδος, τὸν ἕτερον ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, ἔνδοξοι καὶ οἱ δύο, ἄριστοι καὶ οἱ δύο, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο ἀμηχανοῦντες νὰ ἐξοικονομήσωσι τὸν χῶρον. Τὸ δυσκολώτατον τοῦτο πρόβλημα ἔλυσεν ὁ Ῥαφαὴλ, ὁ εἰκοσαετὴς νεανίας, καὶ τὸ ἔλυσεν ἐξόχως. Δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ βίου τοῦ Ῥαφαὴλ ἐν Φλωρεντίᾳ, βίου, οὗ ἅπασαι αἱ ὧραι, ἅπασαι αἱ στιγμαὶ σχεδὸν ἐγέννων νέον ἀριστούργημα. Ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὄντως τεραστία. Τέσσαρα ἔτη διέμεινεν ὁ Ῥαφαὴλ ἐν Φλωρεντίᾳ, ἐργαζόμενος καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς ἐκεῖ διαμένοντας συναδέλφους του.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ νέα ἐποχὴ καλλιτεχνικὴ ἀνέτειλεν ἐν Ῥώμῃ. Ὁ Πάπας Ἰούλιος Β', ὁ ἰσχυρὸς καὶ πολυμήχανος, ἦτο ἔνθερμος τῆς τέχνης φίλος καὶ φιλόμουσος τῆς αἰωνίας πόλεως διακοσμητής. Τῇ συστάσει τοῦ ἀρχιτέκτονος Βραμάντη ὁ Πάπας μετεκαλέσατο εἰς Ῥώμην τὸν Ῥαφαὴλ, ὅστις ἐνταῦθα ἀνέπτυξεν ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ γραφίδος. Ἐν ταῖς ἐν Ῥώμῃ ἐκτελεσθείσαις τοιχογραφίαις παρήγαγεν ὁ μέγας καλλιτέχνης τὰ λαμπρότερα αὐτοῦ ἀριστουργήματα· ἐν αὐταῖς πράγματι διαλάμπει ἡ ὅλη αὐτοῦ μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ ἔξοχον τῆς παραστάσεως. Αἱ λεγόμεναι στοαὶ τοῦ Ῥαφαὴλ, αἱ τοιχογραφίαι τοῦ ναοῦ τοῦ Σίξτου, τὰ διάφορα αὐτοῦ σχέδια, τὰ σωζόμενα εἰσέτι, μαρτυρήσωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ διατηρήσωσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀθάνατον. Ἐν Ῥώμῃ ἐγράφη καὶ ἡ εἰκών, ἣν παραθέτομεν σήμερον "Ὁ ἅγιος Παῦλος διδάσκων ἐν Ἀθήναις". Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ὁ Ῥαφαὴλ δίδει ἡμῖν τὸ λαμπρότερον δεῖγμα τοῦ ἁπλοῦ μεγαλείου ἐν τῇ παρασάσει καὶ τῆς ἄκρας λεπτότητος ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς τῶν παριστανομένων προσώπων.

Εἶναι πράγματι ἀπίστευτον πῶς ἀνήρ, ζήσας μόνον τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη, κατώρθωσε νὰ ἐκτελέσῃ τοσαῦτα ἔργα, ὧν ἕκαστον εἶναι ἀριστούργημα. Ἐκπληκτοι μένομεν ἀληθῶς ἀπέναντι τοσαύτης δραστηριότητος. Τοιαῦται ὑπάρξεις, οἷα ἡ τοῦ Ῥαφαὴλ, εἶναι μυστήρια, μυστήρια τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν.

Ἐκ τῶν δύο ἑτέρων παρατεθειμένων εἰκόνων ἡ μὲν παριστᾷ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ῥαφαὴλ, ἡ δὲ τοὺς δύο ἀγγέλους τοὺς ἐν τῇ ἀπαραμίλλῳ εἰκόνι τῆς Παναγίας, τῇ εὑρισκομένῃ ἐν τῇ Πινακοθήκῃ τῆς Δρέσδης. Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Ῥαφαὴλ εἶναι ἔργον τοῦ Γερμανοῦ γλύπτου A. Hähnel.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Ἱστορικὸν διήγημα.

(Συνέχεια.)

Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἰατρόπουλος ὡδήγησε τοὺς στρατιώτας του, ἦτο μόνον κατ' ὄνομα μονή· διότι ἀληθῶς δὲν ἦτο ἢ σωρὸς κατερειπωμένων τοίχων καὶ καταρρευσάντων οἰκοδομῶν. Τὸ ὀχυρὸν τεῖχος, τὸ περιβάλλον αὐτήν, ἦτο διερρηγμένον εἰς πολλὰ μέρη· τεμάχιον παραστάδος καὶ τὸ ἥμισυ ἀψίδος ἀπετέλουν τὴν πύλην τῆς εἰσόδου. Περὶ τὴν εὐρύχωρον αὐλήν, ἐν ᾗ ἐφύετο τὸ χόρτον πυκνὸν καὶ ἄγριον, εὑρίσκοντο τὰ ἔρημα κελλία, καὶ ταῦτα ἄνευ θυρῶν καὶ παραθύρων. Ὁ τὰ πάντα καταστρέφων χρόνος εἶχε καταφάγει τὸ ξύλον καὶ μόνον ὁ λίθος εἶχεν ὁποληφθῆ, καὶ οὗτος ἐφθαρμένος καὶ ἑτοιμόρροπος. Ἡ στέγη εἶχε καταπέσει πρὸ πολλοῦ καὶ αἱ καυστικαὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες τὸ θέρος καὶ ἡ ψυχρὰ δροχὴ τὸν χειμῶνα εἶχον ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὰ ἔρημα ἐκεῖνα δωμάτια, ἐν οἷς ἄλλοτε ἔζων καὶ ἐσκέπτοντο ἄνθρωποι.

Πρὸς τὴν ἀνατολικὴν τῆς αὐλῆς γωνίαν εὑρίσκοντο τὰ ἐρείπια τοῦ μικροῦ ναοῦ τῆς μονῆς, τοῦ ἀφιερωμένου τῷ Ἁγίῳ Ἰωάννῃ. Ἔνθα ἄλλοτε ἐψάλλοντο ὕμνοι εἰς τὸν Ὕψιστον καὶ τὸ πολύτιμον θυμίαμα ἀνυψοῦτο εὐῶδες πρὸς οὐρανόν· ἔνθα ἄλλοτε ἡ μικρὰ λυχνία ἐφώτιζε τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων καὶ διέδιδε τὸ ἀμυδρὸν ἐκεῖνο φῶς, τὸ τοσοῦτον ἁρμόζον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ — ἐπεκράτει ἤδη ἄκρα ἡσυχία καὶ σκότος βαθύ. Τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ κεκαλυμμένον ὑπὸ παχέος στρώματος περιτριμμάτων, ἐδείκνυεν ὅτι ὁ ἔρημος ἐκεῖνος ναὸς ἐχρησίμευεν ἐν καιρῷ χειμῶνος ὡς καταφύγιον καὶ ἀναπαυτήριον ποιμένων καὶ προβάτων, ζητούντων ἐκεῖ ἄσυλον κατὰ τῶν ἐν φοβερῷ ἀγῶνι μαινομένων στοιχείων.

Εἰσελθὼν ὁ Ἰατρόπουλος μετὰ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ στίφους εἰς τὴν αὐλὴν ἐστάθη καὶ εἶπε·

— Παιδιά, αὐτὸ εἶναι τὸ ἄλλοτε περίβλεπτον μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἰδέτε αὐτοὺς τοὺς καταρρεύσαντας τοίχους· παρατηρήσατε ποίους ὀγκολίθους μεταχειρισθῆναι εἰς τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν καὶ ἐννοήσατε τὴν ἀρχαίαν μεγαλοπρέπειαν. Ἰδέτε ἐνταῦθα αὐτὴν τὴν πύλην, καὶ εἰπέτε μοι ἂν ἴδετέ ποτε ὀχυρωτέραν φρουρίου πύλην. Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου καταλαμβάνεται ὑπὸ ὀλίψεως καὶ μελαγχολίας ἐπὶ τῇ θέᾳ τοσαύτης καταπτώσεως· τὸ πνεῦμα ἡμῶν μεταφερόμενον εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ ἐνδόξους χρόνους λυπεῖται ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστροφῇ. Καὶ τί στερεώτερον τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ λίθου; Καὶ ὅμως ἰδέτε τί ἐγένετο ὁ λίθος οὗτος καὶ πῶς ὁ σίδηρος ἐκεῖ καταφαγωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰοῦ κατάκειται ἄχρηστος! Ἡ αὐλὴ αὕτη ἦτο ἄλλοτε πλήρης ζώντων, κινουμένων καὶ αἰσθανομένων ἀνθρώπων· ἤδη δὲ κεῖται ἔρημος καὶ ἐγκαταλελειμμένη· διότι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀπέθανον πρὸ πολλοῦ. Ἐνίοτε μόνον καταφεύγει ἐνταῦθα ποιμήν, ὅστις ἀνάπτει πυρὰν διὰ νὰ θερμάνῃ τὰ κατάψυχρα μέλη του. Ἐνταῦθα ἐξ αὐτοῦ τοῦ φρέατος οἱ μοναχοὶ ἤντλουν τὸ ὕδωρ των καὶ ἐδροσίζοντο ἐν ἡμέραις θέρους· ἰδέτε πῶς τὰ χείλη τοῦ φρέατος διατηροῦσιν ἀκόμη τὰ ἴχνη τοῦ σχοινίου. Τὸ σχοινίον ἐκεῖνο πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐσάπη καὶ αἱ χεῖρες, αἱ ἀντλήσασαι τὸ ὕδωρ κεῖναι πρὸ πολλοῦ ἀκίνητοι ἐν τῷ τάφῳ!

Οἱ ὁπλῖται ἀκούσαντες μέχρι τέλους τὴν φιλοσοφικὴν ἀγόρευσιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, διεσπάρησαν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ ἐξήταζον τὰ πάντα μετὰ πολλῆς περιεργείας. Ὁ Ἰατρόπουλος ἐξῆγει ὡς καλὸς διδάσκαλος ἢ εὐσυνείδητος ὁδηγός. Ἐν τῷ ἐρήμῳ κελλίῳ τοῖς ἐδείκνυε τὸ μέρος, ἔνθα ἔκαιεν ἡ μικρὰ λυχνία ἡ φωτίζουσα τὸν ἐρημίτην, καὶ τὸν ἧλον, ἀφ' οὗ ἐκρέματο τὸ ῥάσον τοῦ μοναχοῦ· ἐκεῖ πάλιν τοῖς ἀνεγίνωσκε γνωμικὰ γεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου διὰ τρεμούσης χειρός, ἢ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ψαλμῶν· "Κλῖνον τὸ οὖς σου πρός με! Κύριε, ἐπάκουσον τῆς προσευχῆς μου! Σπεῦσον εἰς σωτηρίαν μου!"

— Ἰδού, ἐξήγει ὁ Ἰατρόπουλος, ἀνὴρ ἀναγνωρίζων τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, καὶ μετανοῶν διὰ τὰ διαπραχθέντα ἁμαρτήματα.

Ἐν ἄλλῳ κελλίῳ ἀνεγινώσκετο πάλιν·

"Ἐπικράνθη ἡ καρδία μου!"

— Αὐτά, ἐξήγει ὁ Ἰατρόπουλος, ἔγραφε βεβαίως ἄνθρωπος ταλαιπωρούμενος ὑπὸ τῶν βασάνων τοῦ ἐπιγείου βίου, καὶ ἔχων τὴν μόνην ἐλπίδα του εἰς τὸν Θεόν.

Παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις τῶν ὅπλων τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα εἶχε ῥίζας βαθείας. Ὡς πρὸς τοῦτο αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἔδιδε τὸ καλὸν παράδειγμα εἰς τὸν στρατόν του, διότι ὁ Παλαιολόγος εἰς ὅλας τοῦ βίου του τὰς πράξεις εἶχεν ἀεὶποτε τὴν θρησκείαν γνώμονα καὶ ὁδηγόν.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν κελλίων ὁ Ἰατρόπουλος εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἀνδρῶν του εἰς τὸν μικρὸν ναόν. Καὶ αὐτὸς εὑρίσκετο ἐστερημένος παντὸς κοσμήματος, δι' οὗ ἦραν συνήθως τὴν ἐρεπισμένοι οἱ βυζαντινοὶ ναοί. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον διετηρεῖτο ἀνέπαφον, ἦτο ἡ ἁγία τράπεζα, ἐφ' ἧς ἦτο κεχαραγμένος βυζαντινὸς σταυρός.

Οἱ στρατιῶται ἐξήταζον τὰ πάντα ἐπισταμένως καὶ συνδιελέγοντο ταπεινῇ τῇ φωνῇ, διότι ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος χῶρος, καίτοι πρὸ πολλοῦ καταδεδικασμένος εἰς τὴν ἐρήμωσιν, ἐνέπνεεν αὐτοῖς θρησκευτικὸν σεβασμόν.

Αἴφνης εἷς τῶν στρατιωτῶν, εἰσδύσας εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ ναοῦ, ἀνέπεμψε κραυγὴν τρόμου.

— Ἐδῶ! Ἐδῶ! ἐκραύγαζε μὲ τρέμουσαν φωνήν. Πάντες ἔσπευσαν πρὸς τὴν γωνίαν, ἀφ' ἧς ἠκούσθη ἡ φωνή, καὶ θέαμα ἀπροσδόκητον καὶ ἀνεξήγητον ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Παρὰ τὸν τοῖχον ἵστατο ὄρθιον ἀνθρώπινον σῶμα· δὲν ἦτο σκελετός, διότι τὸ σῶμα ἐκαλύπτετο ἀκόμη ὑπὸ τοῦ δέρματος. Οἱ ὀφθαλμοὶ ὅμως ἔλειπον ἐντελῶς καὶ τὸ πρόσωπον εἶχε τὸ σεσηρὸς τοῦ νεκρικοῦ κρανίου. Τὸ πτῶμα γυμνὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ἐκράτει μεταξὺ τῶν ὀδόντων ποιμενικὸν αὐλόν, ὅπερ παρεῖχεν εἰς ὅλην τὴν ἐμφάνισιν τί ἄγριον καὶ ἀποτρόπαιον.

Ὁ Ἰατρόπουλος, ὅστις εἶχε σπεύσει πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ναοῦ, ἵστατο πρὸ τοῦ πτώματος.

— Τίνος λείψανον νὰ ἦναι τοῦτο; ἠρώτησεν εἷς τῶν στρατιωτῶν, διακόπτων τὴν βαθεῖαν σιωπήν.

— Ἀναμφιβόλως, ἀπήντησεν ὁ Ἰατρόπουλος, ὅστις πανταχόθεν παρετήρει τὸ πτῶμα, εἶναι τοῦτο τὸ λείψανον ἀνθρώπου.

— Πτῶμα ἄλυτον! παρετήρησεν ὁ στρατιώτης· θὰ ἦναι βεβαίως τὸ λείψανον μεγάλου κακούργου.

— Προλήψεις! Προλήψεις! εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος. Εἶναι ὅλως ἐσφαλμένη ἡ ἰδέα ὅτι τὰ λείψανα τῶν κακούργων καὶ ἐγκληματιῶν μένουσιν ἄλυτα.

— Καὶ αὐτὸς ὁ αὐλὸς εἰς τὸ στόμα του! παρετήρησεν ἕτερος στρατιώτης.

— Ὦ! πρὸς τοῦτο δὲν ἀπαιτεῖται μεγάλη φιλοσοφία, ἀπήντησεν ὁ ἀρχηγός. Ὅλοι γνωρίζετε ὅτι τὸν χειμῶνα τὸ μέρος τοῦτο χρησιμεύει εἰς νυκτερινὸν ἄσυλον ποιμένων καὶ προβάτων. Πιθανώτατον λοιπὸν εἶναι, ὅτι εἷς τῶν διανυκτερευσάντων ἐνταῦθα ποιμένων διενοήθη χάριν παιδιᾶς νὰ θέσῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ τούτου τὸν αὐλόν του. Βεβαίως μεγάλη τοῦτο βεβήλωσις, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγησις. Ὅ,τι ὅμως πρὸ πάντων μ' ἐνδιαφέρει, θὰ ἦτο νὰ μάθω τίνος εἶναι τὸ λείψανον τοῦτο.

— Πῶς νὰ τὸ μάθωμεν; ἠρώτησεν ὁ στρατιώτης, ὅστις ἐφαίνετο ἔχων περισσοτέραν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν οἰκειότητα. Τὸ λείψανον δὲν ἔχει γεγραμμένον τὸ ὄνομά του ἐπὶ τοῦ μετώπου του οὐδὲ δύναται ν' ἀνοίξῃ τὰ χείλη του ἵνα μᾶς τὸ εἴπῃ.

— Καὶ πῶς; Δὲν ὑπάρχει μήπως ἄλλο μέσον, νὰ μάθῃ τις τὰ ὀνόματα ἀνθρώπων τεθνεώτων; εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος. Ἀνάψατε δύο δᾷδας, νὰ ἐξετάσωμεν καλλίτερον.

Ἐν τῷ ἅμα ἐξετελέσθη ἡ διαταγή αὕτη, καὶ ὁ Ἰατρόπουλος λαβὼν τὴν μίαν δᾷδα ὕψωσεν αὐτὴν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ.

— Βλέπετε; εἶπε μετά τινας στιγμὰς μετὰ θριαμβευτικοῦ μειδιάματος, ὡς ὁ Ἀρχιμήδης, ὅτε ἀνέκραξε τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ "Εὕρηκα". Βλέπετε; Ἀναγνώσατε τὴν ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐπιγραφήν. Θεόδωρε, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀνακαλύψαντα τὸ λείψανον· ἀνάγνωσ! Ὁ στρατιώτης ἐσώπα κρατῶν τοὺς ὀφθαλμούς του ἐστραμμένους πρὸς τὴν γῆν.

— Λοιπόν; εἶπε πάλιν ὁ ἀρχηγός.

— Δὲν ἔμαθα τὴν ἀνάγνωσιν, ἀπήντησεν ὁ στρατιώτης κατησχυμένος.

— Ἐγὼ λοιπὸν θὰ σᾶς ἀναγνώσω τὴν ἐπιγραφήν, εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος, ὑψῶν πάλιν τὴν δᾷδα. Ἰδοὺ τί λέγει· "Ἐνθάδε κεῖται Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος."

— Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος! ἀνεφώνησαν οἱ στρατιῶται· καὶ τίς ἦτο οὗτος;

— Ἐντροπή σας! εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος περιφρονητικῶς. Ἐντροπή σας, νὰ μὴ γνωρίζητε τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδίας ὑμῶν πατρίδος! Τίς ἦτο ὁ Βουλγαροκτόνος Βασίλειος; Ἀκούσατε.

Καὶ οἱ στρατιῶται ἐσχημάτισαν κύκλον περὶ τὸν ἀρχηγόν των, ὅστις ἀναλαβὼν πάλιν τὸ δι δακτυλὸν ὄφος εἶπεν·

— Βασίλειος ὁ νεώτερος, ὁ λαβὼν τὸ ἔνδοξον ἐπίθετον τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἦτο ἰσχυρὸς καὶ περιφανὴς βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ, ὅστις πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου ἐτῶν ἐβασίλευεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἦτο υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ Β'. Ἡ ἀνδρία καὶ ἡ τόλμη τοῦ Βασιλείου τούτου ἦσαν ἀνήκουστοι· ἀρκεῖ ἵνα μάθετε, ὅτι αὐτὸς ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς ἀτιθάσσους Βουλγάρους καὶ κατέκτησεν ὅλην τὴν Βουλγαρίαν. Θὰ ὁμολογήσετε βεβαίως, ὅτι ἡγεμών, ὅστις τοιαῦτα ἐξετέλεσε κατορθώματα, δικαιοῦται νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου.

— Ἐγὼ θὰ τὸν ὠνόμαζον κάλλιον τὸν Βουλγαροφάγον, παρετήρησεν εἷς τῶν στρατιωτῶν, διότι ἔφαγε πράγματι τὴν Βουλγαρίαν.

— Δὲν τὸν ὠνόμασαν Βουλγαρακτόνον ἕνεκα τῆς νίκης του κατὰ τῶν Βουλγάρων, εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος, ἀλλ' ἐπειδὴ αἰχμαλωτίσας δέκα πέντε χιλιάδας Βουλγάρων ἔδωκε διαταγὴν νὰ τυφλώσωσιν ὅλους ἐκτὸς ἑνὸς ἀνὰ ἑκατόν, ὅπως οἱ βλέποντες ὁδηγήσωσι τοὺς τυφλοὺς εἰς τὴν πατρίδα των.

— Ὁποία ἀπάνθρωπος πρᾶξις! ἀνεβόησαν οἱ στρατιῶται μιᾷ φωνῇ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔμεινε καὶ ὁ νεκρός του ἄλυτος.

— Δὲν εἶναι ἔργον ἡμῶν νὰ κρίνωμεν περὶ τούτου, εἶπεν ὁ Ἰατρόπουλος σοβαρῶς, καὶ διακόπτων οὕτω πᾶσαν περαιτέρω παρατήρησιν. — Ἤδη ὅμως καιρὸς εἶναι νὰ ἐπιστρέψωμεν καὶ ν' ἀναγγείλωμεν τῷ βασιλεῖ τὸ συμβάν.

Καὶ ὁ Ἰατρόπουλος παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του ἐγκατέλιπε τὴν ἔρημον μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔνθα ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ διεδόθη ἡ εἴδησις τῆς ἀλλοκότου ἀνακαλύψεως. Ὁ Ἰατρόπουλος μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου διηγήθη αὐτῷ τὸ συμβάν, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας μετέβη εἰς τὴν μονὴν καὶ εἶδε τὸ ἄταφον σῶμα ἐν τῷ ναΐδίῳ. Ὁ νεκρὸς περιδληθεὶς πλουσίαν χρυσοκέντητον στολὴν μετεκομίσθη ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς Σηλύμβριαν καὶ κατετέθη ἐν τῇ ἐκεῖ μονῇ τοῦ Σωτῆρος.

Ἐκεῖ ἐν τῷ ναῷ τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος ἐτάφη ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ Βουλγαροκτόνος Βασίλειος. Ἐπὶ δὲ τοῦ μεγαλοπρεποῦς μνημείου, τὸ ὁποῖον τῷ ἀνήγειρεν ὁ αὐτοκράτωρ Παλαιολόγος ἐχαράχθη χρυσοῖς γράμμασιν ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή· "Βασιλείῳ τῷ Νεωτέρῳ Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Η ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου τῆς Πηγῆς, κληθέντος οὕτως ἕνεκα τῆς πλησίον αὐτοῦ ἀναβλυζούσης πηγῆς διαυγοῦς ὕδατος, ἔστησε τὸ στρατόπεδόν του ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ Ἀλέξιος Στρατηγόπουλος, ᾧ πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀπονεμηθῆ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Καίσαρος.

Τὸ στρατόπεδον τοῦτο εὑρίσκετο εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τοῦ γενικοῦ στρατοπέδου, τὸ μὲν διότι ὁ Στρατηγόπουλος ἐλθὼν πρῶτος μετὰ τοῦ ἀποσπάσματός του, εἶχε καταλάβει τὴν πρώτην παρὰ τὸ τεῖχος γραμμήν, θέλων πρῶτος νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας εἰς τὴν ἔφοδον, τὸ δὲ διότι ὁ αὐτοκράτωρ θέλων ν' ἀποδείξῃ τὴν πρὸς τὸν πιστὸν αὐτοῦ στρατοπεδάρχην εὔνοιαν εἶχε παραχωρήσει αὐτῷ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀνδράσι τὴν τιμητικὴν ἐκείνην θέσιν. Ἦτο τοῦτο ἀδρόῤῥων ἀπόφασις τοῦ συνετοῦ ἡγεμόνος, ὅστις ἀντήμειβεν οὕτω τὰς μακροχρονίους τοῦ ἐμπείρου στρατηλάτου ὑπηρεσίας, καὶ συγχρόνως ἐκένωνε τὸν ζῆλον τῶν νεωτέρων ἀρχηγῶν, οἵτινες ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς δάφνας τοῦ ἀνωτέρου αὐτῶν ἀρχηγοῦ ἤθελον φιλοτιμηθῆ ν' ἀπομιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτοῦ.

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Στρατηγοπούλου δὲν ἦτο ἐκτεταμένον, διότι τὸ ὑπ' αὐτὸν σῶμα δὲν ἠρίθμει περισσοτέρους τῶν ὀκτακοσίων ἱππέων· οἱ κατόπιν προσελθόντες ὁπλῖται εἶχον στήσει τὰς σκηνάς των ἀπωτέρω εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου. Ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ στρατοπέδου εὑρίσκετο ἡ ἁπλῆ σκηνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ, οὐδόλως τῶν λοιπῶν διαφέρουσα. Ὁ Στρατηγόπουλος εἶχε μὲν τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ σκηνὴν πλησίον τῆς τοῦ αὐτοκράτορος· ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ σκηνὴν παρὰ τὴν μονὴν τῆς Πηγῆς ἀπεσύρετο ὁσάκις ἤθελεν ἀνενόχλητος νὰ μελετήσῃ τὰ στρατωτικὰ σχέδια καὶ νὰ λάβῃ σπουδαίαν ἀπόφασιν.

Ὁ Παλαιολόγος εἶχεν ἀναθέσει αὐτῷ τὴν ὅλην διεύθυνσιν τῆς κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατείας, τηρήσας δι' ἑαυτὸν θέσιν ὑποδεεστέραν, θέσιν θεατοῦ τρόπον τινά. Κατὰ τοῦτο ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος διέφερε τῶν ἄλλων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οἵτινες φθονοῦντες τοὺς μέλλοντας τῶν στρατηγῶν αὐτῶν θριάμβους, συνήθως ἀνελάμβανον αὐτοὶ τὴν ἀρχιστρατηγίαν· διὸ καὶ πολλάκις ἀντὶ νίκης ἤττας ὑφίσταντο ἐπαισθητάς. Ἀπόδειξις καὶ τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ἧς οὐδ' αὐτοὶ οἱ δεσποτικώτεροι ἡγεμόνες δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι, καὶ ἤτις ὠθεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν, ὅτι ἀναλαμβάνοντες μόνοι ὅλην τὴν εὐθύνην δὲν ὀφείλουσι νὰ διανέμωσι μετ' ἄλλων τὴν δόξαν τῆς ἐπιτυχίας. Τοιοῦτοι ἡγεμόνες δὲν ἀναλογίζονται ὅτι ἡ δόξα τῶν στρατηγῶν αὐτῶν εἶναι ἰδία αὐτῶν δόξα, καὶ ὅτι τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς χώρας των ἐπ' αὐτῶν ἀντανακλᾷ. Ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοκράτορες καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς εἶναι ἄνθρωποι, ὑποκείμενοι ὡς τοιοῦτοι εἰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας. —

Ἡμέραν τινὰ ὁ Ἀλέξιος Στρατηγόπουλος ἐκάθητο ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ σκηνῇ συνδιαλεγόμενος πρὸς τὸν Κουτριτζάκην. Ὁ μικρόσωμος τῶν ἐθελοντῶν ἀρχηγὸς ἵστατο συνεσταλμένος ὡς πάντοτε· ὁ ὀφθαλμός του ὅμως ἐσπινθηροβόλει καὶ προέδιδεν ἐνδόμυχον εὐχαρίστησιν. Τὸ βλέμμα του ἦτο βλέμμα ἀνδρός, αἰσθανομένου ὅτι εὑρίσκεται πλησίον τοῦ τέρματος τῶν διακαεστέρων αὐτοῦ πόθων καὶ περιμένοντος ἀνυπομόνως τὴν ὥραν, καθ' ἣν θέλει φθάσει εἰς τὸ τέρμα τοῦτο. Οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὁ Κουτριτζάκης ἐδίστασε, καὶ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξέθεσεν ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Νικαίᾳ τὸ σχέδιόν του οὐδέποτε εἶχεν ἀπολέσει τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ. Σήμερον δὲ ὁ ὀφθαλμός του ἀπήστραπτε ζωηρότερον ἔτι, διότι ἐνόησεν ὅτι σκοπὸς τῆς μετὰ τοῦ ἀρχιστρατήγου συνεντεύξεώς του ἦτο νὰ ὁρισθῇ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως.

— Λοιπόν, Κουτριτζάκη, ἠρώτησεν ὁ Στρατηγόπουλος· τὰ πάντα εἶναι ἕτοιμα;

— Τὰ πάντα, ἀπήντησεν ὁ μικρὸς ἄνήρ.

— Ὁ χρόνος ἐπείγει, εἶπε μετά τινας στιγμὰς ὁ στρατηγός· ὁ στόλος τοῦ Βαλδουίνου δὲν πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ Δαφνουσίου, διότι Κύριος οἶδεν ὁποῖον πρόσκομμα δύναται νὰ παρεμβάλλῃ ἡμῖν ἡ τοιαύτη ἐνίσχυσις τῆς φρουρᾶς.

— Ὦ! περὶ τούτου οὐδεμία φροντίς, ἀπήντησεν ὁ Κουτριτζάκης μετὰ πονηροῦ μειδιάματος· οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ναῦται βεβαίως δὲν δύνανται νὰ σώσωσι τὸν κλονιζόμενον τοῦ Λατίνου θρόνον. Ὁ θρόνος ἐκεῖνος ἀπόλλυται ἀνεπιστρεπτί.

— Συλλογίσου ὅμως, Κουτριτζάκη, ὅτι αἱ ἰσχυραὶ δημοκρατίαι τῆς Βενετίας καὶ τῆς Γενούης μέγιστον ἔχουσι συμφέρον εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ σαθροῦ θρόνου τοῦ Βαλδουίνου.

— Ὦ, στρατηγέ, ἀπήντησεν ὁ μικρὸ

φρέαρ τοῦ Ἀστρονόμου μικράν οἰκίαν, ἥτις μεγάλως διευκολύνει τὸ σχέδιόν μας. Ἀλλὰ περὶ τούτου δύναται αὐτὸς νὰ σοὶ δώσῃ πλειοτέρας διασαφήσεις, καθότι προσκάλεσα αὐτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐνταῦθα εὑρίσκεται ἀπὸ ὥρῶν ἤδη καὶ διηγεῖται μύθους εἰς τοὺς στρατιώτας σου.

— Περίεργος ὄντως ἐνασχόλησις! εἶπεν ὁ Στρατηγόπουλος μειδιῶν.

— Ὅπως μὴ διεγείρω ὑπονοίας ἐπαρουσίασα αὐτὸν εἰς τοὺς στρατιώτας ὡς καλὸν μυθολόγον. Αὐτὸς πρὸ καιροῦ προσποιεῖται ὅτι ἔχει τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, ἵνα ἀποφύγῃ τὰς καταδιώξεις τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. Ἀπίστευτος εἶναι ἡ ἐπιμονή, μεθ' ἧς ὁ γέρων αὐτὸς ἀνὴρ ἐπιδιώκει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διακαοῦς αὐτοῦ πόθου, νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα του ἀπηλλαγμένην τοῦ ξένου ζυγοῦ· ἀπὸ πεντήκοντα ἤδη ἐτῶν πρὸς τοῦτο μόνον ἐργάζεται.

— Κάλεσον τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, Κουτριτζάκη, εἶπεν ὁ Στρατηγόπουλος διακόπτων αἴφνης τὸν ἐθελοντήν. Εἰπὲ εἰς τοὺς στρατιώτας ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ ν' ἀκούσω μύθον, ὃν θέλω διηγηθῆ αὐτοῖς κατόπιν. Ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἐν τῇ σκηνῇ μου πρέπει νὰ τηρηθῇ μυστική· ἐννοεῖς διατί.

Καὶ ὁ Κουτριτζάκης ἀπῆλθε τῆς σκηνῆς τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ διηυθύνθη ἄνευ ἀναβολῆς πρὸς τὴν σκηνήν, ἐν ᾗ εἶχεν ἀφήσει τὸν Γλαβάτον παρὰ τοῖς στρατιώταις.

Ἐν τινι τῶν εὐρυχώρων σκηνῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὸ στρατόπεδον τοῦ Στρατηγοπούλου, ἦσαν συνηγμένοι πολλοὶ στρατιῶται σχηματίζοντες κύκλον πέριξ ἀνδρὸς λευκότριχος, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι διηγεῖτο αὐτοῖς ἀστεῖόν τι, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν οἱ ἄνδρες ἀνεκάγχαζον καὶ ἐχειροκρότουν, δεικνύοντες οὕτως τὴν χαρὰν των.

Ὁ Γλαβάτος, ἢ ὡς κοινῶς ἐκαλεῖτο "ὁ γέρων Ἀνδρόνικος", ἦτο ἀνὴρ μικρὸς τὸ ἀνάστημα καὶ ἰσχνὸς εἰς ἄκρον· καίτοι ἑβδομηκοντούτης εἶχεν ὄψιν ζωηράν, καὶ ἐκτὸς τῆς λευκῆς αὐτοῦ κόμης οὐδὲν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου του ἐνέφαινε τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἡλικίαν. Ἡ φωνή αὐτοῦ ἦτο ἠχηρά, καὶ καθαρά, ὡς εἶναι ἡ φωνὴ τῶν νέων ἀνθρώπων, καὶ τὸ σῶμά του ἦτο εὐθὺ καὶ οὐδόλως κεκυρτωμένον.

— Μίαν ὁλόκληρον ὥραν κάθεσαι ἐδῶ, γέρο Ἀνδρόνικε, διέκοψεν αἴφνης εἰς τῶν στρατιωτῶν τὸν ἀγορεύοντα Γλαβάτον, καὶ δὲν μᾶς διηγῇθης ἢ ἁπλοῦς τινας μύθους, ἐξ ἐκείνων οὓς αἱ τροφοὶ διηγοῦνται εἰς τὰ μικρὰ παιδία διὰ νὰ τὰ ἀποκοιμήσωσιν. Ἡμεῖς εἴμεθα ἄνδρες, καὶ ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀκούσωμεν τὶ σοβαρώτερον. Ὁ ἀρχηγὸς Κουτριτζάκης, ὅστις σὲ εἰσήγαγε, μᾶς εἶπεν ὅτι ἠξεύρεις μύθους θαυμασίους. Δὲν εὑρίσκεις τὶ διασκεδαστικώτερον;

Ὁ γέρων ἐσυλλογίσθη ἐπί τινας στιγμὰς καὶ ἀπήντησε μετὰ τοῦ μονοτόνου ἐκείνου ἤχου τῆς φωνῆς, ὅστις εἶναι ἴδιος εἰς τοὺς διηγουμένους τι.

— Τὶ ἠμπορεῖ νὰ σᾶς κάμῃ εὐχαρίστησιν, παιδιά; Σεῖς θέλετε ἱστορίας μαχῶν καὶ ὅπλων. Τοῦτο εἶναι καὶ φυσικόν· ἀλλ' ἐγὼ ποτὲ δὲν ἐκράτησα ὅπλον, καὶ ἡ θέα γυμνοῦ ξίφους μοὶ ἐμποιεῖ φρίκην. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἠδυνάμην νὰ σᾶς διηγηθῶ, εἶναι ὄνειρον.

— Ὄνειρον; παρετήρησεν εἷς τῶν στρατιωτῶν ἀποστρέφων τὸ πρόσωπόν του· τὰ ὄνειρα εἶναι ἀνοησίαι.

— Καὶ ὅμως, ἀπήντησεν ὁ πρεσβύτης, πολλάκις ἔχουσι τὰ ὄνειρα μεγάλην σημασίαν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξηγῇ τις αὐτὰ καταλλήλως. Τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον θὰ σᾶς διηγηθῶ, εἶναι ὄνειρον παλαιόν, τὸ ὁποῖον εἶδον ἐγὼ ὁ ἴδιος πρὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν· εἶχον τότε περίπου τὴν ἡλικίαν σας.

— Ἀφήσατέ τον νὰ μᾶς διηγηθῇ τὸ ὄνειρόν του, εἶπεν ἕτερος στρατιώτης. Ἐγὼ ἀγαπῶ τὰ ὄνειρα, καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ἕνα ἐπιτηδειότατον ὀνειροκρίτην, τὸν ὁποῖον εἴχομεν εἰς τὴν πατρίδα μου, τὴν Λάμψακον. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐξήγει ὅλα τὰ ὄνειρα, καὶ τὰ δυσκολώτερα, καὶ τὸ περίεργον ἦτο, ὅτι ὅλα ἐπραγματοποιοῦντο, ὅπως τὰ προέλεγεν.

— Ἄς ἴδωμεν, εἶπον πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν· ἂς μᾶς διηγηθῇ ὁ γέρων τὸ ὄνειρόν του. Ἐπὶ τέλους εἶναι ἀδιάφορον τὶ μᾶς διηγεῖται, ἀρκεῖ νὰ μᾶς διασκεδάσῃ ὀλίγον καὶ νὰ διέλθωμεν εὐχάριστα τὰς μονοτόνους αὐτὰς ὥρας ἐν τῷ στρατοπέδῳ.

— Θὰ σᾶς διηγηθῶ λοιπὸν τὸ ὄνειρόν μου, ἤρξατο τῆς διηγήσεως αὐτοῦ ὁ γέρων Ἀνδρόνικος μετὰ πονηροῦ μειδιάματος· μὴ νομίσητε ὅμως ὅτι θὰ τὸ κοσμήσω μὲ προσθήκας καὶ φράσεις πομπώδεις, ὡς ποιοῦσι συνήθως οἱ θέλοντες νὰ καλύψωσι διὰ λόγων ἐκλεκτῶν καὶ τετορευμένων τὴν γυμνότητα τῶν ἰδεῶν των. Ἁπλοῦν εἶναι τὸ ὄνειρόν μου καὶ θὰ σᾶς τὸ διηγηθῶ μὲ τὴν ἁπλότητα ἐκείνην, ἥτις εἶναι πάντοτε ἡ ἔνδειξις τῆς ἀληθείας· κατόπιν θὰ σᾶς δώσω καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ, καὶ τότε καὶ οἱ δυσπιστότεροι μεταξὺ ὑμῶν θὰ πεισθῶσιν ὅτι τὰ ὄνειρα πολλάκις ἔχουσι μεγάλην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα.

— Λοιπόν, ἄρχισε! ἀνέκραξαν στρατιῶταί τινες ἀνυπομόνως· μᾶς βασανίζεις μὲ τὸ προοίμιόν σου, γέρον Ἀνδρόνικε.

— Ὑπομονή, φίλοι μου, ὑπομονή· ἀπήντησεν ὁ γέρων ἡσύχως· τὶ διάζεσθε; μὴ ἐσήμανεν ἡ ἔφοδος; μή πως πρόκειται νὰ ἐπιτεθῇ τις κατὰ τοῦ ἐχθροῦ;

— Ἀ! πότε νὰ ἔλθῃ ἡ εὐλογημένη ἐκείνη ὥρα! εἶπεν εἷς τῶν στρατιωτῶν, ὁ τὰ μεγαλείτερα σημεῖα τῆς ἀνυπομονησίας δείξας· Ἄχ, νὰ ἦτο ἐκείνη ἡ ὥρα, καὶ θὰ ἔβλεπες, ἐὰν θὰ ἐκαθήμεθα ἐδῶ ἡσύχως νὰ ἀκούσωμεν τὰς φλυαρίας σου.

(Ἕπεται ἡ συνέχεια.)

ΓΝΩΜΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

Οἱ ἄνθρωποι, πρόθυμοι πάντοτε νὰ σὲ βοηθήσωσι εἰς τὴν κατασώτευσιν τῆς περιουσίας σου, ἀδιαφοροῦσιν ἐντελῶς νὰ πληροφορηθῶσιν ἐὰν τὴν περιουσίαν ταύτην συνέλεξας ἐν κοιλάδι ῥόδων ἢ ἐν ὑπονόμῳ. Θάκερας.

Τὸ νὰ σιωπᾷ τις καὶ ν' ἀφίνῃ νὰ ἐννοῶσιν οἱ ἄλλοι τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς, εἶναι ἡ εὐγλωττία τῶν δυσκόλων περιστάσεων. Λαμαρτῖνος.

Ἡ ἀσωτεία τῶν ἑκατομμυριούχων δὲν συγκρίνεται ἢ μετὰ τῆς πρὸς τὸ κέρδος ἀπληστίας των. Βαλζάκ.

Λυπούμεθα ἐπὶ τῷ δυστυχήματι ἄλλου οὐχὶ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ δυστυχήματος, ἀλλὰ κατὰ τὸ αἴσθημα, τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν πάσχοντα. Ῥουσσώ.

Τὸ ἀληθὲς φιλελεύθερον εἶναι ν' ἀνέχηταί τις τοὺς μὴ φιλελευθέρους.. Βαλτούρ.

Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς πολιτικῆς; Ἡ ἀνατροφή. Τὸ δεύτερον; Ἡ ἀνατροφή. Τὸ τρίτον; Ἡ ἀνατροφή. Μισελέ.

Οἱ ἄργοι ἔχουσιν ἔργον τὸ ἐπικρίνειν τοὺς ἄλλους· εἶναι καὶ τοῦτο εἶδος ἐργασίας. Ἡ κυρία Σάνδ.

Ἡ στρατιωτική στολὴ εἶναι διὰ τοὺς νέους ὅτι τὸ ῥιπίδιον διὰ τὰς νεάνιδας. Βύρων.

Ο ΙΑΤΡΟΣ CREVAUX.

Γάλλος περιηγητής.

Γενν. 1847, φονευθείς 1882.

(Μετὰ εἰκόνος, ὅρα σελ. 381.)

Πρὸ ἑνὸς ἀκριβῶς ἔτους εἰς τῶν ἀτρομήτων περιηγητῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ὁ Γάλλος ἰατρὸς Crevaux, ἔπεσε θῦμα τῆς ἐπιστήμης φονευθεὶς ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ ὑπὸ ἀγρίων Ἰνδῶν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Τόβα. Ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ νέου ἐπιστήμονος βαθυτάτην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν, καὶ ἡ Γαλλία δικαίως ἐθρήνησεν ἓν τῶν ἐπιφανεστέρων αὐτῆς τέκνων, οὗ ὁ βίος μεγάλας ἔτι ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ ὑπηρεσίας. Ἐν τῷ σημειρινῷ τοῦ Ἑσπέρου τεύχει δίδομεν βιογραφικάς τινας σημειώσεις περὶ τοῦ δυστυχοῦς περιηγητοῦ, ὡς καὶ τὴν εἰκόνα του· διὰ δὲ τοῦ ἑπομένου τεύχους ἀρξόμεθα τῆς δημοσιεύσεως τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ παρὰ τοῖς Γουαρανούνοις, ἣν ἐξετέλεσε συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου, τοῦ φαρμακοποιοῦ κυρίου Lejanne, ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ ὁποίου ἀποσπῶμεν καὶ τὸ κάτωθι ἄρθρον.

Ὁ Crevaux ἐγεννήθη τῇ 1 Ἀπριλίου 1847 ἐν Λορραίνῃ τῆς Γαλλίας· ἐπιμελὴς καὶ εὐφυέστατος διεκρίθη ἐκ παιδικῆς ἤδη ἡλικίας εἰς τὰ μαθήματα καὶ ἀποφασίσας νὰ σπουδάσῃ τὴν ἰατρικὴν ἐνεγράφη φοιτητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Στρασβούργου. Ἐν ἔτει 1867 μετέβη εἰς Βρέστην, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του εἰς τὴν ἐκεῖ ἰατρικὴν ναυτικὴν σχολήν, διότι διακαὴς ἦτο ὁ πόθος του νὰ ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ ναυτικῷ. Ὅ,τι κυρίως εἴλκυεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ σταδίου τούτου ἦτο ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ χώρας ἀπομεμακρυσμένας καὶ ἀγνώστους, νὰ γευθῇ τῶν κινδύνων καὶ τῶν συγκινήσεων τοῦ κατὰ θάλασσαν βίου. Ὁ Crevaux ἠγάπα τὸν κίνδυνον· ὁ κίνδυνος ἦτο τὸ στοιχεῖόν του. Ἦτο μικρὸς τὸ σῶμα ἀλλ' εὔρωστος καὶ κράσεως ἰσχυρᾶς· τὸ μέτωπόν του ἦτο εὐρύ, οἱ ὀφθαλμοί του ἐσπινθηροβόλουν. Εὐγενὴς τοὺς τρόπους, εὐπροσήγορος καὶ μετριόφρων ἦτο ἄριστος συμμαθητής καὶ φίλος εἰλικρινής, οὐδέποτε ἀποποιούμενος νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς φίλους του. Ἰδοὺ τί διηγεῖται ὁ Lejanne περὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας του· "Ἀποπερατωθείσης τῆς περιηγήσεως ἡμῶν, ὁ Crevaux εἰργάσθη παντὶ σθένει ὅπως ἐνεργήσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ ἀμοιβήν τινα ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπαντῶν προσκόμματα εἰς τοῦτο, διενοήθη νὰ παραιτηθῇ αὐτὸς τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας χορηγηθείσης αὐτῷ ἀμοιβῆς, ὅπως αὕτη χορηγηθῇ ἐμοί. Τοῦτο ἔμαθον ἐγὼ ὑστερώτερον καὶ οὐχὶ ἐκ στόματος τοῦ ἰδίου."

Τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1868 ὁ Crevaux διωρίσθη βοηθὸς ἰατρὸς ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, "τῆς Δήμητρος, καὶ ἐπεσκέφθη τὰς γαλλικὰς ἀποικίας ἐν ταῖς Ἀντίλλαις. Τῷ 1870 ἐξερράγη ὁ καταστρεπτικὸς διὰ τὴν Γαλλίαν πόλεμος. Ἐν ἀρχῇ τὸ γαλλικὸν ναυτικὸν δὲν ἔλαβεν ἐνεργὸν εἰς αὐτὸν μέρος· κατόπιν ὅμως τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐθνικῆς λεγομένης Ἀμύνης ἐνόησαν πόσον πολύτιμοι ἀπέβαινεν ἡ συνδρομὴ τῶν πιστῶν, ἀφωσιωμένων καὶ εὐτόλμων ναυτῶν· Συστηθέντων τῶν ναυτικῶν ταγμάτων καὶ ὁ Crevaux, ὅστις εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῆς περιοδείας* του, ἔλαβε θέσιν ἐν τῷ δ'. ναυτικῷ συντάγματι τοῦ Χερβούργου. Κατὰ τὴν αἱματηρὰν μάχην τῆς Φρετεβάλλης τὸ σύνταγμα τοῦτο ἐδεκατίσθη, ὁ διοικητὴς αὐτοῦ ἐφονεύθη, καὶ ὁ ἰατρὸς Crevaux ᾐχμαλωτίσθη. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας κατώρθωσε νὰ δραπετεύσῃ καὶ τὸν Ἰανουάριον 1871 ἐπληγώθη ἐν ἑτέρᾳ πρὸς τὸν ἐχθρὸν συμπλοκῇ. Μετὰ δὲ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ἐπέστρεψεν εἰς Βρέστην, καὶ τῷ 1873 διωρίσθη ἰατρὸς δευτέρας τάξεως, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν βαθμὸν ὑποπλοιάρχου. Ὡς τοιοῦτος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Λαπλάτας ἐν Ἀμερικῇ. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἔδωκε τρανὸν δεῖγμα τῆς εὐφυΐας του καὶ τῶν βαθυτάτων αὐτοῦ ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Ἐν τῇ ἀποκέντρῳ ἐκείνῃ χώρᾳ ὑπάρχουσι τῇδε κἀκεῖσεν ἐσπαρμένοι μεγάλοι ὀγκόλιθοι, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς προκατακλυσμιαῖα συμπλέγματα πετρῶν. Ὁ νεαρὸς ἰατρὸς μετὰ ἐπιμελῆ αὐτῶν ἐξέτασιν ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ὀγκόλιθοι ἐκεῖνοι ἀποτελοῦσι μέρος αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους, πρὸς τὸ ὁποῖον εἶδε στενῶς προσηρμωσμένοι, καὶ ὅτι ἐλιάνθησαν ὑπὸ τῶν καταρρεόντων ὀρμητικῶν χειμάρρων. Τὴν ἐξήγησιν ταύτην παρεδέχθη πληρέστατα καὶ ἡ γεωγραφικὴ Ἑταιρία τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐνέγραψε τὸν Crevaux ἐν τοῖς ἐπιτίμοις αὐτῆς μέλεσιν.

Πρὸ πολλοῦ ὁ Crevaux εἶχε στρέψει τὴν προσοχήν του πρὸς τὴν Γουϊάνην, τὴν ἄγνωστον ἐκείνην χώραν, ἣν περιβρέχει ὁ χρυσοφόρος Ἐλδοράδος ποταμός, καὶ ἣν πρὸ διακοσίων ἤδη ἐτῶν μάτην ἐπειράθησαν νὰ διερευνήσωσιν οἱ περιηγηταί. Ὅ,τι οἱ πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐξετέλεσαν διατὶ νὰ μὴ ἐκτελέσῃ αὐτός, ὅστις εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς τοῦτο ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀπαιτουμένην τόλμην καὶ ἱκανότητα; Ἡτοιμάζετο λοιπὸν ν' ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἐπιδημία κακοήθους πυρετοῦ σφοδροτάτη ἐνέσκηψεν εἰς τὰς νήσους τῆς Σωτηρίας. Ὁ εὐσυνείδητος καὶ εὔορκος ἰατρὸς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασεν. Ἡ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς ἀφοσίωσίς του, ἡ ψυχραιμία του ἀπέναντι τῆς φρικώδους νόσου δεόντως ἐξετιμήθησαν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἀπένειμεν αὐτῷ τὸ παράσημον τῶν ἱπποτῶν τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Τέλος καὶ αὐτὸς προσεβλήθη ὑπὸ τῆς νόσου. Μόλις δὲ ἀναρρώσας προέβη εἰς πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων του. Πλεύσας τὸν Μαρόνην ποταμὸν μέχρι τῆς χώρας τῶν Βόνη περιῆλθε τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐνταῦθα ἐγνώρισε καὶ παρέλαβεν ὁδηγὸν τὸν μαῦρον Ἀπατοῦ, ὅστις κατέστη ὁ πιστότερος αὐτοῦ ὀπαδός. Μετ' αὐτοῦ εἰσέδυσεν εἰς τὴν χώραν τῶν Τυμύκ-Ὑμὰκ καὶ κατέπλευσε τὸν Ὑάρην μέχρι τοῦ Ἀμαζόνος. Ἦτο αὕτη μία τῶν περιεργοτέρων περιηγήσεων, ἃς ἐξετέλεσεν ὁ Crevaux. Ἀλλ' ἡ δραστηριότης αὐτοῦ ἦτο ἀκάματος· ἀκόρεστος ἦτο ὁ πόθος του νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους ποταμοὺς καὶ ἄλλας χώρας. Ἀγοράσας μικρὸν ἀτμόπλοιον ἔπλευσε τὸν Ἴσαν μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τῶν Ἄνδεων. Συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ Ἀπατοῦ καὶ ἑνὸς τῶν ἐπιφοβωτέρων πειρατῶν τῶν Ἄνδεων, τὸν ὀνομαζόμενον Σάντα-Κρούζ, ὃν εἶχε καταστήσει εὐπειθῆ αὐτοῦ ὑπηρέτην, κατέπλευσε τὸν μέγαν τοῦτον ποταμὸν ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων καὶ διὰ χώρας κατοικουμένης ὑπὸ Ἰνδῶν ἀγρίων καὶ ἀνθρωποφάγων καὶ φερόντων τὸ ὄνομα τῶν Οὐϊτότων. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς περιοδείας ταύτης ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς Γαλλίαν, ἡ γεωγραφικὴ Ἑταιρία τῷ ἀπένειμε τὸ χρυσοῦν μετάλλιον α'. τάξεως. Εἰς Γαλλίαν ἦλθε μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ μαῦρος Ἀπατοῦ, ὅστις εἶχε ζητήσει τοῦτο ὡς χάριν παρὰ τοῦ κυρίου του.

Ἐν ἔτει 1880 ὁ δαίμων τῶν περιηγήσεων κατέλαβε τὸν Crevaux ἐκ νέου. Συναντήσας τὸν φαρμακοποιὸν Lejanne, ὃν εἶχε γνωρίσει ἐν τῇ ναυτικῇ τῆς Βρέστης σχολῇ, τῷ ἐπρότεινε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Γουαδιάρου καὶ τοῦ Ὠρενόκου περιοδείαν, ἣν ἐμελέτα νὰ ἐπιχειρήσῃ. "Κατὰ τὴν περιήγησιν ταύτην, διηγεῖται ὁ Lejanne, ἠδυνήθην νὰ ἐκτιμήσω τὰ σπάνια τοῦ Crevaux προτερήματα, τὸ θάρρος του, τὴν δραστηριότητά του καὶ τὴν ἀπαράμιλλον παρρησίαν τοῦ πνεύματος. Ἡ ἀγαθότης τῆς ψυχῆς του συνῆδε πρὸς τὰς ἄλλας αὐτοῦ ἀρετάς. Οὐδέποτε, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς περιηγήσεως ἡμῶν, οὐδὲ ἅπαξ ἤκουσα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ λόγον πικρὸν ἢ ἀνυπόμονον. Ἡ τακτική του ἦτο πάντοτε ἡ αὐτή, νὰ διερευνᾷ τοὺς ποταμοὺς μέχρις αὐτῶν τῶν πηγῶν καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτῶν, νὰ ἐξετάζῃ ποίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ διάφοροι ποταμοὶ καὶ ποίας διαβρέχουσι χώρας, νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅσον ἔνεστιν ὀλιγώτερα πράγματα, ὅπως μὴ παρεμποδίζηται κατὰ τὴν διάβασιν τῶν χειμάρρων, καὶ ἐν γένει νὰ ζῇ μὲ τὴν μεγαλειτέραν λιτότητα."

Μετὰ τὴν περιήγησιν ταύτην ὁ Crevaux ἔλαβε τὸ χρυσοῦν παράσημον. Τώρα ἠδύνατο καὶ ἔπρεπε μάλιστα νὰ ἡσυχάσῃ, καθ' ὅσον καὶ ἡ ὑγεία του εἶχε σπουδαίως προσβληθῇ ἐκ τῶν κακουχιῶν. Ἀλλ' ὁ ἀκάματος ἀνὴρ εἶχεν ἀσβεστον τὴν δεῖψαν τοῦ ἀγνώστου· νέαι καὶ ἄγνωστοι χῶραι εἵλκυον αὐτόν. Διὸ καὶ κατὰ Νοέμβριου τοῦ 1881 νέαν ἐπεχείρησε περιήγησιν. Ὁ σκοπός του ἦτο ἤδη νὰ πλεύσῃ τοὺς ποταμοὺς Παραγαὶ καὶ Ἀμαζόνα καὶ νὰ κατέλθῃ διὰ τοῦ Ἐιγγοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὥρα τοῦ ἔτους δὲν ἦτο κατάλληλος ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Βραζιλίας, ἀπεφάσισεν ἐν τοσούτῳ νὰ διερευνήσῃ τὸν Πικολμάϊον ποταμόν. Εἶχεν ἤδη διέλθει τὴν Βολιβίαν καὶ ἤρξατο πλέων τὸν Πικολμάϊον, ὅτε τηλεγραφικὴ εἴδησις ἀποσταλεῖσα ἐκ Ταρίχας ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἰατρὸς ἐφονεύθη μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν ὀπαδῶν ὑπὸ τῶν ἀγρίων Ἰνδῶν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Τόβα.

Ἡ ἐφημερὶς τῆς Ταρίχας οὕτω διηγεῖται τὸ συμβὰν τοῦτο. "Τῇ 19 Ἀπριλίου 1882 ὁ ἰατρὸς Crevaux ἀνεχώρησε μετὰ 17 ἀνδρῶν ἐπὶ τριῶν λέμβων, διευθυνόμενος πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Μετὰ αἴσιον πλοῦν ἔφθασεν ἡ συνοδεία εἰς Τέῦον, πρωτεύουσαν τῆς φυλῆς τῶν Τόβα, κειμένην εἰς ἀπόστασιν τριάκοντα ὡς ἔγγιστα λευγῶν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Ἐκεῖ ὁ ἰατρὸς ἀπεβιβάσθη μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ καὶ ἤρχιζε νὰ διανέμῃ δῶρα εἰς τοὺς ἐγχωρίους. Ἀλλ' οὗτοι, συρρεύσαντες πολυάριθμοι, ἀφ' οὗ ἐπλησίασαν αὐτὸν δι' ἀπατηλῶν ἐνδείξεων φιλοφροσύνης καὶ φιλοξενείας, ἐπετέθησαν αἴφνης κατὰ τῶν περιηγητῶν καὶ ἐφόνευσαν αὐτοὺς ἅπαντας διὰ μαχαιρῶν."

"Ἄς ἐλπίσωμεν, ἐπιλέγει ὁ Lejanne, ὅτι αἱ συγκινήσεις τῆς ἐσχάτης ἀγωνίας ἀπήλλαξαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς θλίψεως ἐπὶ τῷ ναυαγίῳ τῶν σχεδίων του καὶ ἀπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς λύπης, ἣν ὁ θάνατος αὐτοῦ ἤθελε προξενήσει εἰς τοὺς πολλοὺς αὐτοῦ φίλους, οἵτινες εἰλικρινῶς ἠγάπησαν αὐτόν! Περιττὸν ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα πόσον πάντες ἐθρηνήσαμεν αὐτόν. Οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ἐν εὐσεβεῖ ἠνωμένοι ἀναμνήσει, συνεισέφερον τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα, ὅπως ἀνεγερθῇ ἐν τῷ ναυτικῷ τῆς Βρέστης νοσοκομεῖῳ μνημεῖον πρὸς διαιώνισιν τῆς μνήμης φιλτάτου καὶ τὰ μάλιστα πολυτίμου συναδέλφου."

Ο ΓΑΛΛΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ CREVAUX.

(Ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει ἡ Περιήγησις.)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Εν Λειψία τῇ 15/27 Απριλίου 1883.

Μετά τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος δὲν παρουσιάζει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον. Τὸ σπουδαιότερον συμβὰν τῶν τελευταίων ἡμερῶν εἶναι ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Κοντοσταύλου ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν. Ὁ κ. Κοντοσταύλος καὶ ἄλλοτε κατεῖχε τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν, καὶ ὡς πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίνῳ διεκρίθη ἐπὶ ἱκανότητι καὶ πολιτικῇ συνέσει· δὲν ὑπάρχει ἐπομένως ἀμφιβολία ὅτι καὶ πάλιν θέλει διευθύνει ἀξίως τὰς ἐξωτερικὰς τῆς πατρίδος ἡμῶν σχέσεις. — Περὶ τῆς ἀποδημίας τῶν βασιλέων οὐδὲν εἰσέτι ἀπερασίσθη ὁριστικῶς· ἐλέγετο πρὸ ἡμερῶν ὅτι ἡ βασίλισσα ἤθελε παραστῇ εἰς τὰς ἐν Μόσχᾳ τελετὰς τῆς στέψεως, ὁ δὲ βασιλεὺς ὅτι μεταβήσεται μόνον εἰς Βισβάδεν πρὸς θεραπείαν· αἱ νεώτεραι ὅμως εἰδήσεις ἀναφέρουσιν ὅτι εἰς Μόσχαν ἀποστέλλεται ἢ ὁ στρατηγὸς Σοῦτσος ἢ ὁ κ. Ν. Μαυροκορδάτος πρεσβευτὴς ἐν Παρισίοις. — Ἡ νόσος εὐλογία, ἀφ' οὗ ἐπὶ μῆνας ὅλους διετηρήθη ἐνδημικὴ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, μετεδόθη ἤδη καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἔνθα εὑρίσκει φαίνεται τροφὴν ἱκανὴν ἕνεκα τῆς κατὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἐπικρατούσης προκαταλήψεως ἰδίως ἐν ταῖς κατωτέραις τῶν κατοίκων τάξεσιν. Ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ λάβῃ δραστήρια μέτρα πρὸς περιορισμὸν τῆς μάστιγος ταύτης, ἥτις εἶναι ὅλως ἄδικον νὰ λυμαίνηται τὴν ὡραίαν ἡμῶν χώραν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ τολμήματα τῶν ἀνατρεπτικῶν παρέχουσι πράγματα εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Δύο ἤδη τῶν ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ λόρδου Καβένδις ἐν Δουβλίνῳ κατηγορουμένων κατεδικάσθησαν παρὰ τοῦ ὁρκωτικοῦ δικαστηρίου εἰς θάνατον. Τοῦτο ἠρέθισεν εἰς ἄκρον τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῶν, οἵτινες παντὶ σθένει καταγίνονται νὰ σώσωσι μέσον πρὸς διάσωσιν τῶν καταδικασθέντων· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἔχει ἀπόφασιν νὰ προβῇ αὐστηρὰ καὶ ἀμείλικτος, ὅπως περιστείλῃ τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον ὑπερῆρε πλέον τὴν κεφαλήν.

Τὰ περὶ τῆς τριπλῆς συμμαχίας, Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας διαδοθέντα, καίτοι μὴ ἔχοντα μεγάλην ὑπόσασιν, ἐτάραξαν, ὡς φαίνεται, τὴν γαλλικὴν Κυβέρνησιν, ἐννοοῦσαν ὅτι τοιαύτη συμμαχία εἰς αὐτὴν κυρίως ἀποβλέπει. Καὶ ἕτερον πολιτικὸν σκάνδαλον ἀναφαίνεται ἐν τῷ ὁρίζοντι. Ἡ Ἀγγλία δὲν εἶναι διατεθειμένη ν' ἀφήσῃ τὴν Γαλλίαν ἐξαπλοῦσαν τὴν ἐπιρροήν της ἐν ταῖς ἀποκέντροις τοῦ Κόγγου χώραις, καὶ φόβος ὑπάρχει μὴ συμβῇ ἐκεῖ σύγκρουσις μεταξὺ τοῦ Βράτσα, τοῦ ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας εἰς Κόγγον μεταβάντος, καὶ τοῦ Στάνλεϋ, ὃν προστατεύουσιν ἡ Ἀγγλία καὶ τὸ Βέλγιον. Αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες προβλέπουσι νέας διπλωματικὰς περιπλοκὰς ἐν τῇ ἀναφυείσῃ ταύτῃ μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων διαφορᾷ.

Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς ἑβδομηκοντούτης ὁ διάσημος μυθιστοριογράφος καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Ἰούλιος Σανδώ, ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τῆς κυρίας Σάνδ συνεργασθεὶς καὶ πλεῖστα ὅσα μυθιστορήματα ἐκδώσας. Αἱ συγγραφαὶ τοῦ Σανδὼ διεκρίνοντο διὰ τὸ εὐφάνταστον αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ὡραίαν αὐτῶν γλῶσσαν. Πολλὰ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Σανδὼ μετεφράσθησαν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν.

Ἐν Σβερίνῳ δὲ ἀπέθανε τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ἐτῶν ἐκ περιπνευμονίας ὁ μέγας δοὺξ τοῦ Μεκλεμβούργου Σβερίνου, ἀνεψιὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ γηραιοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Ὁ ἀποθανὼν μέγας δοὺξ, ἡγεμονεύσας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, ἐφείλκυσεν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην τῶν ὑπηκόων του. Διαδέχεται αὐτὸν ὁ υἱός του ὑπὸ τὸ ὄνομα Φριδερῖκος Φραγκῖσκος ὁ Γ'.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν Λειψίᾳ τῇ 15/27 Απριλίου 1883.

Δύο ἀντικείμενα ἐπασχολοῦσι σήμερον τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὰ χρηματιστικὰ καταγινομένων, δύο μεταστροπαί, ὧν ἡ μὲν ἐν Οὐγγαρίᾳ, ἡ δὲ ἐν Γαλλίᾳ. Ποῖον τὸ κέρδος ἐκ τῶν μεταστροπῶν; Διὰ μὲν τὸν ὀφειλέτην ἡ ἐλάττωσις τῆς ὀφειλῆς· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ὅσον φαίνεται ἁπλοῦν. Κράτος, ὁποῖον τὸ οὐγγρικόν, μόλις πρὸ μικροῦ ἐξελθὸν τῆς τάξεως τῶν κακῶν ὀφειλετῶν, καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἐξεύρῃ τὰ χρήματα ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χώρᾳ, ἔχει βεβαίως μέγα συμφέρον, ὅταν δύναται νὰ προσδοκᾷ παρὰ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δανειστῶν του ἐλάττωσιν τοῦ τόκου. Πεντήκοντα ἑκατομμύρια οὐγγρικοῦ δανείου τῶν 6% μετατρέπονται εἰς 70 ἑκατομ. δανείου πρὸς 4%. Ὅλως διάφορον συμβαίνει ἐν Γαλλίᾳ· καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐπέρχεται διὰ τῆς μετατροπῆς οἰκονομία τόκων, ἀλλ' οἱ τόκοι οὗτοι ἐκ τίνων ἀφαιροῦνται; ἐκ τῶν γάλλων πολιτῶν, ἐκ τῶν μικρῶν ἰδίᾳ, οἵτινες ἐνέδυσαν τὴν περιουσίαν των εἰς δάνειον γαλλικόν. Ἐπειδὴ τὸ γαλλικὸν δάνειον μέγα παίζει μέρος ἐν τῇ γαλλικῇ κοινωνίᾳ, καὶ ἐπειδὴ ἐν Γαλλίᾳ τὰ πάθη εἰσὶν εὐερέθιστα, μία ἐλάττωσις τόκου δὲν φαίνεται ἀκίνδυνος. Τὸ μέτρον τοῦτο, εἰς ὃ προέβη ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, δύναται νὰ ἔχῃ ἐλεθρίας συνεπείας. Ἐκτὸς τούτου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Τιράρ δὲν εἶναι πολὺ ἀγαπητός, καὶ ὁ τόπος τῆς ἀντιπολιτεύσεως εὑρίσκει ἀφορμὴν νὰ ἐπιτίθηται σφοδρῶς κατὰ τῆς κυβερνήσεως, ἧς οἱ φίλοι, ἀπέναντι τοῦ ἀντιδημοτικοῦ οἰκονομικοῦ μέτρου, ἀναγκάζονται νὰ σιωπῶσιν. 6¾ δισεκατομμύρια γαλλικοῦ δανείου τῶν 5% πρόκειται νὰ καταβιβασθῶσιν εἰς τόκον 4½%. Ἡ προκύπτουσα οἰκονομία εἶναι 35 ἑκατομμυρίων ἐπὶ προϋπολισμῷ ἐκ 3 δισεκατομμυρίων. Ὅ,τι μεγάλως ἐπαυξάνει τὴν δυσαρέσκειαν εἶναι ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο εἶναι καὶ προσωρινόν, ἐπὶ πέντε μόνον ἔτη, ὥστε μετὰ παρέλευσιν τῶν πέντε τούτων ἐτῶν νέαι προμηνύονται καὶ δεινότεραι ἐν Γαλλίᾳ δυσχέρειαι. Ἡ μεταστροπὴ τοῦ γαλλικοῦ δανείου ἐψηφίσθη ἤδη καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ ὑπὸ τῆς Γερουσίας. Συνεπείᾳ τούτου τὸ γαλλικὸν δάνειον τῶν 5% κατέπεσεν ἀπὸ 114% εἰς 110. Παράδοξον ὅλως εἶναι πῶς ἡ Κυβέρνησις, ἀπόφασιν στερεὰν ἔχουσα νὰ προβῇ εἰς τὴν μεταστροπὴν τοῦ δανείου, ἐζήτει μέχρις ἐσχάτων ν' ἀπατήσῃ τὸν κόσμον, διαδίδουσα διὰ τῶν ὀργάνων της ὅτι ὅλαι αἱ περὶ τοῦ μέτρου τούτου φῆμαι ἦσαν πρόωροι· κακὴν τοῦτο δίδει ἰδέαν περὶ τῆς φιλαληθείας καὶ εἰλικρινείας τῆς κυβερνήσεως. Ἴσως ἡδύνατο νὰ εὑρεθῇ διέξοδός τις, ἐὰν ὁ πρώην ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Λέων Σαί, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς οἰκονομικῆς τοῦ τραπεζιτικοῦ οἴκου Ῥότσχιλδ πολιτικῆς, ἀνελάμβανε πάλιν τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργείου. Ὁπωσδήποτε ὁ Σαὶ εἶναι καὶ ἀγαπητότερος καὶ δημοτικώτερος τοῦ νῦν ὑπουργοῦ.

Τῶν γερμανικῶν χρηματιστηρίων τὰ βλέμματα εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς τὰ ἐν Παρισίοις συμβαίνοντα. Φήμη διεδόθη ὅτι ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξαγοράσῃ τοὺς γερμανικοὺς σιδηροδρόμους ὅλους. Ἡ φήμη αὕτη ἐπέφερε σημαντικὴν ὄψωσιν εἰς τὰς μετοχὰς τῶν σιδηροδρόμων, καὶ κίνησις ζωηρὰ παρατηρεῖται ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τοῦ Βερολίνου. Α.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ὁ θησαυρὸς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Πρό τινων μηνῶν οἱ κάτοικοι τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης ἐνησχολοῦντο μὲ τὸν ἐν ταῖς κατακόμβαις τοῦ Ἁγίου Διονυσίου θησαυρόν, ὃν κυρία τις, Καϊλαβᾶ καλουμένη, διϊσχυρίζετο ὅτι ἤθελεν ἀνεύρει. Ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις, εἴτε ἐξ ὑποψιασμοῦ ἐπιβαλλούσης εὐπιστίας εἴτε καὶ ἐξ ἐπιπολαιότητος καὶ ἀπροσκοψίας, οὐ μόνον ἐπέτρεψε τῇ ρηθείσῃ κυρίᾳ νὰ ἐνεργήσῃ ἀνασκαφάς, ἀλλὰ καὶ συνωμολόγησε μετ' αὐτῆς ἐπίσημον συμβόλαιον, καθ' ὃ ἡ Κυρία ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ τὸ τρίτον τῆς ἀξίας τοῦ ἀνευρεθησομένου θησαυροῦ. Μόλις ὅμως ἤρξαντο αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἐννοήσασα φαίνεται τὸ γελοῖον καὶ μάταιον τοῦ πράγματος, διέταξε τὴν διακοπὴν αὐτῶν. Ἤδη δὲ ἡ κυρία Καϊλαβᾶ, μὴ εὐχαριστηθεῖσα εἰς τοῦτο, ἐνήγαγε τὸ δημόσιον καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τῶν δικαστηρίων ἀποζημίωσιν ἐκ 500 χιλ. φράγκων, τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ κατὰ τὴν σύμβασιν. Ἡ ἔκβασις τῆς περιέργου καὶ πρωτοφανοῦς ταύτης δίκης, καθ' ἣν κυβέρνησις σοβαρὰ παίζει μέρος ἀρκούντως γελοῖον, ἀναμένεται ἀνυπομόνως παρὰ τῶν πολυπραγμόνων Παρισινῶν.

Ἡ τροφὸς τοῦ Βασιγκτῶνος. Ὁ διαβόητος Βάρνουμ, ὁ διὰ τῆς ἀγυρτείας ἑκατομμύρια πολλὰ ἀποταμιεύσας, καταδικωκόμενος πρὸ ἐτῶν ὑπὸ τῆς τύχης, διέτρεχε τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λουϊζιάνης ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἔν τινι ξενοδοχείῳ ἀπήντησεν ἔμπορον ἐκ Νέας Ὀρλεάνης, ὅστις τῷ ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀνεκάλυψε μαύρην τινὰ δούλην, δυναμένην ν' ἀποδείξῃ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ἄγει τὸ 115ον τῆς ἡλικίας της ἔτος. Ἀμέσως ὁ εὐφυὴς Βάρνουμ, συλλαβὼν τὴν ἰδέαν νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ γεγονότος τούτου, μετέβη παρὰ τῷ ἰδιοκτήτῃ τῆς γραίας δούλης καὶ ἠγόρασεν αὐτὴν ἀντὶ δύο εἰκοσαφράγκων. Μετὰ τοῦτο περιποιηθεὶς αὐτὴν πρεπόντως καὶ ἐνδύσας αὐτὴν κατὰ τὸν συρμὸν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, τὴν ἐτοποθέτησεν ἐπὶ θρόνου, ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ἀνεγινώσκετο χρυσοῖς γράμμασιν ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή· "Ἡ τροφὸς τοῦ Βασιγκτῶνος." Ἐννοεῖται ὅτι μεγίστη ἦτο εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἀμερικῆς ἡ περίεργεια τῶν ἀνθρώπων νὰ ἴδωσι τὴν γυναῖκα, ἣν ὁ ἐπιτήδειος ἀγύρτης ἐβάπτισε τροφὸν τοῦ μεγάλου τῆς Ἀμερικῆς πολίτου. Σήμερον ὁ Βάρνουμ, ὅστις ἀναμένεται ἐπὶ ἰδιοκτήτου ἀτμοπλοίου εἰς Εὐρώπην, εἶναι ἀνὴρ 65 ἐτῶν, καὶ ἡ περιουσία του ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ταχύπλουν νέας ἐφευρέσεως. Ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Γενεύης ἐγένοντο ἰσχάτως αἱ δοκιμαὶ νέου ἀτμοπλοίου, τὸ ὁποῖον ἐφεῦρεν ὁ διάσημος καθηγητὴς τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου Ῥαοὺλ Ριστετ, ὅστις καὶ ἐπεστάτησεν εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ. Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο εἶναι ἀβαθές, ἐξογκοῦται δὲ πρὸς τὸ ὄπισθεν εἰς τρόπον, ὥστε τὸ κοίλωμα τοῦτο κατὰ τὸν πλοῦν ἐνεργεῖ ὡς ηὐδάλιον. Τὸ ὄθωρ εὑρίσκον πρόσκομμα ἐν τῷ ἐξογκώματι καὶ ζητοῦν νὰ τὸ παραμερίσῃ ὑψοῖ τὸ σκάφος ἐκ τοῦ ὕδατος. Ἀκίνητον τὸ πλοῖον τοῦτο βυθίζεται ἀρκούντως εἰς τὸ ὄθωρ, ὅσῳ ὅμως ταχύτερον πλέει τοσούτῳ μᾶλλον ὑψοῦται, ὥστε ἐν μεγάλῃ ταχύτητι φαίνεται ὡς

νὰ ἐπέτα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. Τὸ ἀτμόπλοιον ἔχει μῆκος μὲν 20 μέτρων, πλάτος δὲ 3.9· εἶναι ἑλικοκίνητον καὶ ἔχει δύο πηδάλια, τὸ μὲν ἔμπροσθεν τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ὁσάκις τὸ πλοῖον κινεῖται βραδέως, τὸ δὲ ὄπισθεν διὰ τὴν μεγάλην ταχύτητα. Αἱ δοκιμαὶ ἐγένοντο ἐν διαγωνισμῷ πρὸς τὸ ἰδιόκτητον ἀτμόπλοιον τοῦ θαυμπλούτου Ῥότσχιλδ, ὅπερ μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο ἄφραστον. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν ἡ ταχύτης ἦτο 19½ χιλιομέτρων τὴν ὥραν, τὰ δύο ἀτμόπλοια ἔπλεον παραλλήλως, ἀφ' οὗ ὅμως ἡ ταχύτης ἐγένετο μεγαλειτέρα, τὸ ἀτμόπλοιον τοῦ Ριστετ ἐνίκησε τὸ τοῦ Ῥότσχιλδ. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὸ νέον τοῦτο ἀτμόπλοιον ἀπαιτεῖ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς συνήθους δυνάμεως, ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο ἀποδείχθησαν ἀκριβέστατοι οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ ἐξόχου τῆς Γενεύης καθηγητοῦ.

Ὁ τραπεζίτης Κατάνη-Μπέης. Πρότινων ἡμερῶν ἀπεβίωσεν ἐν Καΐρῳ ἐν ἡλικίᾳ 73 ἐτῶν ὁ θαυμπλούτος Ἰουδαῖος τραπεζίτης Μεναχὴν-Κατάνη-Μπέης. Ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ αὐτοῦ μεγάρῳ, τὸ ὁποῖον πρό τινων ἐτῶν ἠγόρασε παρὰ τοῦ Σερίφ-πασᾶ, εἶχε τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ συναγωγήν, ἐν ᾗ καθ' ἑκάστην ἐτελεῖτο ἱεροτελεστία. Αὐστηρότατα ἐτηροῦντο ἐν τῇ φιλοξένῳ αὐτοῦ οἰκίᾳ τὰ ἰσραηλιτικὰ περὶ φαγητῶν ἔθιμα καὶ αἱ κεκανονισμέναι νηστεῖαι. Τὴν μεγάλην αὐτοῦ περιουσίαν ἐκέρδισεν ὁ Κατάνη-μπέης ὡς τραπεζίτης τοῦ πρώην Κεδίβου Ἰσμαὴλ πασᾶ, ὅστις μετὰ τὴν ἐκθρόνισίν του τῷ ἀνέθεσε τὴν τακτοποίησιν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ περιουσίας, ἐργασίαν ἐπίπονον, ἣν ὁ τραπεζίτης ἐξετέλεσε μετ' ἄκρας τιμιότητος καὶ εὐσυνειδησίας. Ἡ περιουσία, ἣν ὁ Κροῖσος οὗτος ἄφησεν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ πληρονόμους του ἀνέρχεται, ὡς βεβαιοῦσιν, εἰς 6 ἑκατομμύρια λιρῶν ἀγγλικῶν, ἤτοι 150 ἑκατομ. φράγκων. Τινὲς τῶν υἱῶν του ζῶσιν ἐν Παρισίοις.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ.

κ. Α. Ν. εἰς **Φιλαδέλφειαν**. Τὸ ἔτος τοῦ Ἑσπέρου ἄρχεται τὴν 1/13 Μαΐου· διὰ τοῦ α'. τεύχους τοῦ νέου ἔτους δίδεται καὶ ὁ Πίνακ ἐκ τῶν περιεχομένων τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἑπομένως ὁ τόμος τοῦ Ἑσπέρου εἶναι συμπεπληρωμένος ἀπὸ τοῦ τεύχους τῆς 1/13 Μαΐου μέχρι τοῦ τεύχους τῆς 15/27 Απριλίου τοῦ ἑπομένου ἔτους. — κ. Ι. Α. Κ. εἰς **Γαλάζιον**· Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, ἡ ἐν τῷ τεύχει 47, δὲν πωλεῖται ἰδιαιτέρως, ὡς κατασκευασθεῖσα μόνον ὡς παράρτημα τοῦ Ἑσπέρου. — κ. Ι. Π. εἰς **Λονδῖνον**· Διὰ τὴν ἐν Ἀμστελοδάμῳ διεθνῆ Ἔκθεσιν, ἧς ἡ ἔναρξις καρτέρεται μετά τινας ἡμέρας, ἐφροντίσαμεν νὰ ἔχωμεν ἰδιαίτερον ἀνταποκριτήν, ὅστις θέλει ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκεῖθεν τακτικῶς. Ἡ Ἔκθεσις προμηνύεται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐνδιαφέρουσα, κυρίως διὰ τὰ ἀποικιακὰ εἴδη, ὧν ἡ ποικιλία ἔσεται ἔκτακτος. Ἐννοεῖται ὅτι θέλομεν δημοσιεύσει καὶ εἰκόνας τινὰς περὶ τῆς Ἐκθέσεως ταύτης. — κ. Κ. Μ. εἰς **Κωνσταντινούπολιν**. Τὸ περιπάλλυμμα δὲν ἀπεστάλη, ὡς μὴ προκαταβληθέντος τοῦ τιμήματος αὐτοῦ. — κ. Ε. Τ. εἰς **Ὀδησσόν**· Ναί, τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα τῆς ἐν Λειψίᾳ ἐμπορικῆς πανηγύρεως τοῦ Πάσχα λαμβάνει κατ' ἔτος χώραν ἔκθεσις βιβλιοδετική. Ἡ ἔκθεσις αὕτη εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ σπουδαία, διότι ἐν αὐτῇ ἐκτίθενται τὰ νεώτατα πολυτελῆ συγγράμματα, τὰ πάντα μετὰ πλείστης ὅσης φιλοκαλίας δεδεμένα. Ἡ βιβλιοδετικὴ τέχνη ἐν Λειψίᾳ ἔφθασεν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς ἀντελείας. Ἐφέτος δὲ μεταξὺ ὅλων τῶν ἐκθεσάντων βιβλιοδετῶν συμπάσης τῆς Γερμανίας τὸ πρῶτον βραβεῖον ἔλαβε τὸ ἐνταῦθα κατάστημα τοῦ κ. Gustav Fritzsche, ὅτις ἔχει ἀναλάβει ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν περικαλυμμάτων τοῦ Ἑσπέρου.

ΩΡΑΙ ΣΧΟΛΗΣ.

Πρόβλημα 61.

Ἐκ τῶν κατωτέρω 64 συλλαβῶν νὰ σχηματισθῇ δι' ἱππείου ἅλματος τετράστιχον γνωμικὸν "Περὶ Φιλίας".

θω	τοὺς	ὁ	λον	ω	πὸ	πάν	γνή
δι	φί	πεύ	καὶ	λου	ὡς	πρὸς	κρι
τού	να	Ἰω.	τέ	ὁ	τας	σι	φι
τὸν	κοὺς	ἐξ	χῆς	Κ.	γα	σιν	ἀ
δὲ	μῶ	λους	πῶ	χρι	ἀρ	λον	ὁς
κα	καὶ	μέ	ὑπ'	ἀ	Γρ.	πο	οὖς
τι	οὐ	φί	τοὺς	ἅ	φο	ει	οἶ
λος	δὲ	ρα	μα	μι	δα	δ'	στρέ

Ἰω. Κ. Γρουμπὸς ἐν Γαλαζίῳ.

Πρόβλημα 62.

			α			
		α	α	α		
	ε	ε	η	η	η	
η	η	θ	μ	μ	μ	ν
	ν	ο	ρ	ρ	ρ	
		ς	τ	τ		
			ω			

Διὰ τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πολυγώνῳ 25 γραμμάτων νὰ σχηματισθῶσιν ἓξ λέξεις, ὧν ἡ μία κατέχει τὰς τέσσαρας ἄκρας τοῦ πολυγώνου, αἱ δὲ λοιπαὶ πέντε τὰς ἄλλας πέντε ὁριζοντίους γραμμάς. Ἐκ τῶν λέξεων τούτων ἡ μὲν μία σημαίνει θεάν, ἡ ἑτέρα τὸ προσφιλέστερον τοῖς ἀνθρώποις, αἱ δὲ λοιπαὶ τέσσαρες χρονολογικὰς ἐποχάς.

Ὁ αὐτός.

Αἴνιγμα 63.

Μὲ τὴν κεφαλὴν ἐπ' ὤμων
κατοικούμενον ἐμφαίνω
ὄρος· ἂν αὐτὴν μοῦ κόψῃς
ζῷον ἄγριον σημαίνω.

Γ. Σ. Κ. ἐν Σμύρνῃ.

Αἴνιγμα 64.

Πάλαι ποτ' ἤμουν πλοίαρχος φρικτὸς καὶ ἐξαιρετός.
Ἄλλαξαν τὸ κεφάλι μου... ἔγεινα ζηλευμένος...
Καὶ βασιλέα μ' ἔκαμαν, ὄχι ὡς τάδε, δεῖνα·
Μὲ ἔδωκαν νὰ κυβερνῶ ὁλόκληρον Τροιζῆνα.
Κι' ἂν ἐξεχάστε τὄνομα, ἡ θάλασσα ὑπάρχει,
Ποῦ φέρει τοῦτ' ὁλόκληρο, καὶ μάρτυρες οἱ βράχοι.

Ὁ αὐτός.

Αἴνιγμα 65.

Πάροχος εἰμὶ καθ' ὕπνον θλίψεως καὶ ἡδονῆς.
Πλὴν ἐν ἄνθος ἂν προσθέσῃς,
πρόσεξε καὶ θὰ παρέξῃς
Τετραπόδου ἐν μικράκι, φίλον τῆς ἐπιμονῆς.

Ὁ αὐτός.

ΛΥΣΕΙΣ.

Προβλήματος 55.

Ὄψ, Σέβας, Ὕπερος, Μῆκος, Ἰλλύς, Σῶμα, Ἔπος, Ἶρις, Στύπος, Ἕλκος, Τίρος, Ἕρμα, Ῥεῦμα, Ὠα, Μῆδος, Ἧμα, Πάν, Οὖλον, Ἴον, Ἧδος, Στίον, Ἠιών, Στιφρός.

(Ὃ οὐ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποίησης.)

Αἰνίγματος 56.

Νοῦς — οὖς — ὖς.

Προβλήματος 73.

Α
Ρ
Θ Ε Τ Ι Σ
Ε
Μ
Ι
Σ

Προβλήματος 58.

Γλυκύς, Νικῶ, Ὠνοῦμαι, Θερμός, Ἰσχνός, Στενός, Ἀδίκως, Ἠγής, Ταχύς, Ὁμαλός, Νέος.

(Γνῶθι σαυτόν.)

Προβλήματος 59.

Α'.			Β'.			Γ'.		
Π	ο	τ	Λ	α	β	ι	ρ	η
Λ	ρ	τ	Ρ	η	τ	ω	ρ	ι
Κ	δ	ω	Κ	δ	ρ	Λ	Μ	η
Κ	ι	γ	Κ	α	ρ	Π	Λ	ν
Π	δ	ι	ο	Ν				
Κ	υ	κ	Π					

Προβλήματος 60.

Ὁ Αἰσχύλος.

Τὴν λέξιν ΑΠΕΧΕΙ σχηματίζουσι τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν ἑξῆς δραμάτων του· Ἀγαμέμνων, Προμηθεύς, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Χοηφόροι, Εὐμενίδες καὶ Ἱκέτιδες.

Ἔλυσαν τὸ αἴνιγμα 51. ἡ Κυρία Δέσποινα Ἀλ. Μαχαιριάδη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ὁ κ. Δ. Κ. Καπανιάρης ἐν Ζαγαζικίῳ· τὰ αἰνίγματα 51. 52. 53. ὁ κ. Μιλτ. Γ. Βυτιάδης ἐν Χίῳ, καὶ ὁ κ. Α. Φυσέκης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· τὸ αἴν. 52. ὁ κ. Ἀν. Κλωναρίδης ἐν Κωνσταντινουπόλει· τὰ αἰν. 51. 52. 54 ὁ κ. Ν. Δάμτζας ἐν Τσουτζίῳ· τὰ αἰν. 51. 53. 54 ὁ κ. Κ. Α. Κ. ἐν Ῥοστοβίῳ· τὰ αἰν. 51. 52. 53. 54 ἡ Κυρία Κ'αλλιόπη Χ. Κυριαζῆ ἐν Ἀθηνοῦπόλει· τὰ 57. 58 ἡ Κυρία Ἐριφύλη Π. Ἐκιντζόγλου καὶ τὸ 59 ὁ κ. Π. Ἐκιντζόγλους ἐν Μασσαλίᾳ· τὰ 57. 58. 59 καὶ 60 ἡ δεσποσύνη Ἀικατερίνη Βασιλειάδου ἐν Τεργέστῃ καὶ τὰ 58 καὶ 60 ὁ κ. Γεώργιος Α. Καρυδιᾶς ἐν Λονδίνῳ. Τὸ αἴνιγμα 55 ὁ κ. Γεώργιος Ε. Πηλείδης ἐν Ὀδησσῷ, καὶ τὰ αἰνίγματα 55. 57. 58. 59 καὶ 60 ἡ Κυρία Εὐδοκία Ἰ. Κολάση ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ὁ κ. Ἰω. Κ. Γρουμπὸς ἐν Γαλαζίῳ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ὑπενθυμίζομεν τοῖς Κυρίοις συνδρομηταῖς ὅτι τὸ Γ'. ἔτος τοῦ Ἑσπέρου ἄρχεται τὴν 1/13 τοῦ προσεχοῦς Μαΐου 1883.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.

Leipzig. Elster-Strasse 19.

ΤΙΜΗ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΣ 50 ΦΟΙΝ. ΤΟΝ ΣΤΙΧΟΝ. — ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ELSTER-STR. 19. LEIPZIG.

Παρακαλοῦνται οἱ ἐπιστέλλοντες πρὸς τὸν Ἕσπερον νὰ πέμπωσι τὰ χειρόγραφα καθαρῶς γεγραμμένα, τὰ ὁποῖα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

[165

Η ΝΕΑ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΥΞΙΣ,

προνόμιον τοῦ καθηγητοῦ KLINKERFUES,

ἀναγγέλλει ἄνευ ὑπολογισμοῦ τινος μετὰ καταπληκτικῆς ἀκριβείας τὴν ἐπερχομένην τοῦ καιροῦ μεταβολήν. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον καὶ μόνον, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπὸ ἐπιστημονικὴν καὶ ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν ἔχει πραγματικὴν ἀξίαν.

Τιμὴ αὐτοῦ μάρκαι 50 ἤτοι φράγκα 62.50 ἢ λίραι ἀγγλ. $2^1/_2$.

Προγράμματα ἀποστέλλονται δωρεάν. Εὕρηται μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως μόνον παρὰ τοῖς

Κυρίοις BIERNATZKI καὶ Σ^ἦ ἐν ΑΜΒΟΥΡΓΩι,

κατόχοις τῶν προνομιούχων τούτων ἐργαλείων.

ΤΟ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

τοῦ

Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ

ἀναδέχεται τὴν ταχεῖαν καὶ κομψὴν ἐκτέλεσιν παντὸς ἔργου ἐπιστημονικοῦ, εἰκονογραφικοῦ καὶ ἄλλων. Πρὸς δὲ καὶ ἐκτύπωσιν εἰς

ΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

μετ' ἀρίστης καὶ ἀκριβεστάτης ἐκτελέσεως καὶ ἐπὶ τιμαῖς λίαν συγκαταβατικαῖς. [116

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΟΥ, λαμβάνουσα καθ' ἑκάστην αἰτήσεις περὶ τοῦ πρὸ πολλοῦ ἐξαντληθέντος Α'. Τόμου τοῦ Ἑσπέρου, ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς ἀνατύπωσιν αὐτοῦ, ἥτις καὶ ἀρξαμένη ἤδη ἀποπερατωθήσεται ἐντὸς μικροῦ. Ἑπομένως παρακαλοῦνται οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀποκτήσωσι τὸν Α'. Τόμον νὰ εἰδοποιήσωσι περὶ τούτου εἴτε κατ' εὐθεῖαν τὴν ἐν Λειψίᾳ διεύθυνσιν (Elster-Str. 19), εἴτε τὰς κατὰ τόπους ἐπιστασίας, ὅπως ληφθῇ ὑπὸ σημείωσιν ἡ αἴτησις αὐτῶν.

Ἡ τιμὴ τοῦ ἀνατυπωθέντος Α'. τόμου ὡρίσθη εἰς φράγκα 40 εἰς χρυσόν, δεδεμένου δὲ διὰ τοῦ περικαλύμματός του καὶ δι' ἐπιχρύσων φύλλων εἰς φρ. 50. Οἱ τόμοι ἀποσταλήσονται ἐλεύθεροι ταχυδρομικοῦ τέλους.

Ἐν Βιέννῃ! Ἐν Παρισίοις! Ἐν Λονδίνῳ!

ΙΔΕΤΕ ΚΑΙ ΑΠΟΡΗΣΑΤΕ!

Οἱ πράκτορες τῆς πτωχεύσεως τοῦ μεγάλου "Ἀγγλο-Βρεταννικοῦ ἐργοστασίου" πωλοῦσιν ὅλας τὰς πραγματείας των μὲ μεγάλην ἔκπτωσιν. Ἐμβάζων τις τὸ ποσὸν φράγκων 20, ἢ καὶ διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς διὰ τοῦ αὐστρο-οὐγγρικοῦ Λόυδ Τεργέστης, λαμβάνει πολυτελῆ συσκευὴν τραπέζης ἐκ τοῦ ἀρίστου ἀγγλο-βρεταννικοῦ μετάλλου, ἀξίας ἄλλοτε φράγκων 70. Πᾶς παραγγελιοδότης λαμβάνει καὶ ἔγγραφον ἐγγύησιν περὶ διατηρήσεως τῆς λευκότητος τῶν σκευῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.

6 μαχαίρια τραπέζης μὲ ὡραίας λεπίδας,
6 περούνια μονοκόμματα,
6 κοχλιάρια τῆς σούπας ἐκ τοῦ ἀγγλο-βρετ. μετάλλου,
6 κοχλιάρια τοῦ καφὲ ἐπίσης,
1 μέγα κοχλιάριον τῆς σούπας
1 ἐαρὸ κοχλιάριον διὰ τὸ γάλα,
6 ἀκουμβιστήρια τῶν μαχαιρῶν,
6 ἀγγλικὰ φιλτζάνια,
1 πιπεροθήκην ἢ ζαχαροθήκην,
6 ὡραίας ὠοθήκας,
6 κομψὰ κοχλιάρια διὰ τὰ ὠά,
1 δίσκον μεγέθους 30 ἑκατ.,
1 τρυπητὸν τοῦ τείου,
2 πολυτελῆ κανδιλέρια τῆς αἰθούσης,
6 κομψὰ μαχαίρια τῶν φρούτων,
61 τεμάχια ἐν ὅλῳ.

Εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ παροῦσα εἰδοποίησίς μου δὲν βασίζεται ἐπὶ ἀγυρτίας ὑποχρεοῦμαι δημοσίᾳ, ἐὰν ἡ συσκευὴ δὲν ἀρέσῃ τῷ ἀγοραστῇ, νὰ παραλάβω αὐτὴν πάλιν. Ὁ ἐπιθυμῶν λοιπὸν ν' ἀγοράσῃ πράγματα χρήσιμα καὶ καλὰ ἀντὶ τῶν χρημάτων του, ἂς ἀποτανθῇ, μετὰ πάσης πεποιθήσεως καὶ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν

J. H. Rabinowicz εἰς **Βιέννην,**

Κεντρικὴν ἀποθήκην τοῦ Ἀγγλο-βρεταννικοῦ ἐργοστασίου

WIEN II. SCHIFFAMTSGASSE 20.

Παρ' ἐμοὶ εὕρηται, ὀντὶ 30 centimes τὸ κουτίον, καὶ κόνις πρὸς καθαρισμὸν τῶν σκευῶν τούτων.

Ὑποκαταστήματα ἐν Λονδίνῳ καὶ Παρισίοις.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐνδείξεων εὐαρεσκείας δημοσιεύομεν τὰς ἑξῆς· Κύριον **I. H. Rabinowicz** τῇ Βιέννῃ. Ἐν Βεγγάζῃ 10/1 1883.

Διὰ τοῦ κυρίου Κοέν, προξένου ἐν Μελίτῃ, ἔλαβον τὰ τιμολόγια ὑμῶν ὡς καὶ δύο δείγματα. Ἐπιθυμῶ δι' ἐμὲ καὶ διά τινας ἐνταῦθα φίλους μου ν' ἀγοράσω παρ' ὑμῶν τὰ κάτωθι εἴδη, ἃ εὐαρεστηθῆτε νὰ πέμψητε τῷ κ. Ἰωακεὶμ Ἀτζοπάρδη ἐν Μελίτῃ· 8 συσκευάς, ἐξ ἐκείνων ἃς ἐπέμψατε ἐσχάτως τῷ κ. Κοέν, ὡς καὶ τὰ κάτωθι ἐκ τοῦ τιμολογίου σας.

Πρόθυμος Π. Πέτροβιτς,
ὑποπρόξ. τῆς Αὐστρο-οὐγγαρίας.

Κύριον **I. H. Rawinowicz** εἰς Βιέννην. Ἐν Καίρῳ 20 Φεβρ. 83. Ἔλαβον σήμερον τὰς παραγγελθείσας δύο συσκευὰς καὶ οὐ μόνον μ' εὐχαρίστησαν τὰ μέγιστα ἀλλὰ καὶ ὑπερέβησαν τὰς προσδοκίας μου. Ὅπως ἀποδείξω ὑμῖν τοῦτο, σᾶς παρακαλῶ ἀμέσως νὰ μοὶ ἀποστείλητε 6 ἀκόμη τοιαύτας συσκευάς. Ἐκ μέρους μου δὲν θὰ λείψω νὰ συστήσω τὸ ὑμέτερον κατάστημα εἰς εὐρυτέρους κύκλους. Τὸ τίμημα τῶν συσκευῶν παρακαλῶ νὰ τὸ σύρητε ἐπ' ἐμοῦ διὰ τοῦ αὐστρο-οὐγγρικοῦ Λόυδ.

Πρόθυμος Α. WEIL,
ξενοδόχος.

Ἐκτὸς τούτων ἔλαβον παραγγελίας παρὰ τῶν κκ. Mollah καὶ Jaevel ἐν Θεσσαλονίκῃ, παρὰ τῶν κκ. J. Sperantza, M. Feinstein καὶ A. Marcevich ἐν Σμύρνῃ, L Koschir ἐν Καίρῳ, Hildebrandt B. Prodesta ἐν Πορτ-Σαΐδ κτλ.

[65

Die

Collection Spemann

beabsichtigt, den Klagen über den sprichwörtlich hohen Preis der deutschen Bücher abzuhelfen. Die Anlage einer eigenen „Hand- und Hausbibliothek" ist nun nicht mehr ein Vorrecht wohlhabender Leute, sondern Jedem möglich, denn der Netto-Preis des Bandes ist

gebunden eine Mark

= 1 Frc. 35. Cts. = 60 Kr. ö. W., franco per Post M. 1. 25.

Jeder Band ist einzeln käuflich.

Abonnenten erhalten noch besondere Vergünstigungen.

Bisher erschienen:

Band 1. **Francois, Louise von,** Phosphorus Hollunder. Zu Füßen des Monarchen. Erzählungen, mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 2. **Immermann, Karl,** Der Oberhof. mit Einleitung von Levin Schücking.
„ 3. **de Cervantes-Saavedra, Miguel,** Moralische Novellen, übersetzt von A. v. Keller und Fr. Notter, mit Einleitung von Otto von Leixner.
„ 4. **Biernatzky, J. Chr.,** Die Hallig oder die Schiffbrüchigen auf dem Eilande in der Nordsee, mit Einleitung von Heinrich Düntzer.
„ 5. **Becker, August,** Auf Waldwegen, mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 6. **Gogol, Nikolas,** Russische Novellen, mit Einleitung von Friedrich Bodenstedt.
„ 7. **Junghans, Sophie,** Die Erbin wider Willen, mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 8. **Le Sage, A. R.,** Der hinkende Teufel, mit Einleitung von F. Lotheissen.
„ 9. **Arnim, Ludw. Achim v.,** Die Kronenwächter, mit Einleitung von Joh. Scherr.
„ 10. 11. **Zolling, Theophil,** Reise um die Pariser Welt.
„ 12. **Homers Odyssee,** übersetzt von Joh. Heinr. Voß, mit Einleitung von Jakob Mähly.
„ 13. **Schücking, Levin,** Etwas auf dem Gewissen, mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 14. **Björnson, Björnstjerne,** Der Brautmarsch und andere Erzählungen, übersetzt und eingeleitet von Edmund Lobedanz.
„ 15. **Silberstein, August,** Hochlandsgeschichten. Mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 16. 17. **Cooper, Fenimore,** Der Bravo, eine venetianische Geschichte, übersetzt von Helene Lobedan, mit Einleitung von Ludwig Proescholdt.
„ 18. **Platters, Thomas** Leben, herausgegeben und eingeleitet von Heinrich Düntzer.
„ 19. **Irving, Washington,** Die Alhambra, mit Einleitung von Ludwig Proescholdt.
„ 20. **Schiller und Goethe,** Briefwechsel, I. Band mit Einleitung von R. Boxberger.
„ 21. **Anzengruber, Ludwig,** Feldrain und Waldweg. Mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 22. **Hauff, Wilhelm,** Lichtenstein. Mit Einleitung von Julius Klaiber.
„ 23. **Mancini, Grazia Pierantoni,** Lydia. Deutsch von Helene Lobedan. Mit Einleit. von Fanny Lewald.
„ 24. **Wurm, W.,** Das Wasser als Hausfreund in gesunden und kranken Tagen.
„ 25. **Engel, J. J.,** Herr Lorenz Stark. Mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 26. **Schiller und Goethe,** Briefwechsel, II. Band mit Einleitung von R. Boxberger.
„ 27. **Schmid, Maximilian,** Die Wiesenbacher. Mit Einleitung von J. Kürschner.
„ 28 **Andersen, H. C.,** Der Improvisator. Neu übersetzt und eingeleitet von E. Lobedanz.
„ 29. **Poe, Edgar, Allan,** Seltsame Geschichten. Uebersetzt und eingeleitet von A. Mürenberg.
„ 30. **Alarcon, Pedro A. de,** Manuel Venegas. Uebersetzt und eingeleitet von F. Eyssenhardt.
„ 31. **Wächter, Oskar,** Vehmgerichte und Hexenprozesse in Deutschland.
„ 32. 33. **Bulwer, E. L.** Eugen Aram. Uebersetzt von F. Notter, eingeleitet von L. Proescholdt.
„ 34. **Tegnér, Esaias,** Fritjofssage. Uebersetzt und eingeleitet von E. Lobedanz.
„ 35. **Möllhausen, Baldwin,** Der Leuchtturm von Michigan.
„ 36. **Weber, Karl Julius,** Demokritos oder hinterlassene Papiere eines lachenden Philosophen. Ausgewählt und eingeleitet von Paul Moritz.
„ 37. **Ring, Max,** Frauenherzen. Mit Einleitung von Joseph Kürschner.
„ 38 **Ziemssen, Ludwig,** Umwege zum Glück. Mit Einleitung von Hans Ziegler.
„ 39. **A. v. d. Elbe,** Lüneburger Geschichten. Mit Einleitung von Hermann Allmers.
„ 40. **Wessely, J. E., Deutschlands Lehrjahre.** I. Band.
„ 41. **Schultes, E., Maigela.** Kultur-historische Novellen aus Mittel-Franken.
Mit diesem Bande beginnt eine neue Serie, aus 20 Bänden bestehend, deren letzter im Abonnement gratis geliefert wird.
„ 42. **Gogol, Nikolas W.,** Altväterische Leute. Uebersetzt von Julius Meixner.

Um die großen Geister aller Nationen möglichst schnell in der Collection Spemann vertreten zu sehen, werden die besten fremden Autoren als **„Ausländische Klassiker"** aufgenommen, und es erscheinen neben der laufenden Serie:

die Griechische und Römische Litteratur (beginnt mit Tacitus),
die Englische Litteratur (beginnt mit Milton, Das verlorene Paradies),
Die Französische Litteratur (beginnt mit Rousseau, Bekenntnisse),
die Italienische und Spanische Litteratur (beginnt mit Petrarca, Gedichte),

in musterhaften Uebertragungen und mit sachgemäßen, das Ganze harmonisch verbindenden Einleitungen. — Es werden Abonnements auf

die ganze Folge ausländischer Klassiker
und auf die einzelnen Litteraturen apart

eröffnet und damit sowohl den Wünschen der Liebhaber aller, wie einzelner Litteraturen entsprochen.

Band 101. (Röm. Litt.) **Cornelius Tacitus' Werke.** I. Germania, Agricola. Die Redner. Mit einer Einleit. und nach der Uebersetzung von Wilh. Bötticher.
„ 151. (Engl. Litt.) **John Milton,** Das verlorene Paradies. Uebersetzt von Friedr. Wilh. Zachariä. Mit einer Einleitung von Ludwig Proescholdt.
„ 201. (Französ. Litt.) **J. J. Rousseaus Werke I. Bekenntnisse.** Uebersetzt von J. E. Heusinger, eingeleitet von Professor Dr. Stephan Born.
„ 251. (Italien. Litt.) **Francesco Petrarcas Gedichte** I. Sonette und Canzonen auf das Leben der Donna Laura. Nach der Uebersetzung von Carl Förster, eingeleitet von Ludwig Geiger.

sind in allen Buchhandlungen des In- und Auslandes zur Ansicht vorrätig und können dort im Abonnement oder einzeln bezogen werden.

Wie richtig der Gedanke war, dem deutsch lesenden Publikum gut übersetzte schön ausgestattete, gebundene Ausgaben der ausländischen Klassiker zum Preise von nur 1 Mark per Band zu liefern, geht daraus hervor, daß von Tacitus' Werken Band 1 sofort

eine starke zweite Auflage

gedruckt werden mußte.

Συντάκτης· Δρ. Ι. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΣ ἐν ΛΕΙΨΙΑι. ELSTER-STR. 19.

Χαρτοπωλεῖον· Β. ΣΙΓΙΣΜΟΥΝΔΟΥ ἐν Βερολίνῳ καὶ Λειψίᾳ. — Τύποις· Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ ἐν Λειψίᾳ.